

วารสาร

นิติสาร

**NITISARN
JOURNAL**

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2
(กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

ISSN 3056-9109 (PRINT)
ISSN 3056-9060 (ONLINE)

ขอเชิญชวนส่ง

บทความวิจัย

บทความวิชาการ

- ที่มีเนื้อหาด้านกฎหมายทุกแขนง
- ไม่มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์จากผู้นิพนธ์บทความไม่ว่ากรณีใด ๆ

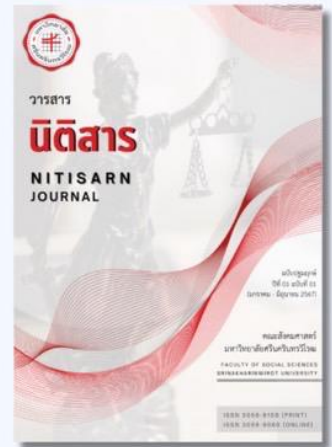
ส่งบทความออนไลน์ได้ที่

ระบบส่งบทความ
ออนไลน์

ข้อกำหนดและหลักเกณฑ์
ในการพิจารณาบทความ

ท่านสามารถอ่านวารสาร
นิตินสารฉบับย้อนหลังได้ที่

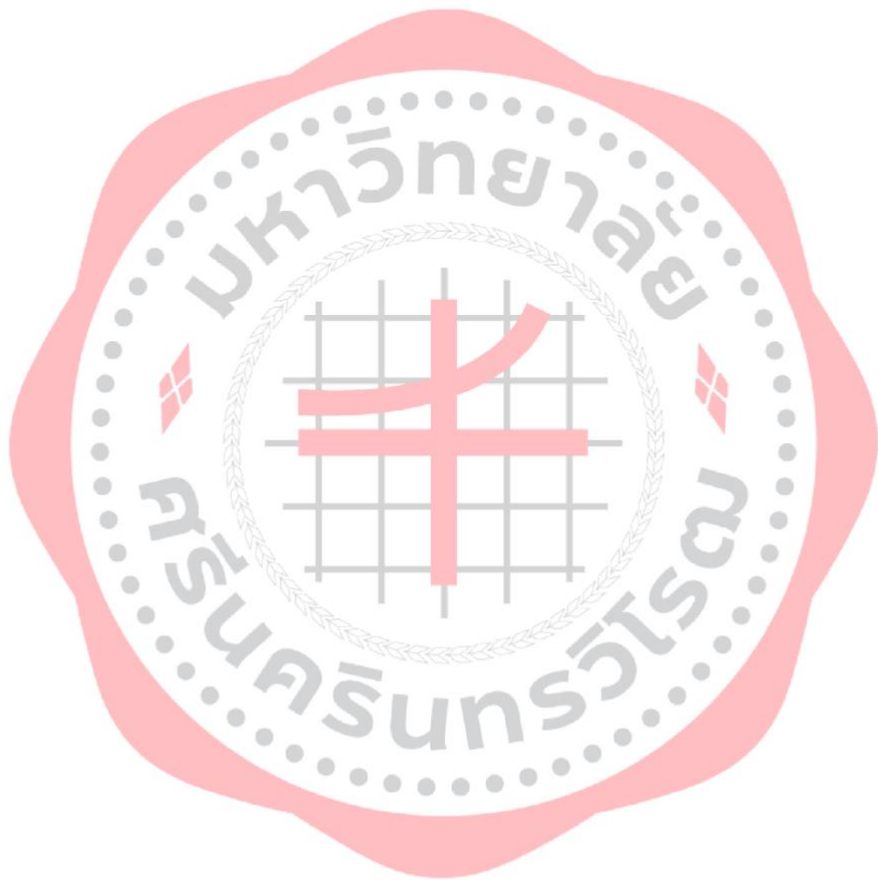
วารสารนิตสาร

NITISARN JOURNAL

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Social Sciences , Srinakharinwirot University

ฉบับที่ 2 ปีที่ 1 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

วารสารนิตินิตสาร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

“NITISARN Journal” Faculty of Social Science,

Srinakharinwirot University

ISSN: 3056-9109 (Print)

ISSN: 3056-9060 (Online)

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ มูลศิลป์

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.พรเพ็ญ ไตรพงษ์

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กองบรรณาธิการภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ

คณะนิติศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร

นักวิชาการอิสระ

ศาสตราจารย์พรชัย สุนทรพันธุ์

คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ศาสตราจารย์พิเศษจรัญ ภัคดีธนากุล

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ศาสตราจารย์พิเศษชองทอง จันทรางศุ

คณะนิติศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กองบรรณาธิการภายใน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ชรรัตน์ ไสยสมบัติ	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจวรรณ ธรรมรัตน์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.วิศรุต สำลืออ่อน	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กองจัดการ

นางสาวอินทิรา อนันตทากัญจน์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
นางสาวชญานุช ตันติประภาคาร	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
นายณัฐชนน วาทะงาม	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
นางสาวภารดี บำรุงราษฎร์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
นางสาวกัญญาพัชร โกมุข	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
นางสาวพลอยไพลิน จิระประยุด	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
นางสาวสุชญญา รอดชัยภูมิ	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
นางสาวหนึ่งเมษา เมืองแก้ว	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวณญาดา อัคระสาระ

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาววราภรณ์ พิมพ์เสน

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวพันธวีรา บุญเจียง

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวพิกานต์ แทนจอหอ

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาผลงานวิชาการ

ศาสตราจารย์ ดร.คณพล จันทน์หอม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.บัญชา วิทยอนันต์

วิทยาลัยนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร.ตุลญา โรจน์ทั้งคำ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.วิวรรธน์ ดำรงค์กุลนันท์

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน สุวรรณรัตน์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.อัศกร ไชยพงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

รองศาสตราจารย์พัชรดา เอื้อวรรณกิจ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรัชมน พิเชฐวรกุล

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิตวิช ทัพภวิมล

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรภิรมย์ โกมลารชุน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาวุฒิ วงศ์อนันต์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ศรีสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยสยาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กษิต์เดช สุทธิวานิช

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชร ขวัญใจสกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสถียรภาพ นาหลวง

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทมน คงเจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิบูลย์ วิฑูรย์ปัญญากุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์โกญจนาท เจริญสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชร ขวัญใจสกุล
อาจารย์ ดร.ภูวิชชญา เหลืองธีรกุล

อาจารย์ ดร.สุชานัน ทรราชอุดม
อาจารย์ ดร.พิชชา ใจสมคม
อาจารย์ ดร.รัฐสภา จูรีมาศ
อาจารย์ ดร.นฤมล ช้างบุญมี
ดร. พรภัทร์ ตันติกุลานันท์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
สำนักงานอัยการพิเศษ ฝ่ายคดีอาเสพติด 10
สำนักงานอัยการสูงสุด
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สำนักประธานศาลฎีกา

ข้อมูลการติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารนิตินสาร

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 ถนนสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

E-mail: nitisarn.swu@gmail.com

Website: <https://ejournals.swu.ac.th/>

ผู้ออกแบบปก: นางสาวหนึ่งเมษา เมืองแก้ว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนคณาจารย์ นักวิชาการ และนิสิตคณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิต รวมถึงผู้สนใจทั่วไปได้เผยแพร่ผลงานวิชาการ
2. เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการด้านนิติศาสตร์หรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทางนิติศาสตร์ ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจและมีคุณค่าทั้งในด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ ในรูปแบบของวารสารทางวิชาการ
3. เพื่อสร้างสรรค์ พัฒนา และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการ และวิทยาการวิจัยใหม่ทางด้านนิติศาสตร์
4. เพื่อเป็นเอกสารประกอบการศึกษาค้นคว้า การอ้างอิง ตลอดจนแนวทางการพัฒนาของกฎหมาย

กำหนดการตีพิมพ์

วารสารนิติสาร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีกำหนดการตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ ราย 6 เดือน ดังนี้

- ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม ถึง มิถุนายน
- ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม ถึง ธันวาคม

ประเภทของผลงานทางวิชาการที่รับตีพิมพ์

วารสารนิติสาร จะพิจารณาตีพิมพ์ผลงานที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. บทความวิชาการ
2. บทความวิจัย

ลักษณะการประเมินบทความ

บทความวิชาการและบทความวิจัยทุกเรื่องจะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน ที่กองบรรณาธิการคัดเลือกและพิจารณาเห็นว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาของเนื้อหาที่นำเสนอในบทความ และการประเมินดังกล่าวเป็นการประเมินลับทั้งสองทาง (Double-Blinded Peer Review)

การเผยแพร่วารสาร

วารสารนิตินสาร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทำการ
เผยแพร่บทความในรูปแบบรูปเล่มและออนไลน์

แหล่งสนับสนุนการจัดทำวารสาร

วารสารนิตินสาร ได้รับการสนับสนุนการตีพิมพ์จากคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เนื้อหาข้อความในวารสารเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้พิมพ์
กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

จริยธรรมการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ (Author Ethical Responsibilities)

1. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความที่ส่งให้วารสารพิจารณาตีพิมพ์เป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน ตลอดจนไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร
3. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
4. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่นอย่างเหมาะสม หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในบทความของตนเอง เช่น ภาพ ตาราง เป็นต้น
5. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความดำเนินการจัดรูปแบบและขนาดตัวอักษรตามแบบฟอร์ม (Template) ของวารสาร
6. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความได้รับการตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิงทั้งในของรูปแบบและเนื้อหาทั้งในส่วนของการอ้างอิงในบทความและเอกสารอ้างอิง
7. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความปรากฏชื่อผู้ร่วมทำบทความทุกคน ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการบทความจริง
8. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ และ/หรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนจะต้องระบุในบทความและแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบ
9. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือเลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

10. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความนั้น หากเป็นการศึกษาวิจัยและทำการทดลองในคนหรือสัตว์ทดลอง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรี สิทธิ ปลอดภัย และสุขภาพของคน ขอให้แนบหนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง ทั้งนี้ การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ขึ้นอยู่กับพิจารณาจากกองบรรณาธิการวารสาร ถือเป็นขั้นสูงสุด

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Editor Roles and Responsibility)

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความที่ขอพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารที่รับผิดชอบ และไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
2. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้องและให้ผลที่น่าเชื่อถือ
3. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพิจารณา
4. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน
5. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และจะต้องระงับการประเมินและติดต่อผู้เขียนเพื่อปฏิเสธการตีพิมพ์เมื่อตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น
6. บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน เมื่อตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูลซึ่งสมควรถูกถอดถอน แม้ว่าผู้เขียนจะปฏิเสธถอนบทความตนเองก็ตาม

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Reviewer Roles and Responsibilities)

1. ผู้ประเมินบทความต้องไม่เปิดเผยข้อมูลในบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องตั้งแต่ช่วงระยะเวลาที่ตอบรับประเมินบทความดังกล่าว จนถึงช่วงเวลาที่บทความชิ้นนั้นได้ตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว
2. ผู้ประเมินบทความต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน ผู้ประเมินบทความหากไม่แน่ใจจะต้องแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความ
3. ผู้ประเมินบทความควรพิจารณาตอบรับประเมินบทความเฉพาะสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ และหากมีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

บรรณาธิการแถลง

วารสารนิติสาร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดให้นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา รวมถึงบุคคลทั่วไป ได้ส่งผลงานทางวิชาการเพื่อพิจารณาตีพิมพ์และเผยแพร่ โดยมีกำหนดการตีพิมพ์ ปีละ 2 ฉบับ ราย 6 เดือน ได้แก่ ฉบับเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน และฉบับเดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม ประเภทของผลงานวิชาการที่รับตีพิมพ์ ได้แก่ บทความ วิชาการและบทความวิจัยทางด้านนิติศาสตร์

สำหรับวารสารนิติสารปีที่ 1 ฉบับที่ 2 นี้ ประกอบด้วยบทความเรื่อง Legal Problems Regarding the Definition of “Factory” under the Amended Factory Act B.E. 2535 and Air Pollution: A Case Study of a Rice Mill in Chanthaburi, ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการเกษียณอายุในกฎหมายคุ้มครองแรงงาน, ผู้เริ่มก่อนการบริษัทจำกัด, การบังคับใช้กฎหมายในคดีอาญา ศีษษากรณีการใช้อำนาจในการสอบสวนและการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวน และปัญหาการกำหนดอายุ ความคดีอาญาในกรณีความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีขึ้นไป ซึ่งมีเนื้อหาที่ครอบคลุมกฎหมายในหลากหลายแขนง ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายสิ่งแวดล้อม กฎหมายแรงงาน กฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรื่องบริษัทจำกัด และกฎหมายอาญา

อีกทั้งในวารสารนิติสารฉบับนี้ทางกองบรรณาธิการได้มีการเขียนคอลัมน์พิเศษที่เล่าเรื่องราวหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้จัดทำขึ้น

กองบรรณาธิการวารสารนิติสารหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านทุกท่าน ทั้งนี้ กองบรรณาธิการวารสารนิติสารจะมุ่งมั่นพัฒนาวารสารนิติสารเพื่อให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.พรเพ็ญ ไตรพงษ์

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

Legal Problems Regarding the Definition of “Factory” under the Amended Factory Act B.E. 2535 and Air Pollution: A Case Study of a Rice Mill in Chanthaburi <i>Visitsak Nuengnong</i> <i>Puvadol Damsanit</i>	1
ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการเกษียณอายุในกฎหมายคุ้มครองแรงงาน <i>ภาณุพงศ์ สายพันธ์</i> <i>ภูวิชชญา เหลืองธีรกุล</i>	31
ผู้เริ่มก่อการบริษัทจำกัด <i>ภูษณิศา ทับทิมทอง</i> <i>วิทยา จงวรกุล</i> <i>จุฑามาศ มหาจักร์</i>	49
การบังคับใช้กฎหมายในคดีอาญา ศึกษากรณีการใช้อำนาจในการ สอบสวนและการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวน <i>ศักดิ์มงคล เอื้อคณิต</i> <i>ปภัณวิช ทัพภวิมล</i>	63

ปัญหาอายุความฟ้องร้องและอายุความบังคับโทษ กรณีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกเกิน 7 ปี ตามมาตรา 95 (1) มาตรา 95 (2) มาตรา 98 (1) และมาตรา 98 (2) <i>อธิภัทร เจริญถิ่น</i> <i>เอกพงษ์ สารน้อย</i>	93
หลักเกณฑ์การพิจารณาบทความ	117
คอลัมน์พิเศษ: SWU LAW UPDATE	121

Legal Problems Regarding the Definition of “Factory” under the Amended Factory Act B.E. 2535 and Air Pollution: A Case Study of a Rice Mill in Chanthaburi

Visitsak Nuengnong¹

Puvadol Damsanit²

Receive 25 December 2023; Revised 23 October 2024; Accepted 25 November 2024

Abstract

This research investigates air pollution from small business organizations, particularly rice mills, in Chanthaburi Province, focusing on legal gaps in Thailand’s Factory Act B.E. 2535 (1992). It examines how businesses not qualifying as “factory” still contribute to pollution, specifically PM2.5 and PM10 dust, impacting public health and the environment amid challenges like forest fires and traffic congestion. By analyzing Thai laws and comparing them with frameworks in Singapore and Sweden, the study aims to propose amendments to Thailand’s Factory Act to tackle air pollution from smaller enterprises better, ultimately raising awareness and suggesting legal reforms for more effective environmental management.

This research highlights the significant contribution of small rice mills in Chanthaburi Province to air pollution, particularly PM10 emissions, posing health risks to the community. In 2022, air quality

¹ Faculty of Law, Rambhai Barni Rajabhat University

E-mail: visitsak.n@rbru.ac.th

² Master of Laws Program in Law Sustainable Development (LL.M.), Rattana Bundit University

E-mail: Puvadol.d@rbru.ac.th

monitoring revealed PM levels exceeding safe standards, emphasizing the environmental impact of these operations. The amended Factory Act B.E. 2535 (1992) exempts small businesses from strict regulations by redefining “factory,” potentially increasing environmental risks as responsibility shifts to local authorities under the Public Health Act. In contrast, Singapore requires factory registration for operations with over ten workers, ensuring stricter environmental oversight. Sweden’s “Polluter Pays Principle” (PPP) mandates industries to manage pollution and bear associated costs, promoting accountability and sustainability. While Thailand’s amendments prioritize investment, they do so at the expense of environmental protection, raising public health concerns. To mitigate these risks, Thailand should strengthen PPP enforcement through clearer definitions, increased fees for high-risk businesses, improved resource allocation, and enhanced environmental education, fostering long-term sustainability.

Keywords: Air Pollution, Factory, Rice mill

1. Introduction

1.1. Background and Significance of The Problem

At the beginning of this year, relevant institutions will jointly develop guidelines and measures to address the issue of small dust when dust levels exceed PM2.5 standards in Bangkok and surrounding areas. At the February 12, 2019, cabinet meeting, many northern provinces frequently experienced dust exceeding standards. The central and northeastern regions directly affect the environment, economy, and people's health and may expand into major issues in neighboring areas. Therefore, it is necessary to urgently and systematically address this issue through cooperation between the public and private sectors.³

In addition, since the beginning of 2019, the problem of fine dust or PM2.5 has continuously raised the danger warning value and shows no sign of decreasing. As a result, Thai people have to face this problem continuously, causing air pollution that has a wide impact on public health. According to a study by the Institute for Health and Evaluation, University of Washington, air pollution is a contributing factor that causes many diseases, such as chronic obstructive pulmonary disease, cerebrovascular disease, ischemic heart disease, lung cancer, and lower respiratory tract infections. Many chemicals in air pollution, including ozone, can also stimulate the lungs, making them more susceptible to

³ Pollution Control Department, *Action plan for driving the national agenda solving the problem of dust pollution*, accessed June 15, 2023, <https://www.pcd.go.th/strategy/แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ-การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง/>.

infection, and is a contributing factor that leads to chronic obstructive pulmonary disease.⁴

Air pollution is the contamination of gases and particles that affect health, such as fine dust PM_{2.5}, caused by burning fossil fuels, agriculture, and volcanic eruptions.⁵ The World Health Organization (WHO) classified PM_{2.5} as a Group 1 carcinogen in 2013. Air pollution is measured and monitored by governments worldwide to protect the public. However, Thailand's air quality standards are still lower than those set by WHO, posing a threat to public health.⁶ The air pollution situation in Thailand in 2019 shows that ozone and PM_{2.5} problems remain important, especially in areas with heavy traffic and industrial areas. Measurements show that during 2017-2019, the average 24-hour PM_{2.5} dust value exceeded the standard many times, especially at the beginning and end of the year. Although PM_{2.5} has decreased since 2015, in 2019, the number of days exceeding the standard increased compared to 2018. PM₁₀ dust and ozone still exceed the standard in many areas, especially in the North, which needs to be urgently addressed.⁷

⁴ Greenpeace Thailand, *Preliminary Analysis Report of Transboundary Air Pollution*, accessed June 15, 2023, https://www.greenpeace.org/thailand/publication/68_53/satellite-derived-pm25-mapping-report/.

⁵ World Health Organization, *What is air pollution*, accessed June 15, 2023, https://www.who.int/docs/default-source/thailand/air-pollution/briefing-on-air-pollution-for-thailand-2019.pdf?sfvrsn=b584ce7f_2.

⁶ Arubon Chotiphong, *PM 2.5 Dust in Thailand*, *Environmental Journal* 22,4 (2018), 50-56.

⁷ Anamai, *Handbook for the implementation of medicine and public health in the case of particulate matter less than 2.5 microns in size (PM_{2.5}) in 2021*, accessed June 15, 2023,

In addition, the Office of Environmental and Pollution Control 13 (Chonburi)⁸ reported on the smog situation in the Eastern region in 2019, finding that PM2.5 and PM10 dust particles were still the main problems, especially from November 2018 to February 2019, when PM2.5 exceeded the standard in every region. Ozone levels were high due to forest fires. In 2022, the situation worsened due to drought conditions and forest fires, affecting public health, causing irritation, and affecting visibility and image in the area.⁹

The critical issue of this study is to consider the sources of PM2.5 and PM10. It comprises natural sources such as dust from land and agricultural areas, forest fires, and sea salt that usually large total dust. Also, sources from human activities include fuel consumption, traffic, exhaust emissions, cars, car components. and dust blowing from the road, especially the gravel road industrial factories, power plants, construction, biomass incineration, solid waste incineration, and open burning and agriculture which is usually a speck of tiny dust.¹⁰ Therefore, it can be seen that the industrial plant, considered a type of business organization, is the cause or source of small dust PM2.5 and PM10. Such

https://hia.anamai.moph.go.th/web-upload/12xb1c83353535e43f224a05e184d8fd75a/m_magazine/35644/2920/file_download/96e5c50a7a65855da35267ce3937ae26.pdf.

⁸ The Office of Environmental and Pollution Control 13, *Environmental Quality Situation Report: Chanthaburi Province*, (Chonburi: Ministry of Natural Resources and Environment, 2020), 30-33.

⁹ Phyathai, *Dust, A silent threat that should not be ignored*, accessed June 16, 2023, https://www.phyathai.com/th/article/2855-ฝุ่นละอองร้าย_ภัยเงียบ.

¹⁰ Pollution Control Department, *Action plan for driving the national agenda solving the problem of dust pollution*, 5.

business operations may affect the health of people in Chanthaburi province.

According to the announcement of Chanthaburi Province requesting cooperation to refrain from all types of open burning, which is a measure to prevent and solve the problem of pollution from smog and fine dust (PM2.5) dated February 7, 2020, with both civil and criminal penalties, it reflects that the problem of air pollution has become a significant threat to the health of the people and the quality of the environment of Chanthaburi Province. In addition, Chanthaburi Province is geographically located next to Battambang Province, Kingdom of Cambodia, to the east, with a border distance of approximately 86 kilometers, making this area at risk of being affected by the problem of cross-border smog, similar to the situation in the northern region of Thailand. In addition, the report on the weather situation during the dry season in the eastern region also indicates that this area may face forest fires, with the highest temperature at 35 degrees Celsius, relative humidity between 65-75 percent, and a very high Fire Weather Index (FWI). In addition, traffic congestion during rush hours and festivals in the Chanthaburi urban area, coupled with the number of registered cars in the province, which has been increasing continuously from 2015 to 2019, further increases the area's air pollution risk.¹¹

Suppose a business organization's operations meet the definition of the “factory” of the Factory Act B.E. 2535 (1992). In that case, there

¹¹ Chakraphan Phothiphath and Suthinee Mekprayoon, *Air Quality Index Application for Risk Assessment from Air Pollution in Urban Boundary of Chanthaburi Municipality*, (Chanthaburi: Rambhai Barni Rajabhat University), accessed June 19, 2023, <https://eresearch.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=2019&depid=2>.

will be a law to regulate and control air pollution, controlling the release of waste, pollution, or anything that impacts the environment, precisely, the Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act, B.E. 2535 (1992), and the Factory Act, B.E. 2535 (1992). However, if the business operations of any commercial organization do not comply with the definition of “factory” in the Factory Act B.E. 2535 (1992), And it is a commercial organization that sources small dust PM2.5 and PM10 and is not subject to the supervision of the Factory Law B.E. 2535 (1992).

Revising this definition will result in industrial factories that use less machinery, a small number of workers, and several other businesses that cause severe impacts on the environment and public health, currently numbering more than 60,000 will not be regulated by the Factory Act B.E. 2535 (1992). In addition, the number of industrial factories will rapidly increase, and overall pollution will have a direct impact, such as PM2.5 dust air pollution control will occur.¹²

Therefore, researchers have seen many problems with rice mills in Chanthaburi. Rice mills are considered an example of a small business organization and a source of PM2.5 and PM10 small dust. In addition, some rice mills in business operations do not qualify as a “factory” as defined in the amended Factory Act B.E. 2535 (1992). Therefore, laws, measures, or other ideas should be developed to control or determine the responsibilities of such commercial organizations to correct ongoing or future impacts. These are the sources of the research study on Legal Problems Regarding the Definition of the Word “Factory” According to

¹² Chanthaburi Provincial Labor Office, *Chanthaburi Labor Situation*, accessed June 19, 2023, <https://chanthaburi.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/34/2019/11/MINISTRY-OF-LABOUR-ประจำปี-2561.pdf>.

the Amended Factory Act B.E. 2535 (1992) with Air Pollution Problems: A Case Study of a White Factory in Chanthaburi Province.

1.2 Objectives of The Research

The objectives of this research are to examine the air pollution problems caused by small business organizations, particularly rice mills, in Chanthaburi Province; to analyze the characteristics of business enterprises that meet the legal conditions and those that do not, focusing on the definition of “Factory” as per the Amended Factory Act B.E. 2535 (1992); and to explore foreign legal frameworks governing the establishment of factories, specifically the principles of liability for environmental management and rehabilitation costs, in order to propose amendments or additions to Thailand’s existing laws.

1.3 Scope of The Research

This study aims to study and analyze the legal principles related to small enterprises of the rice mill type, which are part or part of the reason. One of the dust sources is the 1992 Factory Act and the 1992 Public Health Act, Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act, B.E. 2535 (1992), and other laws, including related foreign laws, such as those in Singapore and Sweden. It conducted a study in the area of Chanthaburi Province. Analyze the problem using the obtained information, and consider and recommend improvements to the law to align it with current social facts.

1.4 Research Methods

This research applies documentary research, which considers the principle, concept, and relevant law to government agencies in the region, and information from the Internet, including articles and

documents from Thailand and abroad. It analyzes the content, presents descriptive information, and makes conclusions and suggestions.

1.5 Benefits of the Research

The benefits of this research include raising awareness of air pollution problems caused by small business organizations, particularly rice mills, in Chanthaburi Province. It will also enhance understanding of both Thai and foreign laws related to factory establishment, including the principles of responsibility for environmental management and rehabilitation expenses in foreign countries. Additionally, the research will provide insights into the challenges of amending the definition of “factory” in the Factory Act B.E. 2535 (1992), particularly about air pollution issues, to recommend legal updates that reflect current realities. This information will be shared to foster knowledge and understanding of the problems that arise.

2. Research Result

The research results can be summarized according to the study objectives as follows.

2.1 Air pollution problems caused by small businesses rice mills in Chanthaburi Province

In 2019, Thailand’s total rice exports were 151.026 billion Thai baht, ranking third among agricultural and significant export products. In 2019, in Chanthaburi Province, there was a production of 4,714 tons of rice from the rice field. Rice cultivation is spread across all regions of the country, like rice mills. This vital industry has been in the way of life of Thai people for a long time because it processes paddy into rice by developing and introducing new technologies to assist small rice mills in

the community in producing rice. Rice has gradually developed into a larger-scale rice mill. Most rice mills are small rice mills with a capacity of no more than 20 horsepower, accounting for 92.12%. All factories are small and can operate immediately, followed by a significant 5.60% and medium-sized factories at 2.28%.¹³ The characteristics and types of rice mills are divided into three types: 1) Steam rice mills, and 2) An electric motor drives the rice milling machine. 3) A diesel engine drives the rice milling machine.¹⁴

According to research, in 2018, 283 new legal entities were registered in the province of Chanthaburi, with a registered capital of 603,572,000 Thai baht divided into 197 limited companies and 13 new factory registrations. Eight registered businesses in Chanthaburi province operate rice mills in total. In addition, the Industrial Office of Chanthaburi Province summarized the overview of Chanthaburi Province; Chanthaburi has 200 factories.¹⁵ Factory types classified them: There are nine factories of type 2 and 191 factories of type 3. In addition to the number of factories classified by major industries, the first is plant products. There are three medium-sized white mills in Chanthaburi Province. The air pollution caused by rice mills is as follows: Smoke, exhaust gas, and combustion dust. In the cases of oil-based mills and rice husk-based

¹³ Suksan S. and Thanwadee S, *Academic Report of the Academic Symposium (Proceedings)*, accessed June 19, 2023, <http://www.chefile.cmru.ac.th/faculty/2559/graduate/SAR2/KPI2.1/2.1-4-2.pdf>.

¹⁴ Rungkiat Nipitthakul, *Knowledge Management: Technique and Experience Rice Mill Supervision Bureau of Industrial Works Sector 1*, accessed June 19, 2023, <http://reg3.diw.go.th/cluster1/wp-content/uploads/2016/2.pdf>.

¹⁵ Chanthaburi Provincial Industrial Office, *Report on the industrial situation in Chanthaburi Province in 2023*, accessed June 19, 2023, <https://www.diw.go.th/webdiw/static-fac/>.

radiator mills, this type of fuel produces pollutants in the air or exhaust gas during combustion, including smoke generated by incomplete combustion of carbon-containing substances, and solid particle dust floats in the air. In addition, combustion will also produce steam, including gases and compounds. Once in contact, it will cause dizziness, fainting, tears, nasal congestion, and may cause lung diseases.¹⁶

The air pollution emissions in each region of Chanthaburi can be seen as PM10 emissions. Chanthaburi District has a capacity of 59 ppb because it has many fuel-burning factories and large rice mills.¹⁷ Therefore, the operation of a small business organization such as a rice mill is considered an example of a business organization that is the cause or source of tiny dust particles.

Due to the weather conditions in Chanthaburi, such business operations may affect the health of the people of Chanthaburi. In Wat Mai Sub-district, there was an air quality monitoring station. The measurement results showed that in 2022, the average value exceeded the standard value (the standard value is 25 micrograms per cubic meter), and the 24-hour average exceeded the standard value (50 micrograms per cubic meter).¹⁸ It displays the severity of air pollution in Chanthaburi, and part of the problem comes from small businesses of the rice mill type.

¹⁶ Pollution Control Department, *Annual Report on Industrial Plant Control*, (Bangkok: Ministry of Industry, 2019), 42 - 45.

¹⁷ The Office of Environmental and Pollution Control 13, *Environmental Quality Situation Report: Chanthaburi Province*, (2020), 15 - 18.

¹⁸ Pollution Control Department. *Annual Report on Industrial Plant Control*, (2019), 42 - 45.

2.2 Amendment to the definition of the word “Factory” according to the Amended Factory Act B.E. 2535

The Cabinet resolved to propose the Factory Bill (No. ...) B.E. to the National Legislative Assembly. Furthermore, the Office of the Council of State has prepared a memorandum of reasons and necessity for proposing the abovementioned bill. Because the Factory Act B.E. 2535 (1992) has been in force for a long time, some provisions are inappropriate and inconsistent with current circumstances, especially the strict and delayed criteria for controlling factory operations, which creates problems and obstacles to the factory operation. New factory operation control rules should be changed to control factory operations only when necessary. Fast and economical, reducing the burden on factory operators and small businesses.¹⁹ The solution is modifying the definition of ‘factory,’ initially defined as using machines with a total power of 5 horsepower or equivalent to 5 horsepower or more or using seven or more workers. That means that the total power of the machine used is 50 horsepower or equivalent, or using 50 or more workers.²⁰ The amendment is to determine the criteria for controlling the operation of a new factory by changing to control a giant factory to reduce the burden of small factory operators, making it easier to operate a factory. However, the definition in the new law will increase the number of small industrial factories that do not fall under the definition of “factory.” In the revised law, businesses can operate in any building or location nationwide

¹⁹ The National Environmental Commission. *Summary Analysis of the Draft Factory Law*, accessed June 15, 2023, https://www.senate.go.th/document/mSubject/Ext84/84281_0001.PDF.

²⁰ *Ibid.*, 3-4

without applying for a factory construction permit because the application process for building permits in one's area under the Building Control Law has been canceled from the definition of this factory.²¹

When any commercial organization conducts business under the definition of "factory" in the revised Factory Act B.E. 2535 (1992), there will be regulatory agencies, roles, and tasks directly related to pollution control, namely the pollution control department. The role and general tasks of the Pollution Control Department, complying with the relevant provisions of the Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act B.E. 2535 (1992), mainly involve publishing announcements of pollution control zones, determining source pollution control standards, and determining the types of pollution sources that must control exhaust emissions.²²

In addition, the Pollution Control Department Announcement of the National Environment Board, No. 36, has been issued regarding the standardization of particulate matter less than 2.5 microns in the general atmosphere according to the Factory Act B.E. 2535 (1992), the primary purpose is to control the location and operation of factories for economic development and environmental protection, including health and public health. Regarding air pollution control, the Minister of Industry has been empowered to issue ministerial regulations setting standards and control methods, emissions of polluted air arising from factory

²¹ Somnuk Jongmeewasin. *Analysis of the Impact of the 2019 Factory Law on the Environment and Communities*, accessed June 19, 2023, <https://ilaw.or.th/node/5359>.

²² Pongsak Pattha. *Laws Related to the Control of Particulate Matter Less Than 2.5 Micron (PM2.5)*, accessed June 19, 2023, https://cdc.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=2365.

operations, such as the Ministerial Regulation No. 2 (B.E. 2535 (1992)) in conjunction with the Notification of the Ministry of Industry No. 2 (B.E. 2536 (1993)). If anyone violates the ministerial regulations or notices issued by the minister, a fine not exceeding 200,000 Thai baht will be imposed under Article 45 of the Factory Law B.E. 2535. Therefore, it can show that any organization engaged in business meets the definition of “factory” in the Factory Act B.E. 2535 (1992). There will be relevant laws and government agencies to supervise factory emissions and strictly comply with the law.

Suppose the business operations of any commercial organization do not comply with the definition of “factory” under the Factory Act B.E. 2535 (1992); it will not be subject to supervision by the government as mentioned above agencies. Based on the observations of the Extraordinary Committee that had considered the Factory Bill (No. ...) B.E., it was appropriate to observe and propose to the National Legislative Assembly that the Factory Act (No. ...) B.E. has regulated the factory using machinery from 50 horsepower or more than 50 workers. In this case, the existing factories with lower machinery utilization sizes are no longer subject to factory law. However, some types of factories may need more qualified machines and workers, but they may still require control and supervision. Supervise business operations to avoid causing disturbance to surrounding personnel.²³ A commercial organization that does not meet the definition of “factory” in the Factory Act B.E. 2535 (1992) will be controlled by Public Health Law, B.E. 2535 (1992). The

²³ Piyaporn Kittiwet. *Problems of Supervision of Factory Operations*, (Bangkok: Office of the Ombudsman, 2018), accessed June 19, 2023, https://ombstudies.ombudsman.go.th/article_attach/1-6%20piyaporn%20full%20text.PDF.

adjusted amendment requires that the governing body local authorities have the power to control some or all types of activities that are harmful to health as prescribed by the Minister of Public Health. Local governments have the right to issue local regulations on businesses that endanger health in a manner that controls all operations carried out within the jurisdiction of the Minister of Public Health. The type of business that must be controlled within the jurisdiction. The mechanical rice milling business is one of the businesses that must comply with local government regulations.

Moreover, Section 5 of the Revised Factory Act B.E. 2535 (1992) “Factory” refers to: The total power of buildings, places, or vehicles using machines is 50 horsepower or equivalent to 50 horsepower or more, or the following personnel are used: 50 or more people using machines or factories. According to the type or type of factory specified in the ministerial regulations, ministerial regulations have been issued to determine the factory’s type and scale in ministerial regulations B.E. 2563 (2020): Determine the scale of factories operating seed or tuber businesses. The following are the rice milling, peeling, or polishing items listed in Article 9 (1) of the list at the end of ministerial regulations. The dimensions of Class 2 factories shall not exceed the machine dimensions. 75 horsepower, without boilers, the size of the third type factory must exceed 75 horsepower, or all sizes of factories must have boilers. There is no specified number of workers. The research shows that when the definition of “factory” is revised and considered in conjunction with ministerial regulations, the type and size of the factory are determined. In 2020, rice mills used electric motors to drive rice mills. The rice mill

uses a diesel engine to drive a rice mill with a machine size not exceeding 75 horsepower. One of the reasons for air pollution is not subject to the Factory Law but rather to the Public Health Law, the Local administrative organizations' responsibility.

Therefore, the researcher believes that it is appropriate to propose considering the law on Singapore factory registration and the concept of responsibility for environmental restoration expenses in foreign countries as a basis for amending or adding laws in the future.

2.3 Singapore Factory Establishment Registration Law

Like many other major cities, Singapore values air quality and focuses on preventing air pollution from two main sources: industrial and automotive air pollution. Additionally, mist and smoke caused by regional forest fires drifting in during the August-October southwest monsoon have also affected Singapore's air quality.²⁴ Singapore has comprehensive urban planning and industrial facilities that can help the government more easily control air pollution areas. Environmental problems are something every country worldwide pays attention to and tries to deal with it. The country's past industrial development has seen Singapore suffer from noise, water, and soil pollution, the use of technology and machinery to generate air, and waste and waste from factories and enterprises. As a small island country, Singapore has no choice but to urgently and effectively address environmental issues as much as possible to maintain the operation of the country's economy and society.

²⁴ Tan, P. H., & Khoo, W. H. (2023), "Air Quality Management in Singapore: Policies and Challenges", *Environmental Science & Policy*, 134, 124-132. 126.

Therefore, the Singapore government has issued several laws to regulate and promote the preservation of environmental quality in the country. For example, the Environmental Protection and Management Act (Chapter 94A) was enacted in B.E.2542 (1999) to control various environmental pollution problems with the National Environment Agency (NEA) under the Ministry of the Environment and Water Resources as the law enforcement agency. The Pollution Control Department is responsible for issuing permits for emissions to operators or industries.²⁵ Singapore was one of the first countries in Southeast Asia to become industrialised.²⁶ Therefore, the Factory Law was enacted in 1971 and only applies to factories. Secondary laws have always amended the law above due to accidents in the workplace requiring constant review of existing laws. The essence of this factory law stipulates that the first responsible person is the owner of the registered factory.²⁷ Nevertheless, the Occupational Health and Safety Law later abolished the Factory Law.²⁸

²⁵ Thailand Development Research Institute, "ASEAN's ongoing legal information project: Singapore law and related legal information Singapore's Society, Culture, Politics, and Security." LAW for Asean, Accessed June 19, 2023, [https://lawforasean.krisdika.go.th/File/files/รายงานข้อมูลกฎหมายของประเทศสิงคโปร์\(ด้านเศรษฐกิจ\).pdf](https://lawforasean.krisdika.go.th/File/files/รายงานข้อมูลกฎหมายของประเทศสิงคโปร์(ด้านเศรษฐกิจ).pdf).

²⁶ Monica Limtanakool (2020), Factors attributing to Singapore's economic development: The Developmental State Model explanation, Master of Political Science Thesis, Bangkok: Chulalongkorn University, 2.

²⁷ Kalaya Kiattawornchai, "Environmental, Occupational Health and Safety Law," Office of the Council of State, accessed June 20, 2023, <https://www.krisdika.go.th/data/activity/act13447.pdf>.

²⁸ "Legislation for workplace safety and health," Ministry of Man power, Accessed June 20, 2023, www.mom.gov.sg/legislation/workplace-safety-and-health.

The workplace Safety and Health Act (CHAPTER 354A) is the main legislation that will enforce the principles of the new occupational safety and health framework that replaces the Factory Act, effective March 1, 2006. According to the said Act, Part 2, the definition of Section 5(2) gives the meaning of the factory, as in this Act, "factory" means any land and buildings within that place. There are persons employed to carry out the following processes: supervision, sorting, packaging, storage, modification, repair, construction, processing, or manufacturing of any goods or products; supervision, sorting, packaging, storage, and processing, or producing any hazardous substances, repairing, constructing, processing, or producing any vehicles or motor vehicles.

In addition, when considering the workplace safety and occupational health regulations, Factory Registration B.E. 2551 (2008) came into effect on November 1, 2551, a secondary law under Section 65 of the Occupational Safety and Health Act. As mentioned above, the regulations on factory registration are issued in Article 3, submitting a request for establishing a factory. These rules do not apply in the following cases: any land and building with fewer people working there than 10.

This law covers the operations of industrial establishments in various sectors, including rice mills, which are part of the manufacturing and processing of goods. Rice mills are defined as "factories" within section 5(2) of the Act, which provides that land and buildings where persons are employed to process, manufacture, store, or repair goods are considered factories subject to regulatory control. For rice mills, where paddy is processed into rice, such operations are considered

"processing goods" within the definition of factories. Therefore, rice mills must comply with occupational health and safety standards stipulated in this Act, just like other factories, regarding managing workplace risks, preventing accidents, and training employees on safety measures.

Therefore, rice mills must comply with occupational health and safety standards stipulated in this Act, just like other factories, regarding managing workplace risks, preventing accidents, and training employees on safety measures. In addition, if the rice mill has more than ten employees, the factory must comply with the Factory Registration Act 2008, which requires the entrepreneur to apply for the establishment of the factory with the relevant authorities and to comply with occupational health and safety risk prevention measures, such as dust and noise control, which are essential factors in the operation of the rice mill. This legislation reflects the commitment of the Singapore government to protect the health and safety of the country's workforce, especially in the working environment of industrial factories, which is a vital part of economic development.

2.4 Principles of Responsibility for Sweden Environmental Management and Restoration Costs

In 1972 in Stockholm, Sweden, at the United Nations Conference on the Human Environment, the issue of natural resource degradation and the environment was brought up for negotiations and called on all countries to be aware of the wasteful use of resources and beyond the limits of natural resources while the population of poor countries is still

living in poverty.²⁹ Along with data from the World Commission on Environment and Development (2021), the organisation's member countries have agreed to develop their environmental policies on major issues, with polluters paying for them (Polluter Pays Principle: PPP). Its purpose is to encourage the industry to adjust and reflect environmental costs in product prices.

The Polluter Pays Principle (PPP), proposed by the Organization for Economic Cooperation and Development since the 1970s, is outlined in Principle 16 of the 1992 Rio Declaration. It states that governments should internalize environmental costs in economic activities and use economic tools against polluters, with funds allocated to pollution reduction efforts to ensure responsibility for environmental costs without hindering international trade. This principle emphasizes that environmental costs should be incorporated into the production costs of goods and services; if these costs are not reflected in prices, it can lead to overconsumption and increased environmental degradation. Therefore, manufacturers must acknowledge their environmental impact and include these costs in their operations. Ignoring environmental values can result in resource wastage and crises in environmental sustainability that are essential for human survival.³⁰

According to this principle, rice mills are responsible for managing and reducing the environmental impact of their operations. This law can

²⁹“The first session of the United Nations Environment Assembly - UNEA 1,” Pollution Control Department, Accessed June 20, 2023, <https://www.pcd.go.th/hazards/เอกสารสรุปผลการประชุมส.>

³⁰ Wasinee Nanthakwang, “The Concept and Principle Environmental Tax Law,” (Master of Laws, Finance and Taxation Law Faculty of Laws Chulalongkorn University, 2011), 18.

be accomplished through the adoption of cleaner, more efficient technologies, as well as the implementation of preventive measures to control dust and noise within the factories. Additionally, if rice mills contribute significantly to pollution, they may be required to pay environmental fees or taxes, which would be used for environmental restoration and mitigation efforts. Failure to account for environmental costs, such as neglecting the management of dust and waste, could lead to long-term environmental problems, adversely affecting nearby communities and potentially exposing rice mills to legal actions or financial penalties. Thus, considering environmental costs and adhering to the "polluter pays principle" is essential for the long-term sustainability of rice mills and for ensuring sound environmental stewardship.

The Polluter Pays Principle applies to rice mill factories under the Amended Factory Act B.E. 2535 (1992), which defines a "factory" as an industrial establishment involved in production and processing. Under this principle, rice mills manage and mitigate air pollution caused by their operations, such as dust generation and emissions. Rice mills must implement measures to control air pollution, including dust control systems and waste management practices, and comply with air quality standards. If they fail to do so, they may face penalties and be required to cover costs for environmental remediation. In summary, the PPP mandates that rice mills proactively address their environmental impact, particularly regarding air pollution, ensuring legal compliance and promoting sustainable practices.

3. Discussions and conclusions

3.1 Discussions

According to the Factory Law B.E. 2535 (1992), the definition of "factory" has been revised from "factory" to using machines with the following total power: 5 horsepower or more, or the use of 7 or more workers, defined as the use of machines with a total power of 50 horsepower or more, or the use of 50 or more people. From the amendment, several business organizations run a business as an activity that poses a high risk to public health despite using small machines or a small number of workers. Moreover, it causes impacts in many dimensions, whether it is health, society, education, or occupation and lifestyles, that may change and cause serious environmental impacts arising from the amendment of the definition of the word "factory" because business organizations are not subject to factory law. Nevertheless, it must fall under the Public Health Act B.E. 2535 (1992), which is the duty of local administrative organizations to take care of that business.

From the study of the amendment of the definition of "factory" according to the Factory Act B.E. 2535 (1992) compared to the research on the definition of "factory" and the establishment process of factories in Singapore, the revisions in Thailand are as follows: Singapore is a more developed industrial country than Thailand, but Singapore has a legal principle for establishing a factory registration, that is, there must be more than ten people working. Unlike Thailand, which has set the number of workers to 50 people or more, it must be registered to establish a factory. The law regarding establishing factories in Singapore is

essential for registering the factory because only more than ten workers must be registered to establish a factory legally.

However, establishing factory standards in Thailand is equivalent to using some personnel and machine horsepower. Therefore, companies may be engaging in business that may cause damage to the environment. For instance, increasing rice mills that do not meet the registration requirements may lead to air pollution. Together with the study from the analysis memorandum summarizing the essence of the Factory Act B.E. ... (No. ...) prepared by the Office of the Council of State to focus on controlling the operation of large factories only. No statements, academic opinions, or supporting research were evident regarding the reasons for such amendments. However, there are reasons for revision in the comparison table between the Factory Law B.E. 2535 (1992) and the Draft Factory Law (No....). B.E. ... Determine new standards for controlling factory operations through review by the State Council by changing to control a giant factory to reduce the burden of small factory operators, making it easier to operate a factory. It can be seen that although this reduces the burden on small entrepreneurs, in this situation, legislators attach great importance to investment promotion, which the victim of such investment promotion is the reduction and ignoring standards to prevent potential harm to communities and the environment caused by factory operations. In addition, such revisions may lead to business organizations affecting the environment and people's well-being if a business organization is polluting, such as operating a business organization that poses a high risk to people's health or impacts the environment.

3.2 Conclusions

One should consider the responsibility principle in managing and restoring the environment abroad, such as whether the polluter is responsible or pays (PPP). Consider proposing amendments. Alternatively, the law has been amended by specifying that the fee for applying for a license to operate a business that poses a high risk to public health should be increased to an appropriate proportion. Suppose that the fee for applying for a license to operate a business that poses a risk to society and the environment is added to the regulations of the local enterprise protection organization responsible for health hazards in each region. Suppose the business does not comply with the definition of a “factory” in the Factory Act of 1992, which the local government organization supervises, in order to increase income in developing and enhancing various measures for local areas to care for and restore the environment in their areas and create changes or positive effects on the environment in the area and the country in the future.

Moreover, the Polluter Pays Principle (PPP) is a concept that encourages polluters to be responsible for the damage caused to the environment and is included in Article 96 of the National Environmental Protection and Promotion Act B.E.2535 (1992) in Thailand. However, the enforcement of this principle still faces several problems, such as a lack of clarity in the definition and scope of pollution, technical limitations and resources of responsible organizations, lack of cooperation from entrepreneurs, inadequate information systems, and lack of education and training on the importance of the Polluter pays principle. Therefore, improving the clarity of the law, increasing budget and resources,

promoting public-private partnerships, and organizing training to raise awareness are essential to make this principle effective and create a better environment in the future.

In addressing air pollution issues, it is essential to consider various laws beyond the Factory Act B.E. 2535 (1992), including the Environmental Protection Act (No. 2) B.E.2552 (2009), which enhances emission control measures; the National Health Act B.E. 2550 (2007), aimed at safeguarding public health; the Water and Air Pollution Control Act B.E. 2535 (1992), related to pollution management; the Building Act B.E. 2552 (2009), governing construction that affects air quality; and the Ministerial Regulation on factory emission standards. Analyzing these laws in conjunction with the Factory Act offers a comprehensive understanding of the definition of "factory" and effective air pollution management in Thailand, especially regarding these operations' environmental and public health impacts.

REFERENCES

Article

Arubon Chotiphong. (2018). *PM 2.5 Dust in Thailand*, Environmental Journal 22, 4, 50-56.

Pollution Control Department, (2019), "Annual Report on Industrial Plant Control", Bangkok: Ministry of Industry.

The Office of Environmental and Pollution Control 13, (2020), *Environmental Quality Situation Report: Chanthaburi Province*, Chonburi: Ministry of Natural Resources and Environment.

The Office of Environmental and Pollution Control 13. (2020). *Environmental Quality Situation Report: Chanthaburi Province*, Chonburi: The Office of Environmental and Pollution Control 13.

Tan, P. H., & Khoo, W. H. (2023). *Air Quality Management in Singapore: Policies and Challenges*. Environmental Science & Policy. 134, 124-132.

Thesis

Limtanakool M. (2020). *Factors attributing to Singapore's economic development: The Developmental State Model explanation*. Master of Political Science Thesis, Bangkok: Chulalongkorn University

Nanthakwang W. (2011). *The Concept and Principle Environmental Tax Law*. Master of Laws, Finance and Taxation Law Faculty of Laws Bangkok: Chulalongkorn University.

Electronic Media

Anamai, “Handbook for the implementation of medicine and public health in the case of particulate matter less than 2.5 microns in size (PM2.5) in 2021,” Ministry of Public Health, Accessed June 15, 2023, https://hia.anamai.moph.go.th/web-upload/12xb1c83353535e43f224a05e184d8fd75a/m_magazine/35644/2920/file_download/96e5c50a7a65855da35267ce3937ae26.pdf.

Chanthaburi Provincial Industrial Office, (2024), *Report on the industrial situation in Chanthaburi Province in 2023*. Chanthaburi Provincial Industrial Office, Accessed June 19, 2023, <https://www.diw.go.th/webdiw/static-fac/>.

Chanthaburi Provincial Labor Office. (2018). *Chanthaburi Labor Situation*. Accessed June 19, 2023, <https://chanthaburi.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/34/2019/11/MINISTRY-OF-LABOUR-ประจำปี-2561.pdf>.

Greenpeace Thailand. (2019). *Preliminary Analysis Report of Transboundary Air Pollution*. Accessed June 15, 2023, <https://www.greenpeace.org/thailand/publication/6853/satellite-derived-pm25-mapping-report/>.

- Jongmeewasin S. (2019). *Analysis of the Impact of the 2019 Factory Law on the Environment and Communities*. iLaw. Accessed June 19, 2023, <https://ilaw.or.th/node/5359>.
- Kiattawornchai K. *Environmental, Occupational Health and Safety Law*. Office of the Council of State. Accessed June 20, 2023, <https://www.krisdika.go.th/data/activity/act13447.pdf>.
- Kittiwet P. (2018). *Problems of supervision of factory operations*. Office of the Ombudsman. Accessed June 19, 2023, https://ombstudies.ombudsman.go.th/article_attach/1-6%20piyaporn%20full%20text.pdf.
- Ministry of Man power. *Legislation for workplace safety and health*. Accessed June 20, 2023, www.mom.gov.sg/legislation/workplace-safety-and-health.
- Nipitthakul R. (2016). *Knowledge Management: Technique and Experience Rice Mill Supervision Bureau of Industrial Works Sector 1*. Hazardous Substance Management Division. Accessed June 19, 2023, <http://reg3.diw.go.th/cluster1/wp-content/uploads/2016/2.pdf>.
- Pattha P. (2019). *Laws Related to the Control of Particulate Matter Less Than 2.5 Micron (PM2.5)*. Constitution Drafting Commission, Accessed June 19, 2023, https://cdc.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=2365.
- Phothiphat, C., & Mekprayoon, S. (2021). *Air Quality Index Application for Risk Assessment from Air Pollution in Urban Boundary of Chanthaburi Municipality*. Faculty of Science and Technology Research. Chanthaburi: Rambhai Barni Rajabhat University.

Accessed June 19, 2023, <https://eresearch.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=2019&depid=2>.

Phyathai. (2020). *Dust, a silent threat that should not be ignored*.

Accessed June 16, 2023, https://www.phyathai.com/th/article/2855-ฝุ่นละอองร้าย_ภัยเงียบ.

Pollution Control Department. (2019). *Action plan for driving the national agenda solving the problem of dust pollution*. Accessed June 15, 2023, <https://www.pcd.go.th/strategy/แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ-การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง/>.

Pollution Control Department. (2563). *The first session of the United Nations Environment Assembly - UNEA 1*. Accessed June 20, 2023, <https://www.pcd.go.th/hazards/เอกสารสรุปผลการประชุมส.>

Suksan, S., & Thanwadee, S. (2017). *Academic Report of the Academic Symposium (Proceedings)*. Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University. Accessed June 19, 2023, <http://www.chefile.cmru.ac.th/faculty/2559/graduate/SAR2/KPI2.1/2.1-4-2.pdf>.

Thailand Development Research Institute. (2019). *ASEAN's ongoing legal information project: Singapore law and related legal information Singapore's Society, Culture, Politics, and Security*. LAW for Asean. Accessed June 19, 2023, <https://lawforasean.krisdika.go.th/Content/View?Id=517&Type=1>.

The National Environmental Commission. (2020). *Summary Analysis of the Draft Factory Law. (No...)*. Senate. Accessed June 15, 2023, https://www.senate.go.th/document/mSubject/Ext84/84281_0001.PDF.

World Health Organization. (2019). *What is air pollution*. Accessed June 15, 2023, https://www.who.int/docs/default-source/thailand/air-pollution/briefing-on-air-pollution-for-thailand-2019.pdf?sfvrsn=b584ce7f_2.

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการเกษียณอายุในกฎหมายคุ้มครองแรงงาน
LEGAL PROBLEMS RELATED TO RETIREMENT IN LABOR
PROTECTION LAW

ภาณุพงศ์ สายพันธ์³¹

ภูวิชชญา เหลืองธีรกุล³²

Received 2 February 2024; Revised 14 March 2024; Accepted 22 November 2024

บทคัดย่อ

การเกษียณอายุในกฎหมายคุ้มครองแรงงานเป็นประเด็นที่ท้าทายทั้งกฎหมายและความยุติธรรมในที่ทำงาน ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นเน้นไปที่ความไม่เป็นมาตรฐานของกฎหมายและนโยบายที่ไม่สอดคล้องกันในการเกษียณอายุ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับความไม่ยุติธรรมในกระบวนการเกษียณอายุ ซึ่งอาจส่งผลให้ลูกจ้างรู้สึกไม่มีความค่าของตนเอง การปรับปรุงกฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับการเกษียณอายุมีความสำคัญเพื่อให้สามารถคุ้มครองลูกจ้างและรักษาความยุติธรรมและความเท่าเทียมในที่ทำงานให้เป็นอย่างถูกต้องและยุติธรรม

ในปัจจุบันกฎหมายเกี่ยวกับการเกษียณอายุในการทำงานของลูกจ้างยังไม่มี ความชัดเจน จึงควรมีการศึกษาและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ลูกจ้างมีสิทธิตามกฎหมายในการเกษียณอายุ

คำสำคัญ: เกษียณอายุ กฎหมายแรงงาน กฎหมายคุ้มครองแรงงาน

³¹ Panupong Saipan

คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Bachelor of Laws Program, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

E-mail: panupong.saipan@g.swu.ac.th

³² Poohwidchachaya Lueangterakul

คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

E-mail: foynoi@hotmail.com

Abstract

The issue of retirement in labor protection law poses challenges in both legal and ethical aspects within the workplace. Problems often revolve around the lack of uniformity in laws and policies concerning retirement, creating confusion. Additionally, there are issues regarding the fairness of the retirement process, which can leave employees feeling undervalued. Ensuring fairness and equity in retirement practices is essential, prompting the need for careful scrutiny and revisions of related laws and policies to protect employees and uphold justice and equality in the workplace.

Current uniformed service member retirement legislation must consider amending the law to provide civil rights in retirement.

Keywords: Retirement in Labor Law, Labor protection law, Pensionable age

1. บทนำ

การเกษียณอายุในกฎหมายคุ้มครองแรงงานเป็นประเด็นที่มีความซับซ้อนและที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองลูกจ้างในสถานที่ทำงาน การเกษียณอายุมักมีเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับความสมเหตุสมผล ความมีประสิทธิภาพ และความสามารถของลูกจ้าง แต่อาจเกิดปัญหากฎหมายในกระบวนการนี้ที่ส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมในที่ทำงาน

บทความนี้จะสำรวจประเด็นหลักและปัญหากฎหมายที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการเกษียณอายุในกฎหมายคุ้มครองแรงงาน โดยมุ่งเน้นความสับสนในกฎหมายและความยุติธรรมในบริบทระหว่างลูกจ้างและนายจ้าง

การเกษียณอายุในกฎหมายคุ้มครองแรงงานเป็นประเด็นที่มีความสำคัญเนื่องจากมีผลกระทบต่อชีวิตและอาชีพของลูกจ้าง และเป็นประเด็นที่มีความท้าทายทางกฎหมาย เพื่อให้ลูกจ้างได้รับความยุติธรรมและความเท่าเทียมในการจ้างงานและการเกษียณอายุจึงต้องพิจารณากฎหมายและนโยบายขององค์กรอย่างรอบคอบ เพื่อให้การเกษียณอายุเป็นกระบวนการที่ยุติธรรมและสอดคล้องกับคุณค่าของลูกจ้างและองค์กร

2. ความหมายของการเกษียณอายุ

คำว่า เกษียณ มีความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. 2554 หมายถึง สิ้นไป โดยใช้เกี่ยวกับการกำหนดอายุ เช่น เกษียณอายุราชการ และ เกษียณอายุ หมายถึง การครบกำหนดอายุการทำงาน สิ้นสุดกำหนดเวลารับราชการหรือทำงาน โดยส่วนใหญ่ประเทศไทย มักถือกำหนดให้บุคคลที่มีอายุ 60 ปี บริบูรณ์ ต้องเกษียณอายุพ้นจากสภาพการทำงาน รวมทั้งอาจจะหมายถึงการหยุดทำงานหรือลาออกจากการทำงาน

3. ความหมาย ค่าชดเชย และอัตราค่าชดเชย ในกรณีของการเกษียณอายุ

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

มาตรา 5 ในพระราชบัญญัตินี้

‘ค่าชดเชย’ หมายความว่า เงินที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างเมื่อเลิกจ้าง นอกเหนือจากเงินประเภทอื่นซึ่งนายจ้างตกลงจ่ายให้แก่ลูกจ้าง”

มาตรา 118 ให้นายจ้างจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างซึ่งเลิกจ้าง ดังต่อไปนี้

- (1) ลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบหนึ่งร้อยสี่สิบวัน แต่ไม่ครบหนึ่งปี ให้จ่ายไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้ายสามสิบวัน หรือไม่น้อยกว่าค่าจ้างของการทำงานสามสิบวันสุดท้ายสำหรับลูกจ้างซึ่งได้รับค่าจ้างตามผลงานโดยคำนวณเป็นหน่วย
- (2) ลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบหนึ่งปี แต่ไม่ครบสามปี ให้จ่ายไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้ายเก้าสิบวัน หรือไม่น้อยกว่าค่าจ้างของการทำงานเก้าสิบวันสุดท้ายสำหรับลูกจ้างซึ่งได้รับค่าจ้างตามผลงานโดยคำนวณเป็นหน่วย
- (3) ลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบสามปี แต่ไม่ครบหกปี ให้จ่ายไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้ายหนึ่งร้อยแปดสิบวัน หรือไม่น้อยกว่าค่าจ้างของการทำงานหนึ่งร้อยแปดสิบวันสุดท้ายสำหรับลูกจ้างซึ่งได้รับค่าจ้างตามผลงานโดยคำนวณเป็นหน่วย
- (4) ลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบหกปี แต่ไม่ครบสิบปี ให้จ่ายไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้ายสองร้อยสี่สิบวัน หรือไม่น้อยกว่าค่าจ้างของการทำงานสองร้อยสี่สิบวันสุดท้ายสำหรับลูกจ้างซึ่งได้รับค่าจ้างตามผลงานโดยคำนวณเป็นหน่วย
- (5) ลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบสิบปี แต่ไม่ครบยี่สิบปี ให้จ่ายไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้ายสามร้อยวัน หรือไม่น้อยกว่าค่าจ้างของการทำงานสามร้อยวันสุดท้ายสำหรับลูกจ้างซึ่งได้รับค่าจ้างตามผลงานโดยคำนวณเป็นหน่วย
- (6) ลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบยี่สิบปีขึ้นไป ให้จ่ายไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้ายสี่ร้อยวัน หรือไม่น้อยกว่าค่าจ้างของการทำงานสี่ร้อยวันสุดท้ายสำหรับลูกจ้างซึ่งได้รับค่าจ้างตามผลงานโดยคำนวณเป็นหน่วย

การเลิกจ้างตามมาตรา 118 นี้ หมายความว่า การกระทำใดที่นายจ้างไม่ให้อีกจ้างทำงานต่อไปและไม่จ่ายค่าจ้างให้ ไม่ว่าจะเป็เพราะเหตุสิ้นสุดสัญญาจ้างหรือเหตุอื่นใด และหมายความรวมถึงกรณีที่ลูกจ้างไม่ได้ทำงานและไม่ได้รับค่าจ้างเพราะเหตุที่นายจ้างไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไป

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่ลูกจ้างที่มีกำหนดระยะเวลาการจ้างไว้แน่นอนและเลิกจ้างตามกำหนดระยะเวลานั้น

การจ้างที่มีกำหนดระยะเวลาตามวรรคสามจะกระทำได้สำหรับการจ้างงานในโครงการเฉพาะที่มีใช้งานปกติของธุรกิจหรือการค้าของนายจ้างซึ่งต้องมีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดของงานที่แน่นอนหรือในงานอันมีลักษณะเป็นครั้งคราวที่มีกำหนดการสิ้นสุด หรือความสำเร็จของงาน หรือในงานที่เป็นไปตามฤดูกาลและได้จ้างในช่วงเวลาของฤดูกาลนั้น ซึ่งงานนั้นจะต้องแล้วเสร็จภายในเวลาไม่เกินสองปี โดยนายจ้างและลูกจ้างได้ทำสัญญาเป็นหนังสือไว้ตั้งแต่เมื่อเริ่มจ้าง

มาตรา 118/1 การเกษียณอายุตามที่นายจ้างและลูกจ้างตกลงกันหรือตามที่นายจ้างกำหนดไว้ ให้ถือว่าเป็นการเลิกจ้างตามมาตรา 118 วรรคสอง

ในกรณีที่มีได้มีการตกลงหรือกำหนดการเกษียณอายุไว้ หรือมีการตกลงหรือกำหนดการเกษียณอายุไว้เกินกว่าหกสิบปี ให้ลูกจ้างที่มีอายุครบหกสิบปีขึ้นไปมีสิทธิแสดงเจตนาเกษียณอายุได้โดยให้แสดงเจตนาต่อนายจ้างและให้มีผลเมื่อครบสามสิบวันนับแต่วันแสดงเจตนา และให้นายจ้างจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างที่เกษียณอายุนั้นตามมาตรา 118 วรรคหนึ่ง

จากบทนิยามในมาตรา 5 แสดงว่า ค่าชดเชยเป็นเงินที่กฎหมายกำหนดให้นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างเมื่อเลิกจ้าง นอกเหนือจากเงินประเภทอื่นซึ่งนายจ้างตกลงจ่ายให้แก่ลูกจ้าง เงินประเภทอื่นที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างเมื่อนายจ้างเลิกจ้าง ลูกจ้างเกษียณอายุ หรือ ลูกจ้างลาออก ตามที่นายจ้างแต่ละรายกำหนดให้ไว้หรือตกลงกับลูกจ้างไว้ เช่น เงินบำเหน็จเงินสะสม เงินกองทุนเลี้ยงชีพ

ดังนั้น ค่าชดเชยจึงเป็นเงินที่นายจ้างต้องจ่ายให้แก่ลูกจ้าง โดยจะต้องเป็นเงินเพียงอย่างเดียว และจะต้องเป็นเงินซึ่งกฎหมายกำหนดให้นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างเมื่อ

เลิกจ้าง นอกเหนือจากเงินประเภทอื่น ๆ ที่นายจ้างตกลงว่าจะจ่ายให้แก่ลูกจ้างอยู่แล้ว เช่น เงินบำเหน็จ เงินบำนาญ เงินสะสม เงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เงินกองทุนสงเคราะห์ เงินสวัสดิการ เงินผลประโยชน์ เงินสมทบ เงินค่าทดแทน เป็นต้น ซึ่งเงินประเภทอื่นไม่เกี่ยวกับค่าชดเชย ค่าชดเชยจึงเป็นเงินเพื่อให้ลูกจ้างมีเงินไว้ใช้จ่ายในช่วงเวลาที่ต้องออกจากงานไป (ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ให้ความหมายตามหลักการของพระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. 2499 มาตรา 34 อันเป็นกฎหมายแรงงานฉบับแรกของประเทศไทย) แต่ตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 118 และมาตรา 118/1 ซึ่งเป็นกฎหมายคุ้มครองแรงงานฉบับปัจจุบัน นอกจากนายจ้างจะต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างที่นายจ้างเป็นฝ่ายบอกเลิกจ้างแล้ว นายจ้างยังต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างที่ไม่ได้ทำงานกับนายจ้างต่อไปเนื่องจากสัญญาจ้างสิ้นสุดลง และลูกจ้างที่เกษียณอายุตามที่นายจ้างและลูกจ้างตกลงกันหรือตามที่นายจ้างกำหนดไว้ รวมทั้งลูกจ้างที่แสดงเจตนาเกษียณอายุต่อนายจ้างเมื่อลูกจ้างนั้นมีอายุครบ 60 ปี ขึ้นไปด้วย

เมื่อนายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างซึ่งนายจ้างเลิกจ้าง ลูกจ้างที่เกษียณอายุ และลูกจ้างที่แสดงเจตนาเกษียณอายุต่อนายจ้าง ตามมาตรา 118 และมาตรา 118/1 ดังนั้น ลูกจ้างที่นายจ้างมิได้เลิกจ้างแต่ลูกจ้างเข้าใจว่านายจ้างเลิกจ้าง ลูกจ้างที่ลาออกจากงานไป ลูกจ้างที่ทำงานไปไม่กลับมาทำงาน ลูกจ้างที่ตกลงกับนายจ้างว่าจะไม่ทำงานกับนายจ้างต่อไปเนื่องจากได้รับประโยชน์บางอย่างแลกเปลี่ยนลูกจ้างถึงแก่ความตาย นายจ้างก็ไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าชดเชยให้

การเลิกจ้างที่นายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างนั้น นอกจากจะเป็นการแสดงออกของนายจ้างว่านายจ้างไม่ประสงค์จะจ้างลูกจ้างนั้นให้ทำงานต่อไปด้วยการบอกหรือแจ้งเป็นหนังสือหรือด้วยวาจา หรือใช้วิธีการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ด้วยถ้อยคำเป็นที่เข้าใจกันว่าเป็นการเลิกสัญญาจ้างต่อกัน เช่น ใช้คำว่า เลิกจ้าง เลิกสัญญาจ้าง ไล่ออก ปลดออก ให้ออก ให้พ้นจากตำแหน่ง ให้อุดการจ้าง ให้การจ้างเป็นอันสิ้นสุดลง ในรูปแบบของคำสั่ง ประกาศ จดหมาย หรืออื่น ๆ อันพอจะเข้าใจได้ตรงกัน

แล้ว มาตรา 118 วรรคสอง ยังกำหนดให้สภาวะการณ์หรือเหตุการณ์ที่มีลักษณะหรือมีผลหรือมีแนวโน้มว่านายจ้างจะไม่สามารถว่าจ้างลูกจ้างให้ทำงานต่อไปได้ด้วย คือ

- (1) การกระทำใดที่นายจ้างไม่ให้อุปการะทำงานต่อไปและไม่จ่ายค่าจ้างให้ ไม่ว่าจะ เป็นเพราะเหตุสิ้นสุดสัญญาจ้างหรือเหตุอื่นใด (อันเป็นกรณีที่นายจ้างไม่ยอม ให้อุปการะทำงานเองหรือมีเหตุอื่นที่ทำให้นายจ้างไม่สามารถให้อุปการะเข้า ทำงานต่อไปได้และนายจ้างไม่จ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างดังกล่าว ทั้งในกรณีที่ สัญญาจ้างสิ้นสุดลงตามเงื่อนไขหรือตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ และในกรณีที่ สืบเนื่องมาจากเหตุอื่น ๆ ด้วย)
- (2) กรณีที่ลูกจ้างไม่ได้ทำงานและไม่ได้รับค่าจ้างเพราะเหตุที่นายจ้างไม่สามารถ ดำเนินกิจการต่อไป (อันเป็นกรณีที่เกิดสถานการณ์หรือวิกฤตการณ์ใด ๆ ที่ทำ ให้นายจ้างไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ ทำให้ลูกจ้างไม่ได้ทำงานต่อไปได้ ทั้งนายจ้างก็ไม่จ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้าง ดังกล่าวด้วย)

นอกจากบทบัญญัติมาตรา 118 วรรคสอง จะได้กำหนดความหมายของคำว่า “การเลิกจ้าง” เพื่อการจ่ายค่าชดเชยตามมาตรา 118 วรรคหนึ่ง ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วนั้น ยังมีบทบัญญัติมาตรา 118/1 วรรคหนึ่ง ซึ่งได้กำหนดให้ถือว่าการเกษียณอายุตามที่ นายจ้างและลูกจ้างตกลงกันหรือการเกษียณอายุตามที่นายจ้างกำหนดไว้ เป็นการเลิก จ้างตามมาตรา 118 วรรคสอง ซึ่งทำให้นายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยตามมาตรา 118 วรรคหนึ่งด้วย

นายจ้างยื่นคำร้องขออนุญาตเลิกจ้างลูกจ้างที่เป็นกรรมการลูกจ้าง ศาล แรงงานพิจารณาและสั่งอนุญาตให้นายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างนั้นได้ เมื่อนายจ้างยังไม่มี คำสั่งเลิกจ้างลูกจ้างดังกล่าว ลูกจ้างก็ยังมีสิทธิเรียกร้องค่าชดเชย

นายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างเมื่อนายจ้างเลิกจ้างหรือในวันที่นายจ้าง ให้อุปการะออกจากงาน ตามมาตรา 5 และมาตรา 118 หากไม่จ่ายให้ตามที่กฎหมาย กำหนด นายจ้างต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่ลูกจ้างในระหว่างเวลาผินัดร้อยละสิบห้าต่อปี ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง

นายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างตามระยะเวลาที่ลูกจ้างนั้นทำงานติดต่อกันมาตามมาตรา 118 ซึ่งมี 6 อัตรา คือ

ก. ทำงานติดต่อกันครบ 120 วัน แต่ไม่ครบ 1 ปี จ่ายไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้าย 30 วันฯ

ข. ทำงานติดต่อกันครบ 1 ปี แต่ไม่ครบ 3 ปี จ่ายไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้าย 90 วันฯ

ค. ทำงานติดต่อกันครบ 3 ปี แต่ไม่ครบ 6 ปี จ่ายไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้าย 180 วันฯ

ง. ทำงานติดต่อกันครบ 6 ปี แต่ไม่ครบ 10 ปี จ่ายไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้าย 240 วันฯ

จ. ทำงานติดต่อกันครบ 10 ปี แต่ไม่ครบ 20 ปี จ่ายไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้าย 300 วันฯ

ฉ. ทำงานติดต่อกันครบ 20 ปีขึ้นไป จ่ายไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้าย 400 วันฯ

คำว่า “ทำงานติดต่อกันครบ...” นั้น มีความหมายว่า จะต้องเป็นกรณีลูกจ้างที่ได้ทำงานจริงและมีระยะเวลาติดต่อกันครบตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หากใช้กำหนดระยะเวลาจ้างตามสัญญาจ้างไม่

ในการคำนวณ “ค่าชดเชย” นั้น นายจ้างต้องคำนวณเงินเพื่อจ่ายค่าชดเชยจาก “ค่าจ้างอัตราสุดท้าย” ของลูกจ้างคนนั้น ค่าจ้างอัตราสุดท้าย หมายถึง ค่าจ้างที่ลูกจ้างได้รับจริงครั้งสุดท้าย ก่อนที่ลูกจ้างจะถูกเลิกจ้าง ส่วนจะต้องคำนวณจากเงินประเภทใดบ้างนั้น เนื่องจากในปัจจุบันนายจ้างมิได้จ่ายเงินที่เรียกว่า “ค่าจ้าง” หรือ “เงินเดือน” ให้แก่ลูกจ้างของตนเพียงประเภทเดียว นายจ้างแต่ละรายมีแนวคิดในการบริหารค่าตอบแทนหลากหลาย และได้จ่ายเงินให้แก่ลูกจ้างด้วยหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเอง และใช้ชื่อเรียกต่าง ๆ เช่น ค่าคอมมิชชัน เงินจูงใจ เบี้ยขยัน ค่าเทียว ค่าน้ำ เบี้ยกิโลเมตร ค่าเลี้ยงภย ค่าน้ำมันรถ ค่าชั่วโมงบิน เงินประจำตำแหน่ง ค่าครองชีพเบี่ยเลี้ยง เป็นต้น เงินในชื่อเรียกต่าง ๆ เหล่านี้ นายจ้างต้องนำมาคิดคำนวณเพื่อจ่ายเป็น

ค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างด้วย ถ้าเงินที่เรียกชื่อต่าง ๆ นั้นนายจ้างได้จ่ายให้แก่ลูกจ้างในลักษณะที่ “เป็นค่าตอบแทนในการทำงานตามสัญญาจ้างสำหรับระยะเวลาการทำงานปกติ” ซึ่งถือว่าเป็น “ค่าจ้าง” ตามนิยามในมาตรา 5 และจะต้องนำมาคำนวณค่าชดเชยด้วยทุกจำนวน

สรุปได้ว่า “ค่าชดเชย” เป็นเงินที่นายจ้างมีหน้าที่ต้องจ่ายให้แก่ลูกจ้างเมื่อนายจ้างเป็นฝ่ายเลิกจ้างโดยที่ลูกจ้างไม่มีความผิด แต่ถ้าลูกจ้างลาออกจากงาน ingsงานหรือลูกจ้างถึงแก่ความตาย นายจ้างก็ไม่ต้องจ่ายค่าชดเชยแต่อย่างใด โดยพฤติการณ์ที่ถือเป็นการเลิกจ้าง มี 2 กรณี คือ (1) การกระทำใด ๆ ที่นายจ้างไม่ให้อูกจ้างทำงานต่อไปและไม่จ่ายค่าจ้างให้ ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุสิ้นสุดสัญญาจ้างหรือเหตุอื่นใด เช่น การเกษียณอายุ เป็นต้น หรือ (2) กรณีที่ลูกจ้างไม่ได้ทำงานและไม่ได้รับค่าจ้างเพราะเหตุที่นายจ้างไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไป เช่น นายจ้างไม่มีงานให้อูกจ้างทำต่อไป หรือนายจ้างปิดกิจการ

4. กรณีลูกจ้างเกษียณอายุ

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดอายุเกษียณในอดีต เดิมทีพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มิได้กำหนดอายุเกษียณไว้ แต่ก็มีการเทียบเคียงกับพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ที่ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ประกันตนสามารถขอรับสิทธิประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ (เบี้ยเกษียณอายุ) เมื่อได้จ่ายเงินสมทบครบตามกำหนดจำนวนเวลาที่กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมกำหนด และลูกจ้างนั้นมีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป ประกอบกับแนวปฏิบัติทั่วไปในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มักจะมีการกำหนดอายุเกษียณไว้ที่ 60 ปี อันทำให้กิจการต่าง ๆ ถือเป็นทางปฏิบัติในการกำหนดอายุเกษียณของลูกจ้างไว้ที่อายุ 60 ปีบริบูรณ์เป็นส่วนมาก โดยมักจะกำหนดไว้ในสัญญาจ้างแรงงานบ้าง ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานหรือข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างบ้าง อย่างไรก็ตาม การกำหนดอายุเกษียณไว้มากกว่า 60 ปี เช่น 65 ปี หรือ 70 ปี ก็ไม่เป็นเรื่องต้องห้ามในอดีตที่ผ่านมา

จากแต่เดิมเมื่อลูกจ้างต้องออกจากงานเพราะครบเกษียณอายุ ถือว่าเป็นการถูกเลิกจ้างตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาตลอดมา โดยถือว่าเป็นการถูกเลิกจ้างเนื่องจาก ลูกจ้างขาดคุณสมบัติเกี่ยวกับอายุของลูกจ้าง หรือขาดสมรรถภาพจากการชราภาพเกินกว่าที่จะทำงานต่อไปได้ ซึ่งเหตุเลิกจ้างดังกล่าวไม่เข้าช้อยกเว้นที่นายจ้างจะไม่ต้องจ่ายค่าชดเชย ดังนั้น นายจ้างที่เลิกจ้างเพราะเหตุที่ลูกจ้างครบเกษียณอายุ จึงต้องจ่ายค่าชดเชย โดยเหตุผลที่ถือว่าการครบเกษียณอายุของลูกจ้างเป็นการที่ลูกจ้างถูกนายจ้างเลิกจ้าง ก็เพราะว่า การเกษียณอายุไม่ใช่การครบกำหนดระยะเวลาการจ้างแน่นอน ซึ่งถ้าเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาการจ้างที่แน่นอน ลูกจ้างก็จะลาออกจากงานก่อนครบเกษียณอายุไม่ได้ และนายจ้างก็จะเลิกจ้างก่อนครบเกษียณอายุไม่ได้เช่นกัน แต่สำหรับการเกษียณอายุนั้นไม่ได้ผูกพันที่จะทำให้ให้นายจ้างและลูกจ้างเลิกสัญญากันก่อนลูกจ้างครบเกษียณอายุไม่ได้ นายจ้างย่อมแสดงเจตนาเลิกจ้างก่อนครบเกษียณอายุได้เสมอ เมื่อนายจ้างมีเหตุผลอันสมควรโดยบอกกล่าวล่วงหน้าให้ลูกจ้างทราบหรืออาจเลิกจ้างทันทีเมื่อเข้ากรณีมีเหตุเลิกจ้างจากการกระทำความผิดอันเข้าลักษณะร้ายแรงของลูกจ้าง และสำหรับลูกจ้างก็ย่อมแสดงเจตนาเลิกสัญญาหรือลาออกก่อนครบเกษียณอายุได้เสมอเช่นกัน

สำหรับในปัจจุบันนั้น ได้มีการกำหนดการเกษียณอายุไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน โดยกำหนดให้การเกษียณอายุตามที่นายจ้างและลูกจ้างตกลงกัน หรือตามที่นายจ้างกำหนดไว้ ให้ถือว่าเป็นการเลิกจ้างตามมาตรา 118 วรรคสอง (มาตรา 118/1 วรรคหนึ่ง ซึ่งมาตราดังกล่าวได้ถูกเพิ่มโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2560) แต่ในกรณีที่ไม่ได้มีการตกลงหรือกำหนดการเกษียณอายุไว้ หรือมีการตกลงหรือกำหนดการเกษียณอายุไว้เกินกว่า 60 ปี ให้ลูกจ้างที่มีอายุครบ 60 ปีขึ้นไป มีสิทธิแสดงเจตนาเกษียณอายุได้ โดยให้แสดงเจตนาต่อนายจ้างและให้มีผลเมื่อครบ 30 วันนับแต่วันแสดงเจตนา และให้นายจ้างจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างที่เกษียณอายุนั้น ตามมาตรา 118/1 วรรคสอง จึงอาจเข้าใจได้ว่า ตามกำหนดเกษียณอายุในปัจจุบันอยู่ที่ 60 ปี แต่นายจ้างและลูกจ้างอาจตกลงกำหนดอายุเกษียณไว้น้อยกว่านั้น กล่าวคือ 50 ปี 55 ปี ฯลฯ ก็สามารถทำได้ แต่ถ้ากำหนดอายุเกษียณไว้มากกว่า 60 ปี เช่น 65 ปี หรือ 70

ปี ก็อาจทำได้และไม่ขัดต่อกฎหมาย แต่หากลูกจ้างทำงานจนอายุ 60 และยังคงทำงานต่อไป และได้ลาออกก่อนอายุเกษียณที่กำหนดไว้ซึ่งมากกว่า 60 ปี กล่าวคือ 65 ปี หรือ 70 ปี เช่น ลูกจ้างได้ลาออกขณะอายุ 62 ปี ก็ต้องถือว่าไม่เป็นการตัดสิทธิที่ลูกจ้างจะขอใช้สิทธิในการเกษียณอายุย้อนหลังมาตอนที่ตนอายุ 60 ปี กล่าวคือ ต้องนับช่วงอายุเพื่อกำหนดสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับการเลิกสัญญาจ้างแรงงานเป็นสองส่วน ได้แก่ ส่วนแรกเกษียณตอน 60 ปี (ถือว่าเป็นการเลิกจ้างมีสิทธิในค่าชดเชย) และอีก 2 ปี (กว่า 60 ปี - 62 ปี ถือว่าเป็นการลาออก)

ในกรณีที่นายจ้างมิได้มีการตกลงหรือกำหนดการเกษียณอายุในข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน และลูกจ้างยังคงทำงานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันโดยมิได้แสดงเจตนาเพื่อขอเกษียณอายุตามกฎหมายแต่อย่างใดนั้น จะเห็นว่า เมื่อลูกจ้างมีอายุครบ 60 ปี บริบูรณ์แล้ว มีสิทธิแสดงเจตนาเกษียณอายุต่อนายจ้าง เมื่อลูกจ้างยังมิได้แสดงเจตนาเกษียณอายุและการที่นายจ้างยังไม่จ่ายค่าชดเชยกรณีเกษียณอายุ จึงเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว

อย่างไรก็ตาม การที่ลูกจ้างทำงานเรื่อยมาโดยมิได้แสดงเจตนาขอเกษียณอายุ ไม่ถือว่าลูกจ้างสละสิทธิการเกษียณอายุ เช่นนี้ หากลูกจ้างได้แสดงเจตนาต่อนายจ้างตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดเพื่อขอเกษียณอายุแล้ว แต่นายจ้างเพิกเฉยไม่จ่ายค่าชดเชยกรณีเกษียณอายุ กรณีดังกล่าวจึงเป็นการปฏิบัติที่ขัดต่อกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 118/1 วรรคสอง

สรุปได้ว่า “เกษียณอายุ” หมายความว่า “กำหนดเวลาสิ้นสุดสัญญาจ้างแรงงานเนื่องจากลูกจ้างมีอายุเกินกว่าที่นายจ้างจะจ้างไว้ทำงานหรือมากกว่าที่ลูกจ้างจะรับทำงานนั้นต่อไป” ซึ่งการเกษียณอายุอาจเกิดจากกรณีที่นายจ้างและลูกจ้างตกลงกันกำหนดขึ้นไว้ในสัญญาจ้างแรงงานหรือในข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างก็ได้ หรืออาจเกิดจากกรณีที่นายจ้างได้กำหนดไว้ในข้อบังคับหรือประกาศของนายจ้างเกี่ยวกับการทำงานก็ได้

ดังนั้น การเกษียณอายุหรือการที่ลูกจ้างออกจากงานเนื่องจากมีอายุครบตามที่นายจ้างและลูกจ้างตกลงกันหรือตามที่นายจ้างกำหนดไว้ จึงถือว่าเป็น “การเลิกจ้าง”

เมื่อถือว่าเป็นการเลิกจ้าง นายจ้างจึงมีหน้าที่ต้องจ่าย “ค่าชดเชย” ให้แก่ลูกจ้างที่เกษียณอายุนั้นตามอัตราที่มาตรา 118 วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ แล้วแต่กรณี ซึ่งขึ้นอยู่กับระยะเวลาการทำงานของลูกจ้าง

5. ปัญหาของการเกษียณอายุ

ปัญหาว่า การเกษียณอายุเป็นการเลิกจ้างหรือไม่ เป็นประเด็นที่ได้ถกเถียงกันมานาน จึงมีการระบุไว้ว่า การเกษียณอายุตามที่นายจ้างและลูกจ้างตกลงกันหรือตามที่นายจ้างกำหนดไว้ เช่น กำหนดไว้ในข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง หรือในข้อบังคับการทำงาน ให้ถือว่าเป็นการเลิกจ้าง ที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับค่าชดเชยตามมาตรา 118 วรรคสอง

นอกจากนี้ ยังมีการระบุเพิ่มเติมด้วยว่า ในกรณีที่มิได้มีการตกลงหรือกำหนดการเกษียณอายุไว้ หรือมีการตกลงหรือกำหนดการเกษียณอายุไว้เกินกว่าหกสิบปี ให้ลูกจ้างที่มีอายุครบหกสิบปีขึ้นไปมีสิทธิแสดงเจตนาเกษียณอายุได้โดยให้แสดงเจตนาต่อนายจ้างและให้มีผลเมื่อครบสามสิบวันนับแต่วันแสดงเจตนา และให้นายจ้างจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างที่เกษียณอายุนั้นตามมาตรา 118 วรรคหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อป้องกันนายจ้างที่ไม่ได้กำหนดอายุเกษียณเอาไว้ และให้ลูกจ้างทำงานไปเรื่อย ๆ แม้จนอายุเกิน 60 ปีแล้ว เมื่อลูกจ้างทนไม่ไหวก็ต้องลาออกไปเอง ซึ่งจะทำให้ไม่ได้รับค่าชดเชย

ข้อสังเกตต่อกรณีที่กฎหมายได้กำหนดให้ลูกจ้างเป็นฝ่ายแสดงเจตนาเกษียณอายุ ตามมาตรา 118/1 วรรคสอง ดังต่อไปนี้

(1) ความไม่เหมาะสมของการกำหนดให้ลูกจ้างเป็นฝ่ายแสดงเจตนา

การที่กฎหมายกำหนดให้ลูกจ้างเป็นฝ่ายแสดงเจตนาเกษียณอายุเป็นการกำหนดกฎหมายที่ขัดต่อหลักความเป็นจริงของปรากฏการณ์เกี่ยวกับการจ้างแรงงานในสังคม เนื่องจาก การกำหนดเกษียณอายุเป็นการกำหนดโดยคู่สัญญาจ้างแรงงานฝ่ายที่เป็นนายจ้าง ซึ่งนายจ้างกำหนดขึ้นก็เพื่อต้องการเลิกจ้างลูกจ้างที่อายุมากจนเข้าสู่วัยชรา เพราะเห็นว่าลูกจ้างอาจมีกำลังร่างกายแข็งแรงเหมือนช่วงวัยหนุ่มสาว อันทำให้ความสามารถในการทำงานลดลง นายจ้างจึงกำหนดเกษียณอายุเพื่อให้ลูกจ้างขาดคุณสมบัติในการที่จะทำงานต่อไป ดังได้เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ว่า การ

เกษียณอายุของลูกจ้างหรืออายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ เป็นการที่ลูกจ้างถูกเลิกจ้างเพราะขาดคุณสมบัติเกี่ยวกับอายุในการที่จะทำงานต่อไป (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4415 - 4419/2525) ดังนั้น การกำหนดเกษียณอายุจึงเป็นการที่นายจ้างต้องการเลิกจ้าง ไม่ใช่เป็นความต้องการของลูกจ้างที่จะลาออกจากงาน

(2) การลดสิทธิของลูกจ้าง

ก่อนที่จะมีการประกาศใช้บังคับกฎหมายดังกล่าว ได้มีแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2137/2544, ที่ 4732/2557, ที่ 9978/2557 ที่วินิจฉัยให้การเกษียณอายุถือว่าเป็นการเลิกจ้าง และทำให้ลูกจ้างมีสิทธิได้รับค่าชดเชย และสิทธิอื่น ๆ อีกหลายประการจากการถูกเลิกจ้าง เมื่อกฎหมายกำหนดให้ลูกจ้างเป็นฝ่ายแสดงเจตนา ก็อาจทำให้สิทธิอื่น ๆ จากการถูกเลิกจ้างนั้นหมดไปด้วย เช่น สิทธิได้รับค่าจ้าง แทนการบอกกล่าวล่วงหน้ากรณีเป็นสัญญาชนิดไม่มีกำหนดระยะเวลาการจ้างแน่นอน และนายจ้างให้ลูกจ้างออกจากงานทันที (มาตรา 17 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541) และสิทธิได้รับค่าจ้างสำหรับวันหยุดพักผ่อนประจำปีในปีที่เลิกจ้างตามส่วนที่ลูกจ้างมีสิทธิ (มาตรา 67 วรรคหนึ่ง) เป็นต้น นอกจากนี้ กรณีที่เป็นสิทธิได้รับค่าชดเชยก็เคยได้รับในทันทีที่เลิกจ้าง แต่ตามกฎหมายปัจจุบันกลับกำหนดให้การแสดงเจตนาของลูกจ้างไม่มีผลทันทีจะมีผลต่อเมื่อครบ 30 วันนับแต่วันแสดงเจตนา โดยต้องรอให้มีผลก่อน นายจ้างจึงต้องจ่ายค่าชดเชย อันทำให้ลูกจ้างมีสิทธิได้รับค่าชดเชยช้าไปกว่าเดิมถึง 30 วันแทนที่จะมีสิทธิเรียกร้องได้ทันที

(3) การเกิดความขัดแย้งกันระหว่างบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การที่บทบัญญัติมาตรา 118/1 วรรคสอง กำหนดให้ลูกจ้างเป็นฝ่ายแสดงเจตนาเกษียณอายุ ทำให้เกิดปัญหาที่ต้องตีความว่า ความสิ้นสุดของสัญญากรณีดังกล่าวอาจกลายเป็นการที่ลูกจ้างลาออกเอง ซึ่งถ้าลูกจ้างลาออกเอง โดยกฎหมายยังกำหนดให้มีการจ่ายค่าชดเชยก็อาจทำให้เกิดความขัดแย้งกับบทบัญญัติมาตรา 5 ของกฎหมายฉบับเดียวกันที่กำหนดว่า "ค่าชดเชย หมายความว่า เงินที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างเมื่อมีการเลิกจ้างนอกเหนือจากเงินประเภทอื่น ซึ่งนายจ้างตกลงจ่ายให้แก่ลูกจ้าง"

จากหลักกฎหมายข้างต้น แม้จะได้มีการวางหลักเกี่ยวกับการเกษียณอายุเอาไว้ จากสถานะเศรษฐกิจและสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทำให้ลูกจ้างมีประสิทธิภาพในการทำงานได้มากกว่าเดิมนั้น ลูกจ้างก็ยังคงไม่สามารถต่อรองกับนายจ้างอย่างได้รับความเป็นธรรมได้ จากความไม่แน่นอนในการตีความหมายกฎหมายของคำว่า "เกษียณอายุ" แม้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ที่บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองลูกจ้างแก้ไขเพิ่มเติมมาหลายครั้งแล้วก็ตาม ลูกจ้างยังคงไม่ได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ของกฎหมายคุ้มครองแรงงานอยู่ดี ซึ่งส่งผลต่อการรับเงินชดเชยของลูกจ้าง

6. บทสรุป

จะเห็นได้ว่ามีความไม่แน่นอนในการตีความหมายกฎหมายของคำว่า "เกษียณอายุ" ว่ามีความหมายอย่างไรทำให้เกิดการขาดความชัดเจนในข้อกำหนด บางครั้งข้อกำหนดเกี่ยวกับการเกษียณอายุในสัญญาจ้างงานอาจไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความสับสนหรือข้อขัดแย้งในอนาคต จึงอาจส่งผลต่อการรับเงินชดเชยของลูกจ้างตามกฎหมาย ซึ่งเป็นเรื่องกฎหมายต้องมีการแก้ไขให้สอดคล้องปรับให้เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจและสังคม ที่บุคคลมีอายุยืนยาวขึ้นตามสภาพความเป็นจริงของเศรษฐกิจ และกำหนดกฎหมายในการขยายเวลาการทำงานให้ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย และคุ้มครองให้มีรายได้ตามกฎหมายให้สามารถใช้ในการหาเลี้ยงชีพได้จนสิ้นอายุ

7. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้ากฎหมายแรงงาน พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 โดยการกำหนดเพิ่มเติมบทนิยามของคำว่า "การเกษียณอายุ" ในมาตรา 5 เพิ่มเติมให้มีความชัดเจน โดยอาจกำหนดว่า "การเกษียณอายุ" หมายถึง กระบวนการ

หรือขั้นตอนในการพักผ่อนหรือลาออกจากการทำงานของบุคคลซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีอายุระบุตามที่กำหนด”

ควรเน้นการปรับปรุงแนวทางให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสนับสนุนการควบคุมความเสี่ยงในการกำหนดการเกษียณอายุ พร้อมทั้งส่งเสริมการศึกษาและสื่อสารเพื่อเพิ่มความเข้าใจในกฎหมายเกี่ยวกับเกษียณอายุแก่ประชาชนทั่วไป ควรเสริมสร้างมาตรการที่สามารถปรับให้เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนผู้ที่กำลังเข้าสู่ช่วงเวลาเกษียณ นอกจากนี้ ยังควรพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องทางกฎหมาย เพื่อเพิ่มความยุติธรรมและความเท่าเทียมในการเกษียณอายุ

รายการอ้างอิง

หนังสือ

เกษมสันต์ วิลาวรรณ. “คำอธิบายกฎหมายแรงงาน”. พิมพ์ครั้งที่ 25. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.

กองบรรณาธิการ. “กฎหมายแรงงาน 2558”. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ธรรมนิติเพรส, 2558.

ชาคริต กุ້มานะชัย. “ย่อหลักกฎหมายแรงงาน”. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ไทยพัฒนรายวันการพิมพ์, 2557.

วิชัย โสสุวรรณจินดา. “คำอธิบายพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562 พร้อมคำพิพากษาฎีกาศักดิ์แรงงานถึงปีล่าสุด”. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: แสงจันทร์การพิมพ์, 2565.

วิจิตรา วิเชียรชม. “กฎหมายแรงงาน”. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2566.

ศุภศิษฏ์ ทวีแจ่มทรัพย์. “กฎหมายแรงงาน”. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2566.

สุดาศิริ วศวงศ์. “กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงาน”. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2551.

เว็บไซต์

กลุ่มงานนิติการ สำนักอำนวยการ. “บทความกฎหมายน่ารู้: การจ่ายค่าชดเชยในกรณีการออกจากงานเพราะเหตุเกษียณอายุ.” สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2566, จาก <https://www.hrdi.or.th/InternalRules/Detail/1517>.

กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย. “แผนการจัดการความรู้เรื่อง พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานฉบับที่ 6 พ.ศ. 2560 การเกษียณอายุตามมาตรา 118/1.” สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://legal.labour.go.th/attachments/article/232/KM002.pdf>.

ภูริตา ดอกมะลิ. “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการเกษียณอายุในสัญญาจ้างแรงงาน.” สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2566, จาก http://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/6212015023/1631261436934521f09726d6e04b47c7a91808d29a_abstract.pdf.

สรารุช ไพฑูรย์พงษ์. “การเกษียณอายุของแรงงานภาคเอกชน.” สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://tdri.or.th/2018/02/labor-retirement/>.

บทความวารสาร

กลุ่มงานยุทธศาสตร์การคุ้มครองแรงงาน. วารสารคุ้มครองแรงงาน, ฉบับที่ 1 (2565):

10.

พระมหารังสี ปี่แก้ว และคนอื่น ๆ. “ระบบคิดเชิงพุทธเพื่อการเกษียณอายุ.” วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (2565):

37.

อาทิตยา โภคสุทธิ และคนอื่น ๆ. “ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการจ้างแรงงานผู้สูงอายุในประเทศไทย.” วารสารสุทธิปริทัศน์. ปีที่ 34 ฉบับที่ 112 (2563): 37.

ผู้เริ่มก่อการบริษัทจำกัด

Minimum requirement of a limited Company

ภูษณิศา ทับทิมทอง³³วิทยา จงวรกุล³⁴จุธามาศ มหาจักษ์³⁵

Received 2 February 2024 ; Revised 21 August 2024 ; Accepted 26 November 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับจำนวนผู้เริ่มก่อการในการจัดตั้งบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1097 โดยมาตรา 1097 นั้นเป็นเรื่องของการที่จะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัด ต้องมีจำนวนคนตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1097 ในปัจจุบันได้มีการกำหนดจำนวนบุคคลไว้เป็นจำนวนสองคน แต่ก่อนหน้าที่จะได้มีการแก้ไขนั้นได้มีการกำหนดจำนวนคนจากเจ็ดคนจึงจะสามารถก่อตั้งบริษัทได้ มาเป็นจำนวนสามคน และมาเป็นจำนวนสองคนตามปัจจุบัน โดยจากที่ได้กล่าวมานั้น จะสังเกตได้ว่าการจัดตั้งบริษัทจำกัดนั้น มีจำนวนบุคคลผู้เริ่มก่อการน้อยลง ฉะนั้น บทความนี้จึงจะวิเคราะห์แนวโน้มของจำนวนผู้เริ่มก่อการของบริษัทจำกัดว่าจะมีการลดลงอีกหรือไม่ด้วยสาเหตุใด

³³ Phusanisa Tabtimtongอาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ
Professor of Bangkok Suvarnabhumi University³⁴ Wittaya Jongworakulอาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ
Professor of Bangkok Suvarnabhumi University³⁵ Juthamas Mahajakนักศึกษาปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Undergraduate student Faculty of Social Sciences Bachelor of Laws Program Srinakharinwirot University
E-mail: Phusanisatabtimtong@gmail.com

คำสำคัญ: มาตรา 1097 จำนวนผู้เริ่มก่อการ บริษัทจำกัด

Abstract

The purpose of this article is to analyze the number of promoters required to establish a company under Section 1097 of the Civil and Commercial Code. Section 1097 specifies the number of people required to form a limited company as stipulated by law. Currently, the number is set at two people, but prior to this amendment, the number required was reduced from seven to three, and then to the current two people. From this, it can be observed that the number of promoters required to establish a limited company has decreased over time. Therefore, this article aims to analyze the trend of the number of promoters for limited companies to see if it will decrease further and to identify the reasons for such changes.

Keywords: Section 1097, number of promoters, limited company

บทนำ

บริษัทจำกัด ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 ตั้งแต่มาตรา 1012 ไปจนถึงมาตรา 1273/4 โดยมีการบัญญัตินิยามของบริษัทจำกัดไว้ในมาตรา 1096 “อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือบริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน โดยมีผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ” และหากต้องการจะจัดตั้งบริษัทต้องไปนำมาตรา 1097 มาใช้ บัญญัติไว้ว่า “บุคคลใด ๆ ตั้งแต่สองคนขึ้นไป จะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิและกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้” โดยมาตรา 1097 นี้ได้กำหนดจำนวนบุคคลที่จะทำการก่อตั้งบริษัทเป็นจำนวนสองคน แต่ถ้าสังเกตดูมาตรา 1097 ได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเรื่อย ๆ โดยเริ่มจากการกำหนดจำนวนคนจากเจ็ดคน ลดลงมาเป็นจำนวนสามคน และลดลงมาเป็นจำนวนสองคนตามปัจจุบัน

ในบทความนี้ได้นำเสนอบทวิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัท , เหตุผลที่มีจำนวนผู้เริ่มก่อการลดจำนวนลง , เหตุผลในการปรับเปลี่ยนจำนวนผู้เริ่มก่อการ , กรณีคนต่างด้าวเป็นผู้เริ่มก่อการ , ตัวอย่างคำพิพากษา และบทสรุป

การจัดตั้งบริษัทจำกัด

บริษัทจำกัด คือ การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันทำกิจการโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อแสวงหากำไรจากการดำเนินกิจการนั้นมาแบ่งปันกันโดยบริษัทจำกัด จะแบ่งทุนออกเป็นหุ้น มีมูลค่าหุ้นละเท่า ๆ กันและไม่ต่ำกว่า 5 บาท ผู้ลงทุนในบริษัท เรียกว่า “ผู้ถือหุ้น (ผู้เริ่มก่อการ)” โดยผู้ถือหุ้นรับผิดชอบไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ³⁶

ผู้ถือหุ้น หรือผู้เริ่มก่อการ หมายถึง บุคคลทั้งหลายที่มีความประสงค์จะจัดตั้งบริษัทจำกัดเพื่อประกอบกิจการค้าร่วมกัน และตระเตรียมและดำเนินการต่าง ๆ

³⁶ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์, กฎหมายลักษณะห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2566.

ที่จำเป็นเพื่อการจัดตั้งบริษัทจำกัด³⁷ และคณะกรรมการกฤษฎีกาก็เคยให้ความเห็นไว้ว่าบุคคลธรรมดาเท่านั้นที่จะเป็นผู้เริ่มก่อการตั้งบริษัทได้ เนื่องจากผู้เริ่มก่อการต้องทำเอกสารและลงลายมือชื่อของตนในแบบคำขอจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิ³⁸ ดังนั้นหากไม่ใช่บุคคลธรรมดาก็อาจจะไม่สามารถเป็นผู้เริ่มก่อการได้

ส่วนการจัดตั้งบริษัทจำกัดนั้น ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1097 โดยในมาตรา 1097 ได้ระบุถึงแบบของการจัดตั้งบริษัท หากผู้ใดต้องการจะจัดตั้งบริษัทต้องทำตามที่ระบุไว้ในมาตรา 1097 ซึ่งในปัจจุบันหากจะจัดตั้งบริษัท ผู้เริ่มก่อการมีจำนวนเพียงสองคนก็เพียงพอที่จะจัดตั้งบริษัทได้แล้ว แต่ก่อนที่จะได้บัญญัติไว้ว่าสามารถจัดตั้งบริษัทได้สองคน ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนจำนวนคนผู้เริ่มก่อการเรื่อยมา ดังนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1097 ฉบับพ.ศ. 2472

มาตรา 1097 บุคคลใด ๆ ตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ด้วยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายนี้³⁹

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1097 ฉบับที่ 18 พ.ศ. 2551

มาตรา 1097 บุคคลใด ๆ ตั้งแต่สามคนขึ้นไปจะเริ่ม ก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้⁴⁰

³⁷ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์, กฎหมายลักษณะห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2566.

³⁸ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์, กฎหมายลักษณะห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2566.

³⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2472.

⁴⁰ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2551 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125/ตอนที่ 41 ก/หน้า 13/วันที่ 3 มีนาคม 2551).

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1097 ฉบับที่ 23 พ.ศ. 2565

มาตรา 1097 บุคคลใด ๆ ตั้งแต่สองคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้⁴¹

เหตุผลที่มีจำนวนผู้เริ่มก่อการลดจำนวนลงเรื่อย ๆ

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1097 ได้กำหนดไว้ว่า “บุคคลใด ๆ ตั้งแต่สองคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้” โดยบทบัญญัตินี้เป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ได้มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2565 แทนความเดิมที่บัญญัติไว้ว่า “บุคคลใด ๆ ตั้งแต่สามคนขึ้นไปจะเริ่ม ก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้” จะสังเกตได้ว่าจำนวนบุคคลผู้เริ่มก่อการหรือผู้จัดตั้งบริษัทมีจำนวนคนลดลงจากจำนวนสามคนไปเป็นจำนวนสองคน โดยเหตุผลที่ทำให้จำนวนคนในการจัดตั้งบริษัทมีจำนวนผู้ก่อตั้งน้อยลงเรื่อย ๆ นั้นเป็นเพราะแต่เดิมบริษัทเป็นองค์กรธุรกิจของกิจการใหญ่ ซึ่งต้องระดมทุนด้วยการขายหุ้นให้แก่ประชาชน ซึ่งห้างหุ้นส่วนระดมทุนไม่ได้ จึงต้องมีจำนวนบุคคลผู้ก่อตั้งมากพอด้วย โดยแต่เดิมนั้นจะเปลี่ยนจำนวนคนเป็นสามคน และสองคนตามลำดับ บริษัทจำกัดได้กำหนดจำนวนผู้ก่อตั้งไว้เป็นจำนวนเจ็ดคน เนื่องจากประเทศไทยนำกฎหมายอังกฤษมาใช้เป็นต้นแบบของกฎหมายหุ้นส่วนบริษัท ซึ่งกฎหมายของประเทศไทยได้กำหนดจำนวนบุคคลผู้เริ่มก่อการไว้ว่าต้องมีจำนวนเจ็ดคน ประเทศไทยจึงนำมาปรับใช้

ต่อมาเมื่อบริษัทใหญ่โตขึ้นจึงมีหลักกฎหมายเรื่องบริษัทมหาชนมารองรับ บริษัทจำกัดจึงกลายเป็นบริษัทขนาดเล็ก ผู้ที่ต้องการทำธุรกิจแต่ไม่ยอมมีความเสี่ยง

⁴¹ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2565 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139/ตอนที่ 69 ก/หน้า 2/วันที่ 8 พฤศจิกายน 2565).

มากนักจึงมักจะใช้บริษัทจำกัดเป็นรูปแบบในการประกอบธุรกิจ ทำให้จำนวนคนที่ใช้เป็นผู้เริ่มก่อการตั้งบริษัทลดน้อยลงเรื่อย ๆ นอกจากนี้การลดจำนวนคน ทำให้ผู้ประกอบการสามารถจัดตั้งบริษัทได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น และยังส่งผลดีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น⁴²

เหตุผลในการปรับเปลี่ยนจำนวนผู้เริ่มก่อการ

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับที่ 18 พ.ศ. 2551

ในพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับที่ 18 พ.ศ. 2551 ได้ประกาศไว้ว่า “ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติบางมาตราสร้างภาระโดยไม่จำเป็นแก่ประชาชนและก่อให้เกิดความยุ่งยากซ้ำซ้อนและความล่าช้าต่อการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ นอกจากนี้ ยังเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศอีกด้วย ดังนั้น เพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว และเพื่อให้การดำเนินกิจการค้าใน รูปแบบของห้างหุ้นส่วนและบริษัทมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”⁴³

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับที่ 23 พ.ศ. 2565

ในพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับที่ 23 พ.ศ. 2565 ได้ประกาศไว้ว่า “ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 หุ้นส่วนและบริษัทมีบทบัญญัติบางมาตราไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

⁴² กรุงเทพธุรกิจ, “มีอะไรใหม่ในกฎหมาย“บริษัทจำกัด””, สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2566, <https://th.tradingview.com/news/bangkokbiznews:7db694f29fa6a:0/>.

⁴³ วนิดา อินทรอำนวย, บันทึกท้ายพระราชบัญญัติ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับ 23) พ.ศ. 2565, สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2566, https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=3255&filename=government.

เนื่องจากไม่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานและสร้างภาระโดยไม่จำเป็นแก่ประชาชน นอกจากนี้ ยังเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ โดยเฉพาะการกำหนดจำนวนขั้นต่ำของผู้เริ่มก่อการและตั้งบริษัทจำกัดไว้สามคน และการไม่กำหนดระยะเวลาการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจำกัด สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเพื่อขจัดอุปสรรค ดังกล่าว รวมทั้งเพิ่มความคล่องตัวในการประกอบธุรกิจโดยเพิ่มหลักการควบรวมบริษัท จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”⁴⁴

การเปลี่ยนจำนวนผู้เริ่มก่อการจาก 7 คนเป็นจำนวน 3 คน

เนื่องจากบทบัญญัติตาม บรรพ 3 ลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทใช้บังคับมาเป็นเวลานานตั้งแต่ พ.ศ. 2472 ทำให้บทบัญญัติบางมาตราสร้างภาระโดยไม่จำเป็นแก่ประชาชน เช่น จำนวนผู้เริ่มก่อการ จำนวนการลงโฆษณานัดประชุม ซึ่งเป็นการก่อให้เกิดความยุ่งยาก ซ้ำซ้อน และความล่าช้าต่อการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ นอกจากนี้ยังเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ ดังนั้น เพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวและเพื่อให้การดำเนินกิจการค้าในรูปแบบของห้างหุ้นส่วนและบริษัทมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น กระทรวงพาณิชย์จึงแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องห้างหุ้นส่วนและบริษัทตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2551 เป็นต้นมา สาระสำคัญของการแก้ไขนั้นเป็นเรื่องที่ผู้ประกอบการจะได้รับความสะดวก รวดเร็ว ลดขั้นตอน ช่วยส่งเสริมการจัดตั้งธุรกิจ และเพิ่มความน่าเชื่อถือในการติดต่อทำธุรกรรมการค้า

มาตรา 1097 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับที่ 18 ได้มีการบัญญัติให้มีผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัท ได้กำหนดให้มีผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทตั้งแต่สามคนขึ้นไป ลดลงจากเดิมซึ่งต้องมีผู้เริ่มก่อการเจ็ดคน โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

⁴⁴ วนิดา อินทรอำนวย, บันทึกท้ายพระราชบัญญัติ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับ 23) พ.ศ. 2565, สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2566, https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=3255&filename=government.

ในการจัดตั้งบริษัท และสามารถจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิและจัดตั้งบริษัทภายในวันเดียวกับวันที่ผู้เริ่มก่อการจัดทำหนังสือบริคณห์สนธิ ซึ่งมีเงื่อนไขว่าในการประชุมตั้งบริษัทผู้เริ่มก่อการและผู้เข้าชื่อชื่อหุ้นทุกคนต้องเข้าร่วมประชุมและให้ความเห็นชอบในกิจการที่ได้พิจารณาในที่ประชุมนั้น ซึ่งกรรมการจะขอจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิและจดทะเบียนบริษัทไปพร้อมกันภายในวันนั้นก็ได้⁴⁵

การเปลี่ยนจำนวนผู้เริ่มก่อการจาก 3 คนเป็นจำนวน 2 คน

การปรับเปลี่ยนจำนวนผู้จัดตั้งบริษัทจากจำนวนสามคนเป็นสองคน ส่งผลให้สะดวกและง่ายต่อการจัดตั้งบริษัทมากขึ้น เนื่องจากเดิมต้องใช้ผู้จัดตั้งบริษัทเป็นจำนวนสามคนในการก่อตั้ง ซึ่งเป็นการยากในการหาบุคคล ทำให้ในหลายครั้งต้องมีบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดตั้งบริษัท และถือหุ้นเพียงเล็กน้อยเพื่อให้จัดตั้งบริษัทได้โดยที่ไม่จำเป็น และการเปลี่ยนจำนวนบุคคลผู้จัดตั้งบริษัทยังทำให้การจัดตั้งบริษัทจำกัดอาจจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น เนื่องจากการลดจำนวนบุคคลผู้จัดตั้งบริษัทเป็นจำนวนสองคน เป็นจำนวนที่เท่ากับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบุคคล ทำให้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจจัดตั้งบริษัทจำกัดมากขึ้น และนอกจากนี้ยังสร้างโอกาสในการแข่งขันของธุรกิจ เนื่องจากความง่ายของการจดทะเบียน และโครงสร้างของนิติบุคคลที่ส่งผลประโยชน์ทางด้านภาษีมากกว่าบุคคลธรรมดา จึงทำให้ผู้ประกอบการมีโอกาสตัดสินใจจัดบริษัทเพิ่มขึ้นตามไปด้วยเช่นเดียวกัน⁴⁶

นอกจากนี้ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์ ได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ไว้ว่า “มีข้อสังเกตว่า การแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 1097 โดยลดจำนวนผู้เริ่มก่อการตั้งบริษัทจากตั้งแต่สามคนขึ้นไป ตามบทบัญญัติเดิมซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 18) พ.ศ. 2551 เป็นตั้งแต่สองคน

⁴⁵ ชญาณี ศรีกระจำง, สัมฤทธิ์ เสงเอียง, ประเด็นสำคัญในกฎหมายหุ้นส่วนบริษัทที่แก้ไขใหม่, สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2566, <https://www.bangkokbiznews.com/business/business/1050570>

⁴⁶ ธรรมนิติ, ข้อดีของการจดบริษัท 2 คน, สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2566, https://www.dst.co.th/index.php?option=com_content&view=article&id=4517:ข้อดีของการจดบริษัท-2-คน&catid=29&Itemid=180&lang=th.

ขึ้นไป ย่อมก่อให้เกิดผลทางกฎหมาย เช่นเดียวกันกับบทบัญญัติมาตรา 1012 ที่กำหนดว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนและบริษัทเป็นสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำกิจการร่วมกันด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้ แต่กิจการที่ทำนั้น การจัดตั้งบริษัทจำกัดจึงกระทำได้ง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้น (แต่จำนวนทุนอาจมีไม่มากนักและอาจทำให้ทางเลือกในการประกอบกิจการค้ามีไม่มากนักตามไปด้วย) โดยนัยดังกล่าว ในเรื่องจำนวนขั้นต่ำของ บุคคลที่จะตกลงเข้ากันเพื่อทำกิจการค้าร่วมกันในรูปของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจึงไม่มีความแตกต่างกันอีกต่อไป หากแต่ความแตกต่างกันจะอยู่ที่กระบวนการจัดตั้ง เนื่องจากในกรณีบริษัทจำกัด บุคคลสองคนขึ้นไปจะต้องจัดทำและจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิและจดทะเบียนบริษัทตามที่ประมวลกฎหมายนี้กำหนด ในขณะที่กรณีห้างหุ้นส่วน บุคคลสองคนขึ้นไปอาจประกอบกิจการค้าตามที่ได้ตกลงกันโดยทันที (ห้างหุ้นส่วนสามัญ) หรือดำเนินการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน (ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน หรือห้างหุ้นส่วนจำกัด แล้วแต่กรณี) เมื่อเข้าเงื่อนไขตามที่ประมวลกฎหมายนี้กำหนดนอกจากนี้ การแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 1097 ดังกล่าวข้างต้น ย่อมนำมาซึ่งความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทฯ ให้สอดคล้องกันด้วย เช่น ข้อ 71 (การขอจดทะเบียนเปลี่ยนตัวผู้เริ่มก่อการก่อนการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท)⁴⁷

ตัวอย่างคำพิพากษา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 767/2565

พฤติการณ์ของโจทก์กับจำเลยที่ 1 และที่ 2 ต่างมีเจตนายุติความเป็นผู้ถือหุ้นของโจทก์ที่มีอยู่ในบริษัทจำเลยที่ 3 คงเหลือจำเลยที่ 1 และที่ 2 เป็นผู้ถือหุ้นบริษัทจำเลยที่ 3 เพียง 2 คน เมื่อโจทก์กับจำเลยที่ 1 และที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นทั้งหมดของบริษัทจำเลยที่ 3 ต่างมีความขัดแย้งกันจนผู้ถือหุ้นคนหนึ่งต้องการออกจากการเป็น

⁴⁷ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์, กฎหมายลักษณะห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2566.

ผู้ถือหุ้นเป็นผลให้จำนวนผู้ถือหุ้นในบริษัทจำเลยที่ 3 ลดลงต่ำกว่าจำนวนผู้ถือหุ้นสามคนที่ตั้งบริษัทได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1097 ความขัดแย้งดังกล่าวย่อมทำให้บริษัทจำเลยที่ 3 ไม่สามารถประกอบธุรกิจต่อไป และเป็นปฏิปักษ์ต่อประโยชน์ของผู้ถือหุ้น กรณีถือว่ามีเหตุที่ศาลจะสั่งเลิกบริษัทจำเลยที่ 3 เพราะจำนวนผู้ถือหุ้นลดน้อยลงจนเหลือไม่ถึงสามคน ตามมาตรา 1237 (4) แม้ฟ้องโจทก์จะมีได้ขอให้ศาลมีคำสั่งเลิกบริษัทจำเลยที่ 3 แต่โจทก์ฟ้องขอคืนเงินลงทุนและทรัพย์สินของบริษัทจำเลยที่ 3 ส่วนที่เป็นของโจทก์ซึ่งจะสามารถบังคับชำระได้เมื่อเลิกบริษัทและทำการชำระบัญชี เห็นความประสงค์ของโจทก์ได้ว่าการให้ศาลสั่งเลิกบริษัทจำเลยที่ 3 เพื่อขอแบ่งทุนและทรัพย์สินคงเหลือและเมื่อกรณีต้องด้วยเหตุที่ศาลจะมีคำสั่งให้เลิกบริษัทจำเลยที่ 3 จึงชอบที่ศาลจะมีคำสั่งให้เลิกบริษัทจำเลยที่ 3 ได้⁴⁸

จากฎีกาข้างต้นได้ปรากฏว่ามีจำนวนผู้ก่อการเป็นจำนวน 3 คน แสดงให้เห็นว่าฎีกานี้เป็นฎีกาที่อยู่ระหว่างการบังคับใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับที่ 18 พ.ศ. 2551 ซึ่งได้กำหนดจำนวนผู้ก่อการไว้เป็นจำนวนสามคน โดยจากข้อเท็จจริงมีผู้ก่อการคนหนึ่งออกจากการเป็นผู้ถือหุ้น ทำให้มีจำนวนต่ำกว่าที่มาตรา 1097 (ฉบับที่ 18 พ.ศ. 2551) กำหนด ศาลจึงมีคำสั่งให้เลิกบริษัทได้

บทสรุป

มาตรา 1097 เป็นการบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัท โดยเริ่มแรกจะจัดตั้งบริษัทได้ต้องมีบุคคลจำนวน 7 คนแต่ต่อมาได้มีการแก้ไขให้มีจำนวน 3 คน และต่อมาก็ได้มีการแก้ไขอีกเป็นจำนวน 2 คน

ซึ่งเหตุที่มีการแก้ไขนั้นเหตุผลหลัก ๆ คือต้องการพัฒนาให้มีการแข่งขันทางการค้าของประเทศให้มากขึ้น เพราะยังมีจำนวนคนน้อยการจัดตั้งบริษัทก็จะง่ายขึ้น แม้มีบุคคลจำนวน 2 คนก็สามารถจัดตั้งบริษัทได้แล้ว ยังมีจำนวนบริษัทมากขึ้นก็ย่อม

⁴⁸ LEGARDY, มาตรา 1097 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2566, <https://www.legardy.com/thai-law/civil-commercial/civil-and-commercial-section1097>.

ส่งผลดีต่อการค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศ เนื่องจากมีการแข่งขันสูง บริษัทแต่ละที่ก็ย่อมจะพัฒนาให้บริษัทของตนดีกว่าบริษัทอื่น ๆ นอกจากจะส่งผลดีต่อประเทศแล้ว ก็ยังส่งผลดีต่อบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากหากมีบริษัทมากขึ้น ก็จะมีตัวเลือกในการตัดสินใจมากขึ้น ทำให้แต่ละบริษัทต้องมีการพัฒนาและแข่งขันกันอยู่ตลอด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีการลดจำนวนผู้จัดตั้งบริษัทให้น้อยลงเรื่อย ๆ

รายการอ้างอิง

หนังสือ

นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์. กฎหมายลักษณะห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2566.

เว็บไซต์

กรุงเทพธุรกิจ. มีอะไรใหม่ในกฎหมาย “บริษัทจำกัด”. สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2566.
<https://th.tradingview.com/news/bangkokbiznews:7db694f29fa6a:0/>

ชญานี ศรีกระจำง, สัมฤทธิ์ เสงเียง. ประเด็นสำคัญในกฎหมายหุ้นส่วนบริษัทที่แก้ไขใหม่. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2566. <https://www.bangkokbiznews.com/business/1050570>

ธรรมนิติ. ข้อดีของการจดทะเบียนบริษัท 2 คน. สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2566.
[https://www.dst.co.th/index.php?option=com_content&view=article&id=4517: ข้อ ดี ของ การ จ ด บ ริ ช ี ท - 2 - คน &catid=29&Itemid=180&lang=th](https://www.dst.co.th/index.php?option=com_content&view=article&id=4517:ข้อดีของการจดทะเบียนบริษัท-2-คน&catid=29&Itemid=180&lang=th)

วนิดา อินทรอำนาจ. บันทึกท้ายพระราชบัญญัติ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับ 23) พ.ศ. 2565. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2566. https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=3255&filename=government

LEGARDY. มาตรา 1097 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2566. <https://www.legardy.com/thai-law/civil-commercial/civil-and-commercial-section1097>

เอกสารอื่น ๆ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2472

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 18)
พ.ศ. 2551 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125/ตอนที่ 41 ก/หน้า 13/
วันที่ 3 มีนาคม 2551).

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 23)
พ.ศ. 2565 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139/ตอนที่ 69 ก/หน้า 2/
วันที่ 8 พฤศจิกายน 2565).

การบังคับใช้กฎหมายในคดีอาญา ศึกษากรณีการใช้อำนาจในการ
สอบสวนและการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวน
Law Enforcement in Criminal Case Study:
Use of Investigative Powers and Prosecution of Officials

ศักดิ์มงคล เอื้อคณิต⁴⁹

ปัทมวิษ ทัพภวิมล⁵⁰

Received 27 May 2024; Revised 16 October 2024; Accepted 26 November 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีถึงความเป็นมาและสภาพปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายในคดีอาญา ศึกษากรณีการใช้อำนาจในการสอบสวนและการดำเนินคดีของเจ้าพนักงาน (2) ศึกษาเปรียบเทียบเรื่องการบังคับใช้กฎหมายในคดีอาญากับสหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ศึกษากรณีการใช้อำนาจในการสอบสวนและการดำเนินคดีของเจ้าพนักงาน (3) ศึกษาวิเคราะห์การบังคับใช้กฎหมายในคดีอาญา ศึกษากรณีการใช้อำนาจในการสอบสวนและการดำเนินคดีของเจ้าพนักงานตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ (4) ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการวิจัยทางกฎหมายโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสารเอกสารกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายในคดีอาญา ศึกษา

⁴⁹ Sakmongkol Euarkanit

สถานีตำรวจภูธรป่าาย, Pai Police Station

E-mail: Somser1123@gmail.com

⁵⁰ Assistant Professor Dr. Punnawit Tuppawimol

สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University

กรณีการใช้อำนาจในการสอบสวนและการดำเนินคดีของเจ้าพนักงาน ตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ตำรา บทความทางวิชาการ งานวิจัย คำพิพากษาของศาล และกฎหมายต่างประเทศ โดยผู้วิจัยทำการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากเนื้อหาที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการทบทวนวรรณกรรม เพื่อนำมาเป็นแนวทาง ในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ผลการศึกษาพบว่า (1) ตามแนวความคิด ทฤษฎีถึงความเป็นมาปัญหา เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายในคดีอาญา กรณีการใช้อำนาจในการสอบสวนและการ ดำเนินคดีของเจ้าพนักงาน (2) เป็นบทบัญญัติกฎหมายและเปรียบเทียบเรื่องการบังคับ ใช้กฎหมายในคดีอาญา กรณีการใช้อำนาจในการสอบสวนและการดำเนินคดีของเจ้า พนักงาน (3) การวิเคราะห์การบังคับใช้กฎหมายในคดีอาญา กรณีการใช้อำนาจในการ สอบสวนและการดำเนินคดีของเจ้าพนักงานตามกฎหมายไทยและกฎหมาย ต่างประเทศ พบว่าตามกฎหมายของประเทศไทยกำหนดเขตอำนาจการสอบสวนไว้ อย่างจำกัด แต่ในกฎหมายต่างประเทศได้กำหนดเขตอำนาจการสอบสวนไว้อย่าง กว้างขวาง (4) สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการ แก้ไขที่เหมาะสม และเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญาในเรื่องการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในการสอบสวนในเขตพื้นที่ ต่าง ๆ ให้เป็นไปได้อย่างกว้างขวางเพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปได้อย่างรวดเร็วทั้งนี้เพื่อ ป้องกันไม่ให้เกิดถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ตกเป็นผู้เสียหาย ผู้ถูกกล่าวหา และพยานในคดีอาญา

คำสำคัญ: การใช้อำนาจ, การสอบสวน, การดำเนินคดี

Abstract

This independent research study aims to (1) Study the concepts, theories, and background of problems related to the enforcement of criminal law (2) Compare the enforcement of criminal law in Thailand with the United States, the Federal Republic of Germany, and the French Republic. (3) To analyze the enforcement of criminal laws, examining cases of abuse of power in investigation and prosecution by officials under Thai law and foreign laws, and (4) Study and propose recommendations for improving and amending the Criminal Procedure Code.

This independent research constitutes a legal study employing qualitative research methodology. It involves document analysis of legal documents related to the enforcement of laws in criminal cases, examining cases of abuse of power in investigation and prosecution by officials according to legal provisions, statutes, regulations, textbooks, academic articles, research works, court judgments, and foreign laws. The researcher synthesizes and analyzes from the content obtained through document research, aiming to provide guidance for further amendments and improvements to Criminal Procedural Laws.

The study findings revealed that (1) According to the theoretical framework regarding the origins of issues related to the enforcement of laws in criminal cases and cases of abuse of power in investigation and prosecution by officials, (2) There are legal provisions and comparisons concerning the enforcement of laws in criminal cases and cases of abuse of power in investigation and prosecution by officials, (3) Analysis of the

enforcement of laws in criminal cases and cases of abuse of power in investigation and prosecution by officials under Thai law and foreign laws indicate that Thai law imposes limited boundaries on the scope of investigative powers, whereas foreign laws allow for a wider scope of investigative powers, (4) It is advisable to make additional amendments to relevant laws to provide guidance for appropriate solutions and recommendations for further improvements to the criminal procedural laws regarding the exercise of powers by officials in investigation across various jurisdictions to ensure expedited legal proceedings and safeguard the rights and freedoms of victims, suspects, and witnesses in criminal cases.

Keywords: exercise of power , investigation , a prosecution

1. บทนำ

การสอบสวนในคดีอาญานั้น แยกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การสอบสวนในคดีความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งเป็นความผิดที่กระทบต่อความสงบสุขของสังคมโดยรวม เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ หรือฉ้อโกงประชาชน พนักงานสอบสวนสามารถทำการสอบสวนได้ ตั้งแต่เมื่อทราบว่ามีอาการกระทำความผิดดังกล่าวเกิดขึ้นโดยต้องมีการร้องทุกข์ ซึ่งคดีอาญาแผ่นดินจะมีคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษอย่างไรอย่างหนึ่งแต่หากเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้ เช่น ความผิดฐานยกยอกทรัพย์ หรือทำให้เสียทรัพย์แล้ว พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนได้ก็ต่อเมื่อมีคำร้องทุกข์จากผู้เสียหายตามกฎหมายเสียก่อน⁵¹

โดยที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยในปัจจุบันใช้ระบบกล่าวหา อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาไว้ โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้ต้องหากระทำความผิด⁵²

ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องทำการพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ปราศจากข้อสงสัยว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความผิดอาญาจริงตามที่ถูกกล่าวหา ทั้งนี้เนื่องจากผลของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอาจทำให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้นถูกลงโทษจำคุกหรือประหารชีวิต ซึ่งเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาอย่างร้ายแรง การสอบสวนซึ่งกระทำโดยพนักงานสอบสวนในเบื้องต้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงและกลั่นกรองข้อเท็จจริงอย่างรอบคอบเพื่อพิจารณาว่าข้อกล่าวหาอันมีมูลหรือไม่เพียงใด ก่อนเสนอพนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้ถูกกล่าวหาต่อศาลเพื่อพิจารณาคดีต่อไป

ทั้งนี้ ควรกำหนดกฎหมายให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนและวิธีการสอบสวนหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ให้ถือเป็นขั้นตอนปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายไว้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้นอีก

⁵¹ ศรันยา สิม่า, “การสอบสวนในคดีอาญา. ร้อยเรื่องเมืองไทย,” หอสมุดรัฐสภา, สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2566, <https://library.parliament.go.th/th/radioscript-rr2564-jan2>.

⁵² ปกป้อง ศรีสนิท, “สิทธิของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ: หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์,” The 101.world, สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2566, <https://www.the101.world/presumption-of-innocence/>.

ทั้งพบว่ายังมีปัญหาในการใช้อำนาจในการสอบสวนของเจ้าพนักงานอยู่หลายประการ ดังนี้

ประการแรก ปัญหาอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของพนักงานสอบสวน ซึ่งยังมีช่องว่างระหว่างการใช้อำนาจสอบสวนพื้นที่ที่เกิดการกระทำผิดหลายพื้นที่ต่างกัน หากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวแล้ว ทำให้กระทบถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนรวมถึงส่งผลกระทบต่อผู้เสียหาย ผู้ถูกกล่าวหา และพยานในคดีอาญา ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17 กำหนดแต่เพียงผู้มีอำนาจที่จะทำการสอบสวนได้ ซึ่งพนักงานสอบสวนคดีอาญาที่ชอบด้วยกฎหมายจะต้องประกอบด้วย

- 1) ได้กระทำโดยเจ้าพนักงานที่กฎหมายกำหนดให้เป็นพนักงานสอบสวน
- 2) ได้กระทำโดยความผิดอาญานั้นอยู่ในเขตอำนาจ
- 3) วิธีการที่นำไปถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กล่าวได้ว่าพนักงานสอบสวน หมายความว่าถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้ผู้เป็นพนักงานสอบสวนมี 2 ประเภท คือ

1) ในกรณีความผิดเกิดในราชอาณาจักร คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานฝ่ายปกครองตามมาตรา 18

2) ในกรณีความผิดเกิดนอกราชอาณาจักรตามมาตรา 20 คือ

(1) อัยการสูงสุด หรือผู้รักษาการแทน หรือ

(2) พนักงานอัยการ กรณีอัยการสูงสุดเป็นผู้มอบหมายหน้าที่ให้เป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทน

ประการที่สอง คือ ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญา กรณีขอเขตการพิจารณา การใช้กำลังจับเกินขอบเขตหรือความเหมาะสม เป็นการพิจารณาจากพฤติการณ์ของผู้ถูกจับเป็นสำคัญ หากไม่มีพฤติการณ์หลบหนีหรือขัดขวางการจับกุมเสียแล้วเจ้าพนักงานตำรวจจึงไม่สามารถใช้กำลังในการจับได้เลย เพราะไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ และการใช้กำลังในกรณีเช่นนี้ย่อมเป็นการใช้กำลังเกินความเหมาะสมอย่างแน่นอน

ประการที่สาม คือ ปัญหาการให้อำนาจของเจ้าพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 วางหลักไว้ว่าให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา จึงทำให้เกิดการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในปัจจุบันนั้น มีลักษณะเป็นการจัดให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความผิด โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้เสนอข่าวเผยแพร่ต่อสาธารณชน โดยพนักงานสอบสวนมองว่าเป็นการกระทำที่เพิ่มน้ำหนักให้กับคำรับสารภาพของผู้ต้องหา

โดยในการสอบสวนพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการสอบสวนตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายกำหนด มิฉะนั้นการสอบสวนจะไม่ชอบด้วยกฎหมายส่งผลให้การฟ้องคดีและการพิจารณาคดีในชั้นศาลเสียไปได้ เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดห้ามไม่ให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยไม่ได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน⁵³ การสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจึงมีผลเท่ากับว่าไม่เคยมีการสอบสวน ทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจยื่นฟ้องคดี และหากคดีขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลแล้วศาลต้องมีคำพิพากษายกฟ้อง

ทั้งนี้ เพื่อการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นประโยชน์เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม และเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นการปรับปรุงกฎหมายในเรื่องดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ มีความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันและที่สำคัญที่สุด เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทุกคนโดยยึดหลักความเสมอภาคและให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายตามหลักนิติธรรม เคารพในหลักสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่มีความจำเป็นอย่างที่ว่าสิทธิมนุษยชนควรได้รับความคุ้มครอง โดยหลักบังคับของกฎหมายไม่ประสงค์ให้คนตกอยู่ในบังคับที่เป็นการขัดขืน

⁵³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาล โดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน”.

และการกดขี่ โดยปฏิญญาสากลกำหนดว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้เป็นมาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จสำหรับประชาชนทั้งมวลและประชาชาติทั้งหลาย เพื่อจุดมุ่งหมายที่ว่าปัจเจกบุคคลทุกคนและทุกส่วนของสังคม โดยการคำนึงถึงปฏิญญานี้เป็นเงื่อนไขจะมุ่งมั่นส่งเสริมการเคารพสิทธิและอิสรภาพเหล่านี้ ด้วยการสอนและการศึกษาและให้มีการยอมรับและยึดถือโดยสากลอย่างมีประสิทธิภาพด้วยมาตรการอันก้าวหน้าในประเทศและระหว่างประเทศทั้งในบรรดาประชาชนของรัฐสมาชิกด้วยตนเอง และในบรรดาประชาชนของดินแดนที่อยู่ใต้เขตอำนาจแห่งรัฐนั้น⁵⁴

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการสอบสวนและการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงาน

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ

ในปัจจุบันคำว่า “สิทธิ” (Right) และคำว่า “เสรีภาพ” (Liberty) มักจะนำมาใช้กล่าวรวมกันไปว่า “สิทธิเสรีภาพ” เช่น เรียกบรรดาสิทธิและเสรีภาพที่มนุษย์แต่ละคนพึงจะมีในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์รวม ๆ กันไปว่า “สิทธิมนุษยชน” (Human Right) หรือในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เรียกบรรดาสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองให้แก่บุคคลในรัฐรวม ๆ กันว่า “สิทธิขั้นพื้นฐาน” (Basic Right) ซึ่งสิทธิดังกล่าวนี้มิใช่สิทธิโดยแท้ แต่เป็นสิทธิในเสรีภาพ (Right of Liberty) กล่าวคือ เป็นอำนาจตามกฎหมายในอันที่จะกระทำการต่าง ๆ โดยปราศจากการรบกวนขัดขวางของรัฐ ดังนั้น รัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยต่าง ๆ มักจะบัญญัติรับรองเสรีภาพหรือสิทธิในเสรีภาพเสียเป็นส่วนใหญ่ สิทธิโดยแท้ที่พอจะมีรับรองอยู่บ้าง ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย กรรมสิทธิ์ สิทธิทางการเมืองบางประการ เช่น สิทธิเลือกตั้ง สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น

⁵⁴ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน,” แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2566, <https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/udhr/>.

ดังนั้นเมื่อพิจารณาความหมายของ “สิทธิและเสรีภาพ” จะเห็นได้ว่า ทั้งสิทธิและเสรีภาพนั้นต่างก็เป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองคุ้มครองให้แก่บุคคลเช่นเดียวกัน ส่วนที่แตกต่างกันก็คือ “สิทธิ” เป็นอำนาจที่บุคคลสามารถเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำการใดหรืองดเว้นกระทำการใดเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน

ส่วน “เสรีภาพ” เป็นอำนาจของบุคคลในอันที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการใดในสิ่งที่ตนประสงค์โดยปราศจากการรบกวนแทรกแซงจากรัฐหรือจากบุคคลอื่น⁵⁵

2.2 แนวคิดความเป็นมาของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

“ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” นั้นถือว่ามีคุณค่าสูงสุดของรัฐธรรมนูญ หรือที่กล่าวกันว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” นั้นเป็นหลักสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ดังนั้นการกระทำของรัฐทั้งหลายจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับคุณค่าอันสูงสุดของรัฐธรรมนูญดังกล่าว เพราะมนุษย์นั้นเป็นเป้าหมายการดำเนินการของรัฐ มนุษย์มิใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการดำเนินการของรัฐ และการดำรงอยู่ของรัฐนั้นก็ดำรงอยู่เพื่อมนุษย์มิใช่มนุษย์ดำรงอยู่เพื่อรัฐ วิธีการแสดงออกของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นคุณค่าของรัฐธรรมนูญก็โดยการบัญญัติรับรองลงไปของรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ และเพื่อเป็นการให้หลักประกันของรัฐต่อบุคคลภายในรัฐนั้น ๆ ว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นคุณค่าอันสูงสุดอย่างแท้จริง

2.3 แนวคิดการดำเนินคดีอาญา

ระบบการดำเนินคดีอาญา หมายถึง กระบวนการค้นหาความจริงในคดีซึ่งมีรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามแนวความคิดพื้นฐานทางด้านนิติวิธีของระบบกฎหมายในแต่ละสังคม โดยการค้นหาความจริงในการดำเนินคดีอาญามีรูปแบบและวิธีการตามแนวคิดดังต่อไปนี้⁵⁶

⁵⁵ พรชัย เลื่อนฉวี, *กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง*, พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2546, 121-122.

⁵⁶ มานะ เผาะช่วย, “ระบบการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน: ศึกษาเปรียบเทียบระบบของประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), 45.

1) การดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา (Accusatorial System) มีลักษณะสำคัญของการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา คือ การดำเนินคดีโดยให้คู่ความต่อสู้กันด้วยพยานหลักฐานเพื่อให้ผู้ชี้ขาดตัดสินคดีเชื่อในพยานฝ่ายตน ทั้งนี้เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลยโดยปราศจากข้อสงสัยการดำเนินคดีอาญาในระบบนี้กระทำโดยเปิดเผยและใช้หลักกวางจา คือ พยานบุคคลต้องมาเบิกความต่อศาลเพื่อให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามมีโอกาสดำเนินคดี ระบบนี้ไม่มุ่งเน้นค้นหาความจริงในคดี แต่เน้นดำเนินการ เพื่อพิสูจน์ตรวจสอบว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ (Guilty or Not Guilty) บทบาทของทนายความจึงมีมากในระบบนี้

2) การดำเนินคดีอาญาในระบบไต่สวน (Inquisitorial System) มีลักษณะสำคัญของการดำเนินคดีอาญาในระบบไต่สวน คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกฝ่ายพนักงานสอบสวน อัยการและศาลมีหน้าที่ ค้นหาความจริงในคดี บทบาทของทนายความจึงมีน้อยมากในระบบนี้ การไต่สวนไม่จำเป็นต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อสาธารณะ และจะมีการบันทึกพยานหลักฐานต่าง ๆ ในรูปแบบเอกสารสำนวนความ (Dossier) องค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องจะกระตือรือร้นทุ่มเทระยะเวลาในการดำเนินคดีขึ้นเจ้าพนักงาน เพื่อทำความจริงให้ปรากฏ

2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการสอบสวน

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยในปัจจุบันใช้ระบบกล่าวหา อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาไว้ โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นกระทำความผิด ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องทำการพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ปราศจากข้อสงสัยว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความผิดอาญาจริงตามที่ถูกกล่าวหา ทั้งนี้เนื่องจากผลของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอาจทำให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้น ถูกลงโทษจำคุกหรือประหารชีวิต ซึ่งเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาอย่างร้ายแรง การสอบสวนซึ่งกระทำโดยพนักงานสอบสวนในเบื้องต้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงและกลั่นกรองข้อเท็จจริงอย่างรอบคอบ เพื่อพิจารณาว่า

ข้อกล่าวหาอันนั้นมีมูลหรือไม่เพียงใด ก่อนเสนอพนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้ถูกกล่าวหาขึ้น ต่อศาลเพื่อพิจารณาคดีต่อไป

2.5 หลักการดำเนินคดีอาญา

ระบบการดำเนินคดีอาญา⁵⁷ หมายถึง กระบวนการค้นหาความจริงในคดี ซึ่งมีรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามแนวความคิดพื้นฐานทางด้านนิติวิธีของระบบกฎหมายในแต่ละสังคม โดยเฮร์เบิร์ต แพคเกอร์ (Herbert Packer) ศาสตราจารย์ทางกฎหมายที่มีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford University) สหรัฐอเมริกาได้ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดรูปแบบการดำเนินคดีอาญาและแบ่งหลักการดำเนินคดีอาญาออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่⁵⁸

1) หลักการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) การดำเนินคดีอาญารูปแบบการควบคุมอาชญากรรม มีแนวคิดค่านิยมในเชิงอนุรักษ์นิยมโดยให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างเต็มที่แม้ อาจจะมีการก้าวล่วงสิทธิเสรีภาพปัจเจกบุคคลไปบ้าง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการควบคุมอาชญากรรมสร้างความสงบเรียบร้อยในสังคม กฎหมายและแนวนโยบายของรัฐก็ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำหลักการควบคุมอาชญากรรม

2) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง หลักการปกครองที่บุคคลทั้งหลาย สถาบันและหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นสาธารณะหรือเอกชนรวมไปถึงรัฐ ความเป็นมาของกฎหมายที่ได้มีการประกาศอย่างเป็นทางการทั่วไป มีการบังคับใช้อย่างเสมอภาคและสอดคล้องกับธรรมเนียมและมาตรฐานของสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ หลักดังกล่าวนี้จะต้องมีมาตรการเพื่อเป็นการประกันการเคารพและปฏิบัติต่อหลักการความสูงสุดของกฎหมาย ความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย มีความโปร่งใสและยุติธรรมในการใช้

⁵⁷ พงศ์พันธุ์ พบสุวรรณ, “การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต,” (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ สุโขทัยธรรมาธิราช, 2528), 6-26.

⁵⁸ สันติ ผิวทองคำ, “การพัฒนากระบวนการสอบสวนคดีอาญาในบทบาทพนักงานสอบสวน,” (วิทยานิพนธ์ ปรัชญาคุณภูมิบัณฑิต, สาขาการบริหารกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2565), 32-33.

กฎหมาย การแบ่งแยกอำนาจ การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจความชัดเจน
แน่นอนของกฎหมาย หลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติ ความโปร่งใสของกฎหมายและ
กระบวนการทางกฎหมาย

2.6 หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

เป็นหลักกฎหมายซึ่งถือว่า ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา
จะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าผิดจริง (Innocent
until Proven Guilty) ตามหลักนี้ผู้กล่าวหาต้องมีภาระต้องพิสูจน์ (Burden of Proof) ข้อ
กล่าวหาขึ้นด้วยการเสนอพยานหลักฐานที่ทำให้ผู้วินิจฉัยข้อเท็จจริง (Trier of Fact)
เชื่อมั่นว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดจริง ถ้าไม่สามารถพิสูจน์เช่นนั้นจนสิ้นข้อสงสัย
ตามสมควร (Beyond a Reasonable Doubt) ก็จะต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัย
(Benefit of The Doubt) ให้แก่ผู้ถูกกล่าวหา โดยตัดสินว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่มีผิดและ
ปล่อยตัวผู้ถูกกล่าวหาไป หลักนี้มีหลักตรงกันข้าม คือ การสันนิษฐานว่าผิด
(Presumption of Guilt)⁵⁹

2.7 หลักการเกี่ยวกับการสอบสวน

พนักงานสอบสวน คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำหน้าที่จับกุมผู้ต้องหาค้นหา
หลักฐาน สอบสวน และสรุปสำนวนว่าจะส่งฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ แล้วจึงส่งเรื่องไปยัง
พนักงานอัยการ เนื่องจากการสอบสวนถือว่าเป็นขั้นตอนเบื้องต้นที่สำคัญของพนักงาน
สอบสวน เพราะหากการสอบสวนกระทำไปโดยถูกต้องและเป็นธรรมตามขั้นตอนของ
กฎหมายแล้ว ย่อมเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบด้วย กล่าว
ได้ว่าอำนาจของพนักงานสอบสวนในขั้นตอนการสอบสวนมี 2 ประการ คือ การ
สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน และการใช้มาตรการบังคับนั่นเอง⁶⁰

⁵⁹ วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, “การสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์,” วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, สืบค้นเมื่อวันที่ 6
มิถุนายน 2566, <https://th.wikipedia.org/wiki/การสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์>.

⁶⁰ สถานีตำรวจภูธรสนม, “การติดต่อเจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรม,” สถานีตำรวจภูธรสนม, สืบค้น
เมื่อ 6 มิถุนายน 2566, <https://sanom.surin.police.go.th/pc.6.htm>.

3. หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจในการสอบสวนและการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศส

จากการศึกษาถึงความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีและสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจในการสอบสวนและการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น ผู้ศึกษาพบว่ากฎหมายที่บัญญัติเรื่องการกำหนดอำนาจการสอบสวน การดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานและการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาระหว่างประเทศไทย สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นปรากฏในกฎหมายหลายฉบับและมีการกำหนดที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันออกไป โดยบทบัญญัติแต่ละฉบับต่างก็มีข้อน่าสังเกตหลายประการที่แตกต่างกัน เพื่อให้เห็นกระบวนการดำเนินการสืบสวน ค้นหาตัวผู้กระทำความผิด และการตีความตามกฎหมาย ข้อดีและข้อเสียของแต่ละประเทศ เพื่อนำมาเปรียบเทียบและปรับใช้เข้ากับระบบสอบสวนคดีอาญา และการดำเนินคดีในไทย จึงเห็นควรศึกษาเปรียบเทียบและนำไปสู่แนวทางและวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมและไม่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน และนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาของประเทศไทยต่อไป

3.1 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจในการสอบสวนและการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานของประเทศไทย

3.1.1 อำนาจหน้าที่สอบสวนคดีอาญา

การสอบสวนของพนักงานสอบสวนนั้น เริ่มตั้งแต่การรับแจ้งความร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนจะต้องพิจารณาว่าตนเองมีอำนาจรับคำร้องทุกข์ทำการสอบสวนหรือไม่ เมื่อพิจารณาแล้วว่ามีอำนาจรับคำร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนโดยมิชักช้าและจะต้องทำการสอบสวนต่อเนื่อง และเป็นธรรมไปจนสรุปสำนวนและส่งให้อัยการพิจารณาตามกฎหมาย ซึ่งขั้นตอนในการปฏิบัติของพนักงาน

สอบสวนมีตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายอาญาและระเบียบการตำรวจที่เกี่ยวกับคดีได้กำหนดอย่างชัดเจนและเหมาะสม

โดยในคดีอาญานั้นเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว อำนาจในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดจะเริ่มต้นขึ้นทันทีที่ได้มีการจับกุมหรือควบคุมตัวผู้กระทำความผิดมายังสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนหรือสถานีตำรวจ เพื่อดำเนินการสอบสวนในความผิดที่ถูกกล่าวหาหรือที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อขึ้น และเมื่อได้มีการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในอำนาจรัฐแล้ว จึงอาจทำให้บุคคลนั้นต้องขาดอิสรภาพ จึงเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นได้ เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) มาตรา 18 และมาตรา 130 แล้ว จะเห็นได้ว่าอำนาจสอบสวนเกิดขึ้นเมื่อได้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นแล้วนั่นเอง หากไม่มีการกระทำความผิดก็ไม่มีอำนาจสอบสวน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าอำนาจสอบสวนผูกพันกับการกระทำความผิดอาญา เมื่ออำนาจสอบสวนเกิดขึ้นแล้วกระบวนการสอบสวนก็จะดำเนินไปตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่และอำนาจของพนักงานสอบสวนเพื่อรู้ตัวผู้กระทำผิด เพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน กฎหมายจึงให้อำนาจพนักงานสอบสวนไว้อย่างกว้างขวาง แต่อย่างไรก็ดีการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนก็ต้องกระทำภายในขอบเขตของคดีนั้น ๆ เท่านั้นจะกระทำการนอกรอบมิได้

3.1.2 การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา

การที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อรู้ตัวผู้กระทำผิด เพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน จึงนำไปสู่การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพ ไม่มีกฎหมายบังคับต้องทำ เป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนจะทำหรือไม่ก็ได้ แต่การทำแผนประกอบคำรับสารภาพผู้ต้องหาต้องสมัครใจทำไม่ใช่เป็นการชี้หน้าของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การทำแผนประกอบคำรับสารภาพ

ต้องมีคำรับสารภาพก่อนและคำรับสารภาพนั้นต้องเป็นคำรับสารภาพโดยสมัครใจ ไม่ใช่เกิดจากการข่มขู่หรือหลอกลวงแต่ประการใด หลังจากนั้นพนักงานสอบสวนจึงพาผู้ต้องหาไปชี้จุดต่าง ๆ ที่ผู้ต้องหาได้ลงมือกระทำความผิด เรียกว่าทำแผนประกอบคำรับสารภาพ

สำหรับพฤติกรรมการใช้อำนาจเกินขอบเขตของเจ้าหน้าที่ตำรวจจนสร้างความเหลื่อมล้ำทางสิทธิมนุษยชนสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) การใช้อำนาจหน้าที่ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความเหลื่อมล้ำต่อสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นมีหลายคดีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจช่วยเหลือซึ่งกันจนเป็นอุปสรรคในการคลี่คลายคดี

2) การข่ม การทรมาน เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยรับสารภาพ

3) การประจานผู้ต้องหาต่อสาธารณชน

4) การวิสามัญฆาตกรรมการ

3.2 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจในการสอบสวนและการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานของสหรัฐอเมริกา

3.2.1 อำนาจหน้าที่สอบสวนคดีอาญา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในสหรัฐอเมริกามีลักษณะและรูปแบบเฉพาะคือ เป็นระบบ Dual Sovereignty กล่าวคือ มีการแยกอำนาจในการดำเนินคดีอาญาระหว่างรัฐบาลกลาง (Federal System) และมลรัฐ (State System) ออกจากกันอย่างชัดเจน ตามระบบ Dual Sovereignty ทั้งรัฐบาลกลางและมลรัฐมีอำนาจดำเนินคดีอาญาจำเลยในการกระทำเดียวกัน หากพบว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐบาลกลางและกฎหมายของแต่ละมลรัฐในคราวเดียวกันการดำเนินคดีอาญาทั้งในระดับ Federation และระดับ State จะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของพนักงานอัยการเท่านั้น ประชาชนไม่สามารถนำคดีอาญาขึ้นฟ้องต่อศาลได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ ในกรณีที่คดีอาญาไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสามารถเอาผิดต่อผู้ต้องหาได้ พนักงานอัยการผู้ตรวจสำนวนจะปฏิเสธการรับสำนวนตั้งแต่ต้นหรือแม้ว่าผู้ตรวจสำนวนจะได้รับสำนวนนั้นแล้ว แต่หากปรากฏในภายหลังว่าพยานหลักฐานในสำนวน

คดีอาญาไม่เพียงพอ พนักงานอัยการก็สามารถใช้ดุลยพินิจที่จะปฏิเสธการฟ้องคดีต่อศาลได้ โดยการไม่ยื่นคำร้องต่อคณะลูกขุนใหญ่ และในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจละเลยไม่ดำเนินการสืบสวนสอบสวน ซึ่งอาจเกิดจากการอิทธิพลท้องถิ่นของผู้ต้องหาหรือกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจพยายามให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องหาเสียเอง หากมีการร้องขอจากผู้เสียหาย หรือพนักงานอัยการทราบเหตุดังกล่าวด้วยตนเอง พนักงานอัยการก็มีอำนาจที่จะริเริ่มการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาเองได้ โดยการสั่งให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนประจำสำนักงานอัยการแห่งนั้น ๆ ดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานใด ๆ ที่จำเป็นต่อคดีอาญาโดยไม่ต้องรอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจส่งสำนวนการสอบสวนก็ได้ ในคดีอุกฉกรรจ์ (Felony) พนักงานอัยการจำเป็นที่จะต้องได้รับอนุมัติคำฟ้องจากคณะลูกขุนใหญ่เพื่อฟ้องคดีอาญาต่อศาลเสมอ ในคดีความผิดเล็กน้อย (Misdemeanor) พนักงานอัยการไม่จำเป็นต้องได้รับอนุมัติคำฟ้องจากคณะลูกขุนใหญ่แต่อย่างไร

3.2.2 การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาในขั้นตอนการสอบสวนที่มีลักษณะ ทำให้เห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด โดยถือว่าผู้ต้องหายังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ การปฏิบัติเช่นนี้กับผู้ต้องหาอาจเกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ต้องหาในการต่อสู้คดี และยังส่งผลให้การพิจารณาชี้ขาดข้อเท็จจริงของคณะลูกขุนเกิดอคติ ปราศจากความยุติธรรมได้ ในสหรัฐอเมริกา จึงมีการกำหนดแนวทางในการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐในคดีอาญาไว้ว่า เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวจะต้องไม่ให้ข่าวเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือการพิจารณาคดีของผู้ถูกกล่าวหา ในส่วนของการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ควรที่จะสนับสนุนให้มีการถ่ายภาพหรือแพร่ภาพทางโทรทัศน์เกี่ยวกับผู้ต้องหาในสถานที่สาธารณะ

กล่าวโดยสรุป สหรัฐอเมริกาดำรงมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาให้อยู่ในความควบคุมได้ภายใน 24 ถึง 48 ชั่วโมง หากเป็นกรณีไม่ร้ายแรงพนักงานอัยการส่งคดีนั้นฟ้องต่อศาลและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งอาจเป็นต่อหน้าคณะลูกขุนหรือไม่ก็ได้ หากพบว่าจำเลยกระทำผิดจริง ศาลจะพิพากษาว่ากระทำผิดและกำหนดเวลาฟัง

การกำหนดโทษ หากเป็นกรณีร้ายแรงเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการจะร่วมกันเสนอพยานหลักฐานต่อหน้าคณะลูกขุนเพื่อตัดสินว่าจะฟ้องคดีหรือไม่ หากฟ้องคดี พนักงานอัยการจะจัดทำคำฟ้องเสนอต่อศาลต่อไป ไม่ว่าจะเป็นคนดีไม่ร้ายแรงหรือคดีร้ายแรง จำเลยจะตกลงกับพนักงานอัยการต่อรองรับคำสารภาพเพื่อลดความร้ายแรงของคดี หากศาลเห็นชอบจะพิพากษาตามที่คู่กรณีตกลงเพื่อให้การพิจารณาคดีเสร็จสิ้นโดยเร็ว การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการใช้หลักการฟ้องคดีตามกฎหมาย (Legality Principal) หากการสอบสวนนั้นมีพยานหลักฐานน่าเชื่อถือว่าผู้ต้องหากระทำความผิด พนักงานอัยการต้องฟ้องผู้ต้องหาเสมอ โดยใช้หลักการฟ้องจากดุลยพินิจ (Opportunity Principal) หากแม้ว่ามีพยานหลักฐานน่าเชื่อถือว่าผู้ต้องหากระทำความผิดแต่พนักงานอัยการอาจมีคำสั่งไม่ฟ้องได้ เพราะถือปฏิบัติจนเป็นประเพณีแทนหลักการฟ้องคดีตามกฎหมาย

3.3 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจในการสอบสวนและการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

3.3.1 อำนาจหน้าที่สอบสวนคดีอาญา

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยอัยการ แต่โครงสร้างองค์กรตำรวจไม่ได้อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของอัยการ แต่อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยของมลรัฐ การปฏิบัติหน้าที่กฎหมายกำหนดให้ตำรวจอยู่ในส่วนขององค์กรอัยการ ซึ่งต้องแยกความแตกต่างระหว่างตำรวจในฐานะผู้ช่วยอัยการ (Die Hilfsbeamten Der Staatsanwaltschaft) มีอำนาจใช้มาตรการบังคับเป็นพิเศษต่างจากเจ้าหน้าที่ตำรวจทั่วไป การสืบสวนสอบสวน ตำรวจต้องเริ่มทำการสืบสวนสอบสวนด้วยตนเองหากรู้ถึงการกระทำความผิดอาญา จากนั้นต้องส่งมอบผลการสืบสวนสอบสวนให้แก่อัยการทันที โดยอำนาจในการควบคุมกระบวนการพิจารณาในชั้นสืบสวนสอบสวนยังคงอยู่ที่อัยการ และจะกระทำโดยพนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบ

3.3.2 การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่มีการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพโดยให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความผิดตามที่สาธารณะ และมีสื่อมวลชนเสนอข่าวในลักษณะที่ให้เห็นว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดเหมือนเช่นประเทศไทย จะมีก็แต่บทบัญญัติรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่คุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่จะไม่ถูกกระทำการใด ๆ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐในลักษณะที่กระทบเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหา และข้อบังคับของสมาคมนักหนังสือพิมพ์สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติสำหรับการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าวในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้ความสำคัญกับการรวบรวมพยานหลักฐานมาก โดยหลีกเลี่ยงการนำตัวผู้ถูกกล่าวไปทำแผนประทุษกรรมต่อสื่อมวลชน หากการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญามีความซับซ้อนมากขึ้น จะมีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐาน

กล่าวโดยสรุป สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะไม่มีการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพอย่างไร ๆ โดยจะเน้นไปที่วิทยาการสมัยใหม่ในการรวบรวมพยานหลักฐาน ส่วนการแถลงข่าวสื่อมวลชนในคดีอาญานั้น ได้ให้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนไว้ กล่าวคือ การรายงานคดีโดยหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะหรือการอื่นใดอันคล้ายกันก่อนศาลพิพากษาไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี บุคคลย่อมกระทำได้โดยไม่มีความผิด อย่่างไรก็ดี สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็ได้ให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลอย่างยิ่ง รวมทั้งมีกฎหมายบัญญัติคุ้มครองและบังคับใช้อย่างจริงจังถึงสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศของบุคคลไว้โดยชัดเจน เช่น ความรับผิดชอบละเมิดหรือความผิดฐานหมิ่นประมาท เป็นต้น จึงทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมให้ความเคารพต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา และในการบังคับใช้กฎหมาย ศาลได้ให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาเป็นอย่างมาก จึงเห็นได้ว่ามีขอบเขตที่เหมาะสมระหว่างสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหา ส่งผลให้

ในทางปฏิบัติไม่พบการประจานหรือดูหมิ่นผู้ถูกกล่าวหาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม และที่สำคัญศาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการขู่เข็ญหรือล่อลวง จูงใจอย่างใด ๆ โดยเด็ดขาดเพื่อรักษาความเชื่อมั่นศรัทธาของกระบวนการยุติธรรม แต่ก็มีบางกรณีที่พยานหลักฐานได้มาจากการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล (Privacy) ศาลอาจมีดุลยพินิจไม่รับฟังก็ได้ มิได้ห้ามเด็ดขาดเสียทีเดียว

3.4 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจในการสอบสวนและการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

3.4.1 อำนาจหน้าที่สอบสวนคดีอาญา

กระบวนการคดีอาญานั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสกำหนดให้อัยการและตำรวจ เป็นพนักงานมีอำนาจการสอบสวนคดีอาญาร่วมกัน และให้อำนาจการสอบสวนอยู่ภายใต้การควบคุมของพนักงานอัยการ ทั้งนี้พนักงานอัยการจึงถือว่าเป็นพนักงานสอบสวนด้วยเช่นกัน ดังนี้แล้วอัยการแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนและการดำเนินคดีเพื่อที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามภาระหน้าที่

3.4.2 การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา

สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นประเทศที่ใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาแบบไต่สวน และถือว่าเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญต่อการรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอีกประเทศหนึ่งโดยจะเห็นได้จากการมีกฎหมายออกมาบังคับใช้ที่ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นกรณีการสอบสวนของชั้นพนักงานสอบสวนหรืออัยการ และการพิจารณาคดีในชั้นผู้พิพากษาหรือศาล ซึ่งเน้นความสำคัญของการสอบสวนร่วมกันระหว่างตำรวจ อัยการและศาล กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเน้นความสำคัญในเรื่องการใช้อำนาจควบคุมผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีที่เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย และรวดเร็วในการดำเนินคดีอาญา โดยพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลดังกล่าวให้มากที่สุด

จะเห็นได้ว่าสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น จะให้ความสำคัญในกระบวนการดำเนินคดีอาญาในชั้นของการสอบสวนมาก ซึ่งพิจารณาได้จากการทำงานร่วมกันของตำรวจ อัยการ และศาลสอบสวนในการสอบสวนคดีอาญา ทำให้กระบวนการแสวงหาความจริงในการสอบสวนมีความรอบคอบและถูกต้องมากขึ้น นอกจากนี้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสก็ได้เน้นหลักประกันตัวของผู้ต้องหาในประการที่ว่า ถ้าบุคคลใดกระทำความผิดอาญาเล็กน้อย และไม่มีเหตุอันควรถูกควบคุมตัวผู้นั้นไว้ในที่คุมขังได้ให้ปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไปได้ ซึ่งการปล่อยตัวหรือการไม่ต้องควบคุมตัวเป็นหลักทั่วไป ส่วนการต้องควบคุมตัวบุคคลในที่คุมขังเป็นข้อยกเว้น แต่อย่างไรก็ดี กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสก็ยังจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาดีไว้บ้างบางกรณี เช่น การที่ผู้ต้องหาไม่สามารถมีทนายได้ในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ และถ้ามีเหตุสมควรในการต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาให้นำไปควบคุมตัวขัง The Chamber of Accusation และถ้าปรากฏว่าอัยการสั่งไม่ฟ้องบุคคลที่อยู่ในระหว่างอำนาจคุมขังของพนักงานสอบสวน ผู้ต้องถูกคุมขังนั้นสามารถเรียกค่าทดแทนการที่ถูกคุมขังจากรัฐได้

4. บทวิเคราะห์ปัญหาของบทบัญญัติของกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายในคดีอาญา ศึกษากรณีการใช้อำนาจในการสอบสวนและดำเนินคดีของพนักงานสอบสวน

4.1 ปัญหาอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของพนักงานสอบสวน ซึ่งยังมีช่องว่างระหว่างการใช้อำนาจสอบสวนพื้นที่ที่เกิดการกระทำผิดหลายพื้นที่ต่างกัน

กล่าวได้ว่าพนักงานสอบสวน หมายรวมถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน โดยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนมี 2 ประเภท คือ

ก. ในกรณีความผิดเกิดในราชอาณาจักร คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานฝ่ายปกครองตามมาตรา 18

ข. ในกรณีความผิดเกิดนอกราชอาณาจักรตามมาตรา 20 คือ

จะเห็นได้ว่า ปัญหาในเรื่องเขตอำนาจการสอบสวนนั้นมีความสำคัญต่อการดำเนินคดีอาญาเป็นอย่างมาก เพราะหากการสอบสวนเกิดขึ้นโดยพนักงานสอบสวนที่

ไม่มีอำนาจจะมีผลให้การสอบสวนนั้นเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย มีค่าเท่ากับคดีอาญาที่ยังไม่มีการสอบสวน ทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถฟ้องคดีนั้นได้ ทั้งนี้ตำรวจที่มีอำนาจในการสอบสวนได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายนั้น จะต้องเป็นพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตน นอกจากสามกรณีดังกล่าว พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 ก็ต่อเมื่อมีการอ้างหรือเชื่อว่าความผิดนั้นได้เกิดภายในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ พนักงานสอบสวนเข้าใจหรือมีความเชื่อเกี่ยวกับที่เกิดเหตุว่าความผิดได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน ซึ่งผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงที่ความผิดไม่ได้เกิดในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวน แต่ได้เกิดในสถานที่อื่นนอกเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้น ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า อำนาจสอบสวนผูกพันกับการกระทำความผิดอาญาเป็นรายเรื่อง เมื่ออำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนเกิดขึ้นถ้าเสร็จแล้วก็จะตกอยู่ในอำนาจสอบสวนผู้นั้นทั้งหมด โดยถือการกระทำอันเป็นความผิดนั้นเป็นหลัก ไม่ว่าจะมีส่วนร่วมกระทำความผิดมากน้อยเพียงใด การกระทำนั้นจะเป็นความผิดฐานใดบ้าง ไม่ว่าจะจับกุมผู้กระทำความผิดได้หรือไม่ เมื่อใดก็ตกอยู่ในอำนาจสอบสวนของเจ้าพนักงานสอบสวนผู้นั้นทั้งสิ้น เพราะเป็นการกระทำผิดในเรื่องเดียวกัน จะแยกสอบสวนเป็นคนละคดีมิได้ เนื่องจากพยานหลักฐานชุดเดียวกันจึงต้องอยู่ภายใต้หลักกฎหมายอันเดียวกันนั่นเอง

4.2 ปัญหาการให้อำนาจของเจ้าพนักงานสอบสวน ในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาระหว่างการสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจ ตามมาตรา 131

ในเรื่องการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนหรือตำรวจ ซึ่งพนักงานสอบสวนจึงเป็นผู้ทำการรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุ และพยานเอกสารประกอบกระบวนการสืบสวนและสอบสวน โดยมุ่งเน้นเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน และทราบรายละเอียดแห่งการกระทำผิดที่กล่าวหา ถูกนำมาประกอบเข้ากับการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนเป็นผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายในการรวบรวมข้อเท็จจริง และหลักฐานที่ได้ เพื่อพิสูจน์ความผิดตามข้อ

กล่าวหาและเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ การรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน อาจกระทำได้โดยใช้วิธีการหรือกระบวนการตามหลักทั่วไปว่าด้วยการสอบสวน คือ การดำเนินงานอันจำเป็นของพนักงานสอบสวน เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก่ การออกหมายเรียกพยาน การจับกุมผู้กระทำผิด การตรวจค้น การตรวจตัวผู้เสียหาย การตรวจค้นตัวผู้ต้องหา การตรวจสิ่งของ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ ถ่ายรูป การจัดทำแผนที่สังเขป วาดภาพ พิมพ์ลายนิ้วมือ พิมพ์ลายเท้า เหล่านี้เป็นต้น ย่อมถือว่า เป็นการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทั้งสิ้น เช่น การออกหมายเรียกพยานบุคคลมาบันทึกถ้อยคำ ออกหมายเรียกให้ส่งพยานเอกสารประกอบสำนวนการสอบสวนคดีอาญา หรือขอหมายค้นเพื่อพบหรือยึดพยานวัตถุ หรือของกลางประกอบคดี เป็นต้น

การทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เป็นส่วนหนึ่งของการรับสารภาพไม่มีกฎหมายบังคับให้ต้องทำเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะทำหรือไม่ทำ แต่การทำแผนประกอบคำรับสารภาพได้นั้นผู้ต้องหาต้องสมัครใจทำมิใช่พนักงานสอบสวนสั่งให้ทำทำทางตามที่พนักงานสอบสวนสั่งการทำแผนประกอบคำรับสารภาพนั้นต้องมีคำรับสารภาพของผู้ต้องหาก่อนและคำรับสารภาพนั้นต้องเป็นคำรับสารภาพโดยสมัครใจ ไม่ใช่เกิดจากการข่มขู่หรือหลอกลวงแต่ประการใด หลังจากนั้นพนักงานสอบสวนจึงพาผู้ต้องหาไปชี้จุดต่างๆที่ผู้ต้องหาได้ลงมือกระทำความผิด เรียกว่าทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เมื่อถึงชั้นศาลแล้วผู้ต้องหาได้เปลี่ยนสถานะจากผู้ต้องหาเป็นจำเลยก็สามารถที่จะกลับคำให้การที่ได้ให้ไว้ในชั้นสอบสวนเป็นปฏิเสธคำให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวน ซึ่งคำให้การในชั้นสอบสวนเป็นเพียงพยานบอกเล่า ซึ่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 เป็นกฎหมายว่าด้วยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการตำรวจทั้งปวงที่กำหนดห้ามกระทำสำหรับพฤติกรรมการใช้อำนาจเกินขอบเขตของเจ้าหน้าที่ตำรวจจนสร้างความเหลื่อมล้ำทางสิทธิมนุษยชน โดยหากพิจารณาว่าการทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นการกระทำที่เป็นการประจานผู้เสียหายนั้น มีข้อห้ามไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวว่า การประจานผู้ต้องหาต่อสาธารณชน กรณีตัวอย่างที่ถือว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจเกินขอบเขตจนสร้างความเหลื่อมล้ำและกระทบต่อสิทธิ

มนุษยชนของผู้ต้องหา ซึ่งเป็นการประจานผู้ต้องหาต่อสาธารณชนและในเวลาต่อมาได้รับเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมอย่างรุนแรงมาก เช่น การนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวผ่านสื่อมวลชน โดยมีการเขียนป้ายในลักษณะที่เป็นการประจานการกระทำ ซึ่งการกระทำดังกล่าวกับผู้ต้องหาถือเป็นคนบริสุทธิ์ยังไม่เข้าสู่กระบวนการศาล เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงไม่มีสิทธิไปกล่าวหาต่อสาธารณชน หรือแม้จะเข้าสู่กระบวนการศาลและตัดสินแล้วก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่มีอำนาจหน้าที่ไปกระทำกับผู้ต้องหาในลักษณะดังกล่าว ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างยิ่ง

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ปัญหาประการแรกอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของพนักงานสอบสวน ซึ่งยังมีช่องว่างระหว่างการใช้อำนาจสอบสวนพื้นที่ที่เกิดการกระทำผิดหลายพื้นที่ต่างกัน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17 บัญญัติแต่เพียงตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้ หากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว ตำรวจที่มีอำนาจในการสอบสวนได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายนั้น จะต้องเป็นพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตน นอกจากสามกรณีดังกล่าวพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 ก็ต่อเมื่อมีการอ้างหรือเชื่อว่าความผิดนั้นได้เกิดภายในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ พนักงานสอบสวนเข้าใจหรือมีความเชื่อเกี่ยวกับที่เกิดเหตุว่า ความผิดได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน ซึ่งผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงที่ความผิดไม่ได้เกิดในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวน แต่ได้เกิดในสถานที่อื่นนอกเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้น ทั้งนี้จากกล่าวได้ว่าอำนาจสอบสวนผูกพันกับการกระทำ ความผิดอาญาเป็นรายเรื่อง เมื่ออำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนเกิดขึ้นไม่ว่าจะมีผู้ร่วมกระทำความผิดมากน้อยเพียงใด ไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานใด ไม่ว่าจะเป็นจับกุมผู้กระทำความผิดได้หรือไม่ ก็อยู่ในอำนาจสอบสวนของเจ้าพนักงานสอบสวนผู้นั้นทั้งสิ้น ซึ่งหากไม่มีการสอบสวนในความผิดนั้นกฎหมายห้ามมิให้พนักงานอัยการ

ยื่นฟ้องคดีนั้น ดังนั้นในความผิดอาญาทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นความผิดต่อส่วนตัวหรือต่ออาญาแผ่นดินต้องมีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อนเสมอ และในความผิดต่อส่วนตัว พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนได้ต้องมีกรร้องทุกข์ก่อน อย่างไรก็ตามก็ดีความผิดอาญาต่อแผ่นดินที่ผู้ได้รับความเสียหายมีส่วนร่วมกระทำความผิดด้วย แม้ตัวผู้ได้รับความเสียหายจะมีผู้เสียหายนิตินัยตาม มาตรา 2 (4) พนักงานสอบสวนก็ชอบที่จะสอบสวนได้ และเมื่อมีการสอบสวนโดยชอบ พนักงานอัยการก็ฟ้องได้ตามมาตรา 120

จากการศึกษาในเรื่องเขตอำนาจและหน้าที่การสอบสวนของตำรวจของต่างประเทศ เห็นได้ว่าไม่มีการแบ่งเขตอำนาจการสอบสวนไว้ในกฎหมาย แต่มีการกำหนดอำนาจการสอบสวนตามลักษณะหน้าที่ของตำรวจแต่ละแผนก ๆ ทำให้พบว่าการที่ไม่กำหนดเขตอำนาจการสอบสวนนั้น ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจสามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างรวดเร็วและเห็นว่าควรมีการกำหนดแผนกหน้าที่โดยเฉพาะในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อส่งให้แก่พนักงานอัยการฟ้องคดีโดยเร็ว หรืออาจจะมีการกำหนดเจ้าพนักงานตำรวจที่เรียกว่า Detective Officers ต่างก็มีบทบาทในการสืบสวนสอบสวน หน่วยสืบสวน (Investigation) จะแบ่งเป็นหลายแผนก ตามประเภทคดีและความชำนาญเฉพาะสายงานในคดีนั้น และสมควรมีการปรับปรุงพัฒนาระบบสอบสวนให้มีมาตรฐานน่าเชื่อถือเข้าถึงได้ โดยแยกพนักงานสอบสวนออกจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จัดให้พนักงานสอบสวนและอัยการควรร่วมมือกันค้นหาความจริงและสืบสวนสอบสวนร่วมอัยการ ควรมีการปรับปรุงขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญา ให้กระชับ รวดเร็ว สะดวก กว่าที่เป็นอยู่เดิมนี้อาจจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพของผู้ทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนคดีให้มีความเป็นมืออาชีพ และความชำนาญเฉพาะสายงานในคดี กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายสืบสวน มีบทบาทหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนพิสูจน์ รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อค้นหาความจริง โดยจัดให้พนักงานสอบสวน มีหลักสูตรการศึกษาอบรมพัฒนาศักยภาพการสอบสวนคดีให้เป็นวิชาชีพสอบสวนมีมาตรฐานทัดเทียมกับการประกอบวิชาชีพกฎหมายของผู้พิพากษา อัยการ และทนายความ เป็นต้น

ปัญหาการให้อำนาจของพนักงานสอบสวน ในการคุ้มครองสิทธิของ ผู้ต้องหาระหว่างการสอบสวนของพนักงานตำรวจ ตามมาตรา 131

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติ มาตรา 131 จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติที่บัญญัติไว้ดังกล่าวเป็นบทบัญญัติบังคับให้พนักงานสอบสวนมีภาระหน้าที่ที่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาเท่านั้น ทั้งนี้ ในเรื่องการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนหรือตำรวจ ซึ่งพนักงานสอบสวนจึงเป็นผู้ทำการรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุ และพยานเอกสารประกอบกระบวนการสืบสวนและสอบสวนโดยมุ่งเน้นเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน และทราบรายละเอียดแห่งการกระทำความผิดที่กล่าวหา ถูกนำมาประกอบเข้ากับการสอบสวน ซึ่งการทำแผนประกอบการรับสารภาพนั้นเป็นการกระทำที่เป็นการประจานผู้เสียหาย กรณีดังกล่าวถือว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจเกินขอบเขตจนสร้างความเหลื่อมล้ำและกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหา และการนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวผ่านสื่อมวลชน โดยมีการเขียนป้ายในลักษณะที่เป็นการประจานการกระทำของผู้ต้องหา ซึ่งการกระทำดังกล่าวกับผู้ต้องหาถือเป็นคนบริสุทธิ์ยังไม่เข้าสู่กระบวนการศาลนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจยังไม่มีสิทธิไปกล่าวหาผู้ต้องหาต่อสาธารณะ หรือแม้จะเข้าสู่กระบวนการศาลและตัดสินแล้วก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่มีอำนาจหน้าที่ไปกระทำกับผู้ต้องหาในลักษณะดังกล่าว ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างยิ่ง

ดังนั้น เพื่อเป็นการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นประโยชน์เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคมและเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นการปรับปรุงกฎหมายในเรื่องดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ มีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน และที่สำคัญที่สุดเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทุกคน โดยยึดหลักความเสมอภาคและให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายตามหลักนิติธรรม เคารพในหลักสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติตามหลักปรัชญาญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่เป็นความจำเป็นอย่างสิทธิมนุษยชนควรได้รับความคุ้มครอง โดยหลักบังคับของกฎหมายซึ่งปรัชญาญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้

เป็นมาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จ สำหรับประชาชนทั้งมวลและประชาชาติทั้งหลาย เพื่อจุดมุ่งหมายที่ว่าปัจเจกบุคคลทุกคน และทุกส่วนของสังคม

แต่ทั้งนี้ หลักการปฏิบัติของประเทศไทยในการรวบรวมพยานหลักฐาน ควรมีการยกเลิกการทำแผนประกอบการรับสารภาพต่อหน้าสื่อมวลชน หรือหากมีความจำเป็น เพื่อจะต้องใช้ภาพเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดีนั้นควรมีการทำภาพแบบแผนภาพจำลองขึ้นแทน

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขกฎหมายดังนี้

5.2.1 กรณีปัญหาอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของพนักงานสอบสวน ซึ่งยังมีช่องว่างระหว่างการใช้อำนาจสอบสวนพื้นที่ที่เกิดการกระทำผิดหลายพื้นที่ต่างกัน

แก้ไข มาตรา 17 บัญญัติว่า “เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีอำนาจทำการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาได้ทั่วประเทศ”

แก้ไข มาตรา 18 บัญญัติว่า “ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือนอกเขตอำนาจได้ เพื่อความสะดวกในการดำเนินคดี หรือผู้ต้องหาที่อยู่ หรือถูกจับภายในท้องที่นั้น ๆ”

สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือ เชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือพนักงานสอบสวนคนใดนอกเขตอำนาจได้เพื่อความสะดวกในการดำเนินคดี หรือผู้ต้องหาที่อยู่ หรือถูกจับภายในท้องที่นั้น ๆ

ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติใน มาตรา 19 มาตรา 20 และ มาตรา 21 ความผิดอาญาได้เกิดในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนคนใด โดยปกติให้เป็นหน้าที่

พนักงานสอบสวนผู้นั้น เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนั้น ๆ เพื่อดำเนินคดี เว้นแต่เมื่อมีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวก จึงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาอยู่ที่หรือถูกจับ หรือพนักงานสอบสวนคนใดนอกเขตอำนาจ เป็นผู้รับผิดชอบ ดำเนินการสอบสวน

แก้ไขมาตรา 19 บัญญัติว่า ในกรณีดังต่อไปนี้

“(1) เป็นการไม่แน่ว่าการกระทำผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่

(2) เมื่อความผิดส่วนหนึ่งกระทำในท้องที่หนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง

(3) เมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าหนึ่งท้องที่ขึ้นไป

(4) เมื่อเป็นความผิดซึ่งมีหลายกรรม กระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน

(5) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้ต้องหากำลังเดินทาง

(6) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหายกำลังเดินทาง

พนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ หรือพนักงานสอบสวนคนใดนอกเขตอำนาจได้ เพื่อความสะดวกในการดำเนินคดี”

กล่าวโดยสรุป ในการแบ่งเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้นกฎหมายของประเทศไทยยังกำหนดหน้าที่ให้เป็นการเฉพาะในการสอบสวนคดีอาญาที่เกิดขึ้นในท้องที่นั้น ๆ แต่ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า การแบ่งเขตอำนาจการสอบสวนดังกล่าวนั้นเป็นการทำให้การดำเนินคดีเป็นไปได้อย่างล่าช้าซึ่งหากต้องกำหนดตามเขตอำนาจนั้น ๆ จึงเห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยควรกำหนดเพิ่มเติมให้พนักงานสอบสวนทั่วประเทศสามารถสอบสวนได้ทุกเขตอำนาจทั่วประเทศ

5.2.3 กรณีปัญหาการให้อำนาจของพนักงานสอบสวน ในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาระหว่างการสอบสวนของพนักงานตำรวจ ตามมาตรา 131

แก้ไข มาตรา 131 บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่จะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด

พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมหลักฐานเท่าที่มีและจำเป็นเท่านั้น ทั้งนี้ มิให้กระทบกระเทือนถึงสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้กระทำความผิดนั้น หากมีความจำเป็นที่ต้องให้ผู้กระทำผิดไปชี้จุดเกิดเหตุจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้กระทำผิดก่อนเท่านั้น”

กล่าวโดยสรุป ตามหลักกฎหมายของประเทศไทยก็ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจนำผู้กระทำความผิดไปชี้จุดเกิดเหตุ เพื่อทำแผนประกอบกรับสารภาพ แต่เพื่อกำหนดหลักปฏิบัติให้ชัดเจนในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อส่งฟ้องคดีนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการกำหนดกฎหมายควบคุมไว้ให้ชัดเจนเป็นการเฉพาะ เพื่อที่จะไม่ได้กระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหา

อีกทั้งในการเสนอชื่อนั้น ๆ ต้องใช้ความระมัดระวังในการเปิดเผยใบหน้าของผู้กระทำความผิด ซึ่งผลกระทบจากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวนี้ ซึ่งการที่เปิดเผยข้อมูลในบางครั้งเหมือนก็เป็นการซ้ำเติมผู้กระทำความผิดให้ได้รับความอับอายหรือทุกข์ทรมาน ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์ โดยต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน หมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่มีมาแต่กำเนิดและความเสมอภาคทางสังคม

รายการอ้างอิง

หนังสือ

พรชัย เลื่อนฉวี. *กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2546.

วิทยานิพนธ์

พงศ์พันธุ์ พบสุวรรณ. “การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต,” วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ สุขุขทัยธรรมมาธิราช กรุงเทพมหานคร. 2528.

มานะ เฒ่าช่วย. “ระบบการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน: ศึกษาเปรียบเทียบระบบของประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และประเทศไทย,” วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2556.

สันติ ผิวทองคำ. “การพัฒนากระบวนการสอบสวนคดีอาญาในบทบาทพนักงานสอบสวน,” วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2565.

เว็บไซต์

ปกป้อง ศรีสนิท. “สิทธิของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ: หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์.” The 101.world. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2566, <https://www.the101.world/presumption-of-innocence/>.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. “การสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์.” วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2566, <https://th.wikipedia.org/wiki/การสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์>.

ศรันยา สีมา. “การสอบสวนในคดีอาญา. ร้อยเรื่องเมืองไทย.” หอสมุดรัฐสภา. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2566, <https://library.parliament.go.th/th/radioscript-rr2564-jan2>.

สถานีตำรวจภูธรสนม. “การติดต่อเจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรม.” สถานีตำรวจภูธรสนม. สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2566, <https://sanom.surin.police.go.th/pc.6.htm>.

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย. “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน.” แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2566, <https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/udhr/>.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2477

ปัญหาอายุความฟ้องร้องและอายุความบังคับโทษ กรณีความผิด
ต้องระวางโทษจำคุกเกิน 7 ปี ตามมาตรา 95 (1) มาตรา 95 (2)
มาตรา 98 (1) และมาตรา 98 (2)

THE PROBLEM OF DETERMINING THE STATUTE OF LIMITATIONS
FOR FILING A LAWSUIT AND THE STATUTE OF LIMITATIONS FOR IN
CASES OF THE OFFENSE IS PUNISHABLE BY IMPRISONMENT FOR
MORE THAN SEVEN YEARS ACCORDING TO SECTION 95(1),
SECTION 95(2), SECTION 98(1) AND SECTION 98(2)

อธิภัทร เจริญถิณี⁶¹

ดร.เอกพงษ์ สารน้อย⁶²

Received 18 March 2024; Revised 23 October 2024; Accepted 18 December 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์และเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมาย
ที่เกี่ยวกับการกำหนดอายุความฟ้องร้องและอายุความบังคับโทษ กรณีความผิดต้องระวาง
โทษจำคุกเกิน 7 ปี ตามมาตรา 95 (1) มาตรา 95 (2) มาตรา 98(1) และมาตรา 98(2)
ประมวลกฎหมายอาญาของไทย และกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา

⁶¹ Athiphat Jaroenthin

นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
Master of Laws, School of Law, Sripatum University
E-mail: Athiphat.nik@gmail.com

⁶² Egkpong Sarnnoi

อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
Sripatum University
E-mail: egkpong.sa@spu.ac.th

เยอรมัน (Strafgesetzbuch: StGB) ประมวลกฎหมายรััฐบาลกลางแห่งสหรัฐอเมริกา (18 U.S.Code.) หรือมาตรการทางกฎหมายของอังกฤษ โดยทำการศึกษาทั้งแนวคิดทฤษฎีและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับอายุความคดีอาญาในกรณีความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีขึ้นไปตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยเป็น มาตรการทางกฎหมายที่ตราขึ้นบังคับใช้มาเป็นเวลายาวนาน โดยบังคับใช้มาตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2500 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมแต่อย่างใด ทั้งนี้ แม้จะได้มีการบัญญัติวางหลักขึ้น เป็นลายลักษณ์อักษรที่แน่นอนแล้วก็ตาม แต่กลับไม่สอดคล้องกับความร้ายแรงของผลที่ได้รับจากการเกิดอาชญากรรมและยังไม่สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวไม่สามารถบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอายุความคดีอาญาในกรณีความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีขึ้นไปตามประมวลกฎหมายอาญาให้มีความสอดคล้องกับลักษณะของการกระทำความผิด อัตราโทษและความทันสมัยของสังคมและเทคโนโลยีต่างๆ ในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้อายุความที่กำหนดขึ้นใช้บังคับของไทยนั้นสามารถบังคับใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ลิดรอนสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของคู่ความฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งจนเกินสมควรอีกด้วย

คำสำคัญ: อายุความ คดีอาญา การกำหนดอายุความ

ABSTRACT

This Article is an output of research, analysis and comparison regarding the problem of determining the statute of limitations for criminal law in case of offense is punishable by imprisonment for more than seven years of Thailand and among other jurisdictions

i.e., German Criminal Code (Strafgesetzbuch: StGB), United States Federal Code (18 U.S.Code) or English Legal Measures including related concepts, theories and principles of law.

The study found legal measures regards the statute of limitations for criminal law related to the offense that is punishable by being imprisonment for more than seven years according to the Thai Criminal Code, is the legal measure that have been enacted for a long time. It has been in force since 1957 and never been amended. However, There is a writing definition of such measure but it is not consistent with, the seriousness of the consequences of crimes, and rapidly changing social context, this factor were making such legal measures unable to be effectively enforced.

Accordingly, Other is considered that additional amendments should be made the statute of limitations for criminal law related to the offense that is punishable by being imprisonment for more than seven years of Thailand to be consistent with the nature of the offense, The penalty rate, the modernity of society and present technologies. From these reasons, the statute of limitations established in Thailand can actually be effectively and reasonably enforced, also shall not be deprived any people from the rights of the justice administration.

KEYWORDS: STATUTE OF LIMITATIONS, CRIMINAL LAW, DETERMINING THE STATUTE OF LIMITATIONS

1. บทนำ

อายุความในคดีอาญานั้นเป็นเงื่อนไขที่ทำให้การบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายในการลงโทษผู้กระทำความผิดเกิดประสิทธิผลขึ้นได้ เหตุเพราะหากปล่อยให้อายุความล่วงเลยไปจากระยะเวลาที่กฎหมายได้กำหนดไว้แล้วนั้นจะไม่สามารถทำการฟ้องร้องดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดได้อีกต่อไป หรือที่เรียกว่า “คดีขาดอายุความ”⁶³ อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้น ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2500⁶⁴ บังคับใช้มาเป็นเวลายาวนานมากกว่า 60 ปีมาแล้ว ทั้งนี้ เมื่อทำการพิจารณาถึงระยะเวลาในการบังคับใช้อายุความคดีอาญาที่บังคับใช้กันในปัจจุบันประกอบกับการเปลี่ยนแปลงไปของโลกในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะมาตรการทางกฎหมายและหลักปฏิบัติของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก ตลอดจนการขยายตัวของโลกที่มีความทันสมัย สะดวก รวดเร็วและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลทำให้อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น มีพื้นที่ในการเคลื่อนย้ายและไหลตัวได้มากขึ้นกว่าอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2500 ที่ผ่านมาเป็นอย่างมาก⁶⁵ อีกทั้งการกำหนดอายุความคดีอาญาของไทยนั้นยังเป็นมาตรการทางกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ โดยการหลบหนีก่อนที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม หรือภายหลังจากการได้รับการประกันตัวระหว่างการสอบสวน - พิจารณาคดี หรือแม้กระทั่งภายหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษา ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ถือเป็นปัญหาร้ายแรงที่เกิดขึ้นกับกระบวนการยุติธรรมของไทยโดยแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำอายุความคดีอาญามาใช้บังคับในคดีอาชญากรรมที่นับว่าเป็นหนึ่งในปัญหา

⁶³ คณิต ฌ นคร. (2563). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน. หน้า 443.

⁶⁴ ธนพร เอื้ออรชรพงศ์. (2563). *การขยายอายุความในคดีอาญาที่ผู้เยาว์เป็นผู้เสียหาย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 58.

⁶⁵ ธวัชชัย สุระคำแหง. (2563). *อายุความในคดีอาญา: ศึกษาการนำอายุความสะกดหยุดอยู่มาใช้ในความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ ปรดิพัฒนงศ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 1.

ทางสังคมที่มีความรุนแรงที่สุดในแต่ละประเทศทั่วโลก จากข้อมูลรายงานเรื่อง Synthetic Drugs in East and Southeast Asia 2022 ของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC: United Nations Office on Drugs and Crime) พบว่าในพื้นที่แถบแม่น้ำโขงตอนล่างมีปริมาณการจับกุมยาเสพติดชนิดเมทแอมเฟตามีนสูงขึ้นในทุก ๆ ปี โดยประเทศไทยนั้นถือเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากการขยายตัวของยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำส่งผลให้ยาเสพติดถูกส่งต่อไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยอย่างกว้างขวางขึ้นตามไปด้วย⁶⁶ ซึ่งคดียาเสพติดในประเทศไทยนั้นถือเป็นคดีที่มีอัตราโทษสูง การจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษไม่สามารถที่จะดำเนินการได้โดยง่าย และคดียาเสพติดยังถือเป็นอีกหนึ่งคดีที่มีการหลบหนีของผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนมาก โดยในปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมานั้นทางคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้มีการรายงานจำนวนผู้ต้องหาในคดียาเสพติดของไทยที่ทำการหลบหนีหมายจับว่ามีจำนวนมากถึง 8,040 คดีด้วย⁶⁷

จากปัญหาที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนี้ ทางผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนศึกษาเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอายุความในคดีอาญาของต่างประเทศ อันได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน (Strafgesetzbuch: StGB) ประมวลกฎหมายรัฐบาลกลางแห่งสหรัฐอเมริกา (18 U.S.Code) หรือมาตรการทางกฎหมายของอังกฤษ ซึ่งการกำหนดอายุความตามมาตรการทางกฎหมายของทั้ง 3 ประเทศนั้นมีการกำหนดระยะเวลาอันเป็นอายุความในคดีอาญาเอาไว้แตกต่างกันบนหลักเกณฑ์ที่แต่ละประเทศเลือกใช้ แต่มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอายุความในคดีอาญาของต่างประเทศนั้นได้บัญญัติ

⁶⁶ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2022). **Synthetic Drugs in East and Southeast Asia: Latest developments and challenges 2022**. Vienna: Global SMART Programme. Page 7.

⁶⁷ ทีมข่าวอาชญากรรม. (2565). ป.ป.ส.เผย ผู้ต้องหาหนีหมายจับคดียา 8,040 คดี กบดานประเทศเพื่อนบ้าน ประสานช่วยเหลือตัว (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/crime/detail/9650000100005>, (30 กันยายน 2566)

วางหลักเอาไว้เหมาะสมมากกว่ามาตรการทางกฎหมายของไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการกำหนดอายุความคดีอาญาในกรณีความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีขึ้นไป

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ล้วนแสดงให้เห็นถึงปัญหาข้อกฎหมายที่น่าสนใจและมีความสำคัญ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการทราบว่า การกำหนดอายุความคดีอาญาในกรณีความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต จำคุกยี่สิบปีหรือจำคุกกว่าเจ็ดปีขึ้นไปนั้น มีปัญหาและส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเพียงใดและมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไรให้หมดไปจากสังคมไทยได้ ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าเมื่อได้ทำการวิจัยอย่างถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัยแล้วนั้นจะทำให้ทราบถึงผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ทั้งในทางวิชาการและทางปฏิบัติต่อไปได้

2. วัตถุประสงค์

(1) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดอายุความคดีอาญาในกรณีความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีขึ้นไป

(2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอายุความคดีอาญาในกรณีความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีขึ้นไปตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ

(3) เพื่อศึกษาปัญหาการกำหนดอายุความคดีอาญาในกรณีความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีขึ้นไป

(4) เพื่อศึกษาแนวการแก้ไขปัญหานั้นที่เหมาะสมเกี่ยวกับการกำหนดอายุความคดีอาญาในกรณีความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีขึ้นไปตามกฎหมายไทย

3. ปัญหาการบังคับใช้อายุความฟ้องร้องคดี สำหรับความผิดต้องระวางโทษ ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (1)

การกำหนดอายุความฟ้องร้องคดี กรณีมิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิด สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี ตามมาตรา 95 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้น แม้จะใช้หลักเกณฑ์ในการ กำหนดอายุความในคดีอาญา ขึ้นบังคับใช้หลักการเดียวกันกับมาตรการทางกฎหมาย ต่างประเทศทั้ง 3 ประเทศ แต่เมื่อนำเอาความร้ายแรงของการกระทำความผิดและ ความหนักเบาของอัตราโทษที่ใกล้เคียงกันของแต่ละประเทศมาเปรียบเทียบกับกำหนด ระยะเวลาอายุความในความร้ายแรงของการกระทำความผิดและอัตราโทษเดียวกัน จะเห็นได้ว่าการกำหนดอายุความฟ้องร้องคดี ตามมาตรา 95 (1) เอาไว้แค่ 20 ปีนั้น อาจเป็นการทำให้การบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายในเรื่องดังกล่าวไม่สามารถที่จะ ตอบสนองต่อเจตนารมณ์แห่งกฎหมายของการกำหนดอายุความในคดีขึ้นบังคับใช้ได้ อย่างแท้จริงทางผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่า สมควรที่จะต้องมีการขยายอายุความใน กรณีดังกล่าวนี้ให้กำหนดระยะเวลาของอายุความเอาไว้มากกว่า 20 ปี เช่นเดียวกับ กับมาตรา 78 วรรคสาม หมายเลข 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน ซึ่งได้ บัญญัติวางหลักให้การกระทำความผิดที่ระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต มีอายุความในการ ฟ้องร้องคดี 30 ปี⁶⁸

4. ปัญหาการบังคับใช้อายุความฟ้องร้องคดี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุก กว่าเจ็ดปีแต่ไม่ถึงยี่สิบปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (2)

การกำหนดอายุความฟ้องร้องคดี กรณีมิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิด สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ไม่ถึงยี่สิบปีตาม มาตรา 95 (2) แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้นก็มีช่องว่างของการบังคับใช้เช่นเดียวกันกับ

⁶⁸ สมนึก ลิ่มเทียมเจริญ. (2556). *อายุความในการดำเนินคดีอาญาศึกษาเฉพาะกรณีผู้กระทำความผิด* หลบหนี. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 13.

อายุความฟ้องร้องคดี ในกรณีตามมาตรา 95 (1) ในข้างต้น เพราะถึงแม้ว่าอายุความในกรณีดังกล่าวนี้จะมีได้มีอัตราโทษสูงเท่ากับอายุความในกรณีก่อนหน้า แต่ก็มีอาจปฏิเสธได้ว่าอัตราโทษที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดอายุความในกรณีนี้ก็จะเป็นบทลงโทษที่มีระยะเวลายาวนานเช่นเดียวกัน อีกทั้ง ยังเป็นอัตราโทษที่กำหนดขึ้นใช้บังคับตั้งแต่นั้นในปี พ.ศ. 2500⁶⁹ เช่นเดียวกันอีกด้วย โดยเมื่อทำการพิจารณาถึงความสอดคล้องสัมพันธ์กันของหลักเกณฑ์และเจตนารมณ์ทางกฎหมายในกรณีการกำหนดอายุความสำหรับขึ้นบังคับใช้ในกรณีความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ไม่ถึงยี่สิบปีนั้นจะเห็นได้ว่า สมควรที่จะต้องมีการพิจารณาและแก้ไขปรับปรุงในเรื่องของระยะเวลาของอายุความเสียใหม่เพื่อให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับฐานความผิดและอัตราโทษที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งทางผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการแก้ไขปรับปรุงกำหนดอายุความดังกล่าวสมควรที่จะยึดเอาหลักการกำหนดอายุความในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันเป็นต้นแบบ โดยอายุความที่มีลักษณะใกล้เคียงกับอายุความดังกล่าวของไทยก็คือ ตามมาตรา 78 วรรคสาม หมายเลข 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันนั้น ในกรณีการกระทำความผิดที่ระวางโทษจำคุกเกินกว่า 10 ปี มีอายุความ 20 ปี⁷⁰

5 .ปัญหาการบังคับใช้อายุความบังคับโทษในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดสำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี และอายุความคดีอาญา สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ไม่ถึงยี่สิบปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98(1) และ (2)

การกำหนดอายุความบังคับโทษในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดสำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี และอายุความคดีอาญา สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ไม่ถึงยี่สิบปี ตามมาตรา 98(1) และ (2) แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทยก็มีปัญหาในการบังคับใช้เช่นเดียวกัน แต่การกำหนดความสั้นยาวของอายุ

⁶⁹ ธนพร เอื้ออรชรพงศ์. (2563). *การขยายอายุความในคดีอาญาที่ผู้เยาว์เป็นผู้เสียหาย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 58.

⁷⁰ Strafgesetzbuch, § 78 abs 2 Verjährungsfrist.

ความในการลงโทษตามมาตรา 98 (1) และ (2) นั้นกลับไม่สอดคล้องสัมพันธ์กันกับอัตราโทษที่จำเลยในคดีจะต้องได้รับตามคำพิพากษา ตลอดจนยังไม่ได้สัดส่วนที่สมเหตุสมผลและเหมาะสมกันกับความร้ายแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อีกด้วย⁷¹

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าการกำหนดอายุความในการลงโทษตามมาตรา 98 นี้ แม้จะมีการกำหนดอายุความในการลงโทษโดยใช้อัตราโทษมาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดความสั้นยาวของอายุความในคดีอาญาเช่นเดียวกับมาตรา 79 วรรคสาม ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันก็ตาม⁷² แต่การกำหนดความสั้นยาวของอายุความในการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันนั้นมีลักษณะเป็นการกำหนดอายุความที่คำนึงถึงความสัมพันธ์และความสอดคล้องกับอัตราโทษที่จำเลยในคดีจะต้องได้รับตามคำพิพากษา ตลอดจนความร้ายแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อย่างมีสัดส่วน สมเหตุสมผลและเหมาะสมกว่าประเทศไทยเป็นอย่างมาก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดว่าการกำหนดอายุความในคดีอาญาของไทยในกรณีนี้อาจเป็นการกำหนดอายุความที่ไม่สามารถบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง หากทำการคำนึงถึงสัดส่วนของความยากในการนำตัวผู้กระทำความผิดกลับมาลงโทษได้ เหตุเพราะสถานการณ์การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่อาจทำให้การหลบหนีของผู้กระทำความผิดนั้นทำได้ง่ายยิ่งขึ้น แต่กลับทำให้การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความยุ่งยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้นได้นั่นเอง ทั้งนี้ เพื่อให้เพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้อายุความในคดีอาญาของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น และสามารถที่จะให้ความคุ้มครองแก่คู่ความในคดีอาญาทุกฝ่ายให้ได้รับความเป็นธรรมจากการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้อย่างแท้จริง

6. ผลการศึกษา

อายุความในคดีอาญานั้นเป็นมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดขึ้นบังคับใช้เพื่อเปิดโอกาสให้สามารถใช้สิทธิเรียกร้องหรือทำการฟ้องคดีได้ตามระยะเวลาที่

⁷¹ Stephen, J. F. (1883). *A History of The Criminal Law of England*. London: McMillan. pp. 81-82.

⁷² Strafgesetzbuch, § 79 (3) Verjährungsfrist.

กฎหมายกำหนด เพื่อให้พยานหลักฐานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลก็ตามที่จะนำมาใช้ประกอบการดำเนินคดีเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น ไม่ถูกทำลายถูกบิดเบือนหรือมีข้อผิดพลาดบกพร่องซึ่งก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมากเกินไป อันนำไปสู่การพิจารณาพิพากษาคดีที่ไม่เป็นธรรม แก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งของคู่ความได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า การกำหนดอายุความในคดีอาญา ขึ้นบังคับใช้นั้นมีวัตถุประสงค์สำคัญเป็นการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิประโยชน์ของผู้เสียหายในคดีที่รัฐจะต้องทำการเร่งรัดในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงและความผิดภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้ทำการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน

แม้ประเทศไทยจะมีการกำหนดอายุความในคดีอาญาขึ้นบังคับใช้แล้วก็ตาม แต่บทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้นได้ทำการบัญญัติวางหลักขึ้นบังคับใช้มาเป็นเวลายาวนานกว่า 60 ปีมาแล้ว จึงทำให้บทบัญญัติเหล่านั้นเกิดความไม่สอดคล้องกับความร้ายแรงของผลที่ได้รับจากการเกิดอาชญากรรมและยังไม่สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วของโลกในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับอายุความคดีอาญาในกรณีความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีขึ้นไป เหตุเพราะเป็นอายุความในคดีอาญาในฐานความผิดที่มีอัตราโทษสูงซึ่งหมายความว่า การกระทำผิดเหล่านั้นเป็นการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรง และได้ก่อให้เกิดผลกระทบขึ้นเป็นอย่างมากในวงกว้างทั้งผลกระทบต่อตัวผู้เสียหายและส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคมด้วยนั่นเอง

หากพิจารณาเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอายุความในคดีอาญาของต่างประเทศ อันได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน (Strafgesetzbuch: StGB) ประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา (18 U.S.Code) หรือมาตรการทางกฎหมายของอังกฤษ ซึ่งมาตรการทางกฎหมายของทั้ง 3 ประเทศที่เกี่ยวกับการกำหนดอายุความในคดีอาญานั้นมีเนื้อหาและสาระสำคัญที่แตกต่างกันออกไป ดังต่อไปนี้

การกำหนดอายุความในคดีอาญาตามกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้นได้บัญญัติไว้ในหมวด 5 ว่าด้วยอายุความในคดีอาญา หัวข้อที่ 1 เรื่องข้อจำกัดในการดำเนินคดีแห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน (Strafgesetzbuch: StGB) ซึ่งอายุความในคดีอาญาที่ได้บัญญัติวางหลักไว้ในประมวลกฎหมายฉบับดังกล่าว นั้นจะแบ่งออกเป็นอายุความ 2 ประเภท อันได้แก่ อายุความในการฟ้องร้องคดี และอายุความบังคับโทษ โดยอายุความในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันแต่ละประเภทนั้นมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้⁷³

1) อายุความในการฟ้องร้องคดี (Erster Titel Verfolgungsverjährung: Title 1 Limitation on Prosecution)

อายุความในการฟ้องร้องคดีตามกฎหมายเยอรมันนั้นได้มีการบัญญัติวางหลักไว้ในบทบัญญัติมาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน (Strafgesetzbuch) ซึ่งมีความว่า

“(1) การฟ้องคดีนั้นจะต้องกระทำภายในกำหนดอายุความ และให้ยุติลงเมื่อพ้นไปจากอายุความที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ กำหนดอายุความในคดีอาญานั้นจะไม่มีผลบังคับใช้กับบทบัญญัติมาตรา 76a (2)

(2) ความผิดทางอาญาร้ายแรงตามมาตรา 211 (การกระทำความผิดร้ายแรงฐานฆ่าผู้อื่นโดยทารุณโหดร้าย) จะไม่อยู่ภายใต้บังคับของอายุความตามมาตรานี้

(3) ในกรณีที่มีการฟ้องร้องอยู่ภายใต้อายุความ อายุความในการดำเนินคดีจะจำกัดอยู่ที่

1. อายุความ 30 ปี ในกรณีความผิดที่ระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต
2. อายุความ 20 ปี ในกรณีความผิดที่ระวางโทษจำคุกสูงสุดตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป
3. อายุความ 10 ปี ในกรณีความผิดที่ระวางโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี

⁷³ สมนึก ลิ่มเทียมเจริญ. (2556). อายุความในการดำเนินคดีอาญาศึกษาเฉพาะกรณีผู้กระทำผิดหลบหนี. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 13.

4. อายุความ 5 ปี ในกรณีที่มีความผิดซึ่งระวางโทษจำคุกมากกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี

5. อายุความ 3 ปี ในกรณีความผิดอื่น ๆ”

อายุความบังคับโทษตามกฎหมายเยอรมันนั้นได้มีการบัญญัติวางหลักไว้ในบทบัญญัติมาตรา 79 แห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน (Strafgesetzbuch) ซึ่งมีความว่า

“(1) อายุความในการลงโทษตามคำพิพากษานั้นไม่ให้มีการบังคับโทษหรือมาตรการอื่นใดเพื่อลงโทษอีกต่อไป หากพ้นกำหนดระยะเวลาอายุความแล้ว

(2) การระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต ไม่อยู่ในบังคับของอายุความตามมาตรานี้

(3) อายุความบังคับโทษ มีดังนี้

1. อายุความ 25 ปี กรณีต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป

2. อายุความ 20 ปี กรณีต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี แต่ไม่เกิน

10 ปี

3. อายุความ 10 ปี กรณีต้องระวางโทษจำคุกเกิน 1 ปี แต่ไม่เกินห้าปี

4. อายุความ 5 ปี กรณีต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีและ

ปรับเกิน 30 วัน

5. อายุความ 3 ปี กรณีต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 30 วัน”

บทบัญญัติตามรัฐบัญญัติแห่งสหรัฐอเมริกาว่าด้วยเรื่องอายุความ (Federal statute of Limitations) ที่ได้มีการบัญญัติวางหลักไว้ในประมวลกฎหมายรัฐบาลกลางแห่งสหรัฐอเมริกา (United States Code หรือ U.S.Code.) ขึ้นทำการศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งการกระทำความผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายรัฐบาลกลางแห่งสหรัฐอเมริกาโดยส่วนใหญ่จะไม่ได้มีการบัญญัติในเรื่องของอายุความการฟ้องคดีเอาไว้อย่างชัดเจน แต่จะเป็นการดำเนินกระบวนการยุติธรรมโดยอาศัยหลักการที่ได้บัญญัติไว้ในบทบัญญัติมาตรา 3282 ที่มีใจความว่า⁷⁴ ห้ามมิให้ทำการฟ้องคดี พิจารณาคดี หรือลงโทษในการกระทำผิดใด เว้นแต่จะมีการฟ้องคดี หรือได้รับ

⁷⁴ 18 U.S. Code, Chapter 213 – LIMITATIONS § 3282 - Offenses not capital.

คำยืนยันให้ฟ้องคดีจากคณะลูกขุนภายในระยะเวลา 5 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แต่การกระทำความผิดที่ต้องระวางโทษถึงประหารชีวิต โดยมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับอายุความในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายรัฐบาลกลางแห่งสหรัฐอเมริกา (18 U.S.Code.) นั้นยังมีการบัญญัติว่า การกระทำความผิดร้ายแรงที่มีการระวางโทษสูงสุดถึงโทษประหารชีวิตนั้นสามารถดำเนินการฟ้องร้องเมื่อใดก็ได้ เนื่องจากไม่มีอายุความในการฟ้องคดี⁷⁵

การกำหนดอายุความคดีอาญาตามประมวลกฎหมายรัฐบาลกลางแห่งสหรัฐอเมริกา (18 U.S.Code.) นั้น การกำหนดอายุความในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายฉบับดังกล่าวนั้นเป็นการกำหนดอายุความโดยให้หลักเกณฑ์โดยทำการพิจารณาจากลักษณะและความร้ายแรงของการกระทำความผิดเป็นสำคัญ โดยการกำหนดอายุความในลักษณะนี้ยังได้กำหนดให้มีความสัมพันธ์กันกับอัตราโทษที่ผู้กระทำความผิดย่อมน่าจะได้รับจากการกระทำความผิดในแต่ละฐานเป็นหลัก อีกทั้ง ความสั้นยาวของระยะเวลาอันเป็นอายุความนั้นยังทำการพิจารณาไปถึงเงื่อนไขในการแสวงหาพยานหลักฐานว่ามีความยากง่ายเพียงใดอีกด้วย ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าการกำหนดอายุความในคดีอาญาตาม โดยประมวลกฎหมายรัฐบาลกลางแห่งสหรัฐอเมริกา (18 U.S.Code.) มิได้กำหนดขึ้นโดยการคำนึงถึงแต่ความหนักเบาของโทษในแต่ละฐานความผิดแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น⁷⁶

ประเทศอังกฤษนั้นการฟ้องร้องคดีต่อผู้กระทำความผิดนั้นเป็นเรื่องที่รัฐจะเข้ามาดำเนินการเพื่อควบคุมและดูแลความสงบสุขและความเรียบร้อยของสังคมจึงทำให้รัฐนั้นสามารถฟ้องคดีอาญาได้โดยไม่มีกำหนดอายุความแต่อย่างใด โดยความผิดทางอาญาที่มีการกำหนดอายุความขึ้นบังคับใช้มักจะกำหนดขึ้นเฉพาะในกรณีของการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงเท่านั้น แต่โดยทั่วไปแล้วการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอังกฤษนั้นยังสามารถทำการฟ้องคดีได้ตลอดเวลา

⁷⁵ 18 U.S. Code, Chapter 213 - LIMITATIONS § 3281 - Capital offenses.

⁷⁶ ประเทือง ธนิยผล และคณะ. (2550). รายงานการวิจัยเรื่องการสืบค้นแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดอายุความทางอาญาในบริบทสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม. หน้า 103.

เมื่อพิจารณาจากมาตรการทางกฎหมายต่างประเทศทั้ง 3 ประเทศแล้ว มีหลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความในคดีอาญาขึ้นบังคับใช้หลักการเดียวกัน ซึ่งการกำหนดอายุความในคดีอาญานั้นกำหนดขึ้นโดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ อาทิ ลักษณะความร้ายแรงของการกระทำความผิด อัตราโทษที่กฎหมายกำหนดสำหรับการกระทำผิดนั้น ๆ และการพิจารณาในแง่ของการรวบรวมพยานหลักฐานในคดี อีกทั้งยังจะต้องเป็นอายุความที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งเหตุและผลที่สำคัญ 4 ประการ อันได้แก่ กฎแห่งการลืม (la loi de l'oubli) การได้มาของพยานหลักฐาน ความสัมพันธ์ของอายุความกับความร้ายแรงของความผิด และวัตถุประสงค์ของการลงโทษในคดีอาญาอีกด้วย⁷⁷ โดยเมื่อพิจารณาจากระบบกฎหมายแล้ว สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil law) อีกทั้งกำหนดอายุความให้สัมพันธ์กับอัตราโทษ ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับการกำหนดอายุความของประเทศไทย แต่สหรัฐอเมริกาใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) โดยหากมิได้มีการบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น โดยหลักทั่วไปถ้ามิได้ยื่นฟ้องหรือมิได้รับคำยืนยันให้ฟ้องคดีจากคณะลูกขุนภายในกำหนดระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น ถือเป็นอันขาดอายุความเกิดขึ้น และประเทศอังกฤษนั้นใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) โดยความผิดทางอาญาที่มีการกำหนดอายุความขึ้นบังคับใช้มักจะกำหนดขึ้นเฉพาะในกรณีของการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงเท่านั้น แต่โดยทั่วไปแล้วการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอังกฤษนั้นยังสามารถทำการฟ้องคดีได้ตลอดเวลา ด้วยเหตุดังกล่าวหลักการของสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษจึงอาจจะไม่เหมาะสมกับประเทศไทย ดังนั้นการที่จะนำเอาหลักการของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมาใช้เป็นต้นแบบของการปรับปรุง

⁷⁷ ประเทือง ธนิยผล และคณะ. (2550). *โครงการวิจัยเรื่อง การสืบค้นแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดอายุความทางอาญาในบริบทสังคมไทย*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 7.

แก้ไขมาตรการทางกฎหมายในเรื่องของการกำหนดอายุความของประเทศไทยจึงมีความเหมาะสมเป็นอย่างมาก

การกำหนดอายุความฟ้องร้องคดีอาญาสำหรับความผิดต้องระวางโทษ ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี ตามมาตรา 95 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้น แม้จะใช้หลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความในคดีอาญาขึ้น บังคับใช้หลักการเดียวกันกับมาตรการทางกฎหมายต่างประเทศทั้ง 3 ประเทศ แต่เมื่อนำเอาความร้ายแรงของการกระทำความผิดและความหนักเบาของอัตราโทษที่ใกล้เคียงกันของแต่ละประเทศมาเปรียบเทียบกับกำหนดระยะเวลาอายุความในความของฐานความผิดที่มีอัตราโทษเดียวกันจะเห็นได้ว่า การกำหนดอายุความฟ้องร้องคดีอาญาตามมาตรา 95 (1) เอาไว้แค่ 20 ปีนั้น ยังอาจเป็นการทำให้การบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายในเรื่องดังกล่าวไม่สามารถที่จะตอบสนองต่อเจตนารมณ์แห่งกฎหมายของการกำหนดอายุความในคดีขึ้นบังคับใช้ได้อย่างแท้จริง ทางผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่า สมควรที่จะต้องมีการขยายอายุความในกรณีดังกล่าวนี้ให้มีกำหนดระยะเวลาของอายุความเอาไว้มากกว่า 20 ปีเช่นเดียวกันกับมาตรา 78 วรรคสาม หมายเลข 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน

อีกทั้ง การกำหนดอายุความฟ้องร้องคดีอาญา สำหรับความผิดต้องระวางโทษ จำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ไม่ถึงยี่สิบปีตาม มาตรา 95 (2) แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทย นั้นก็มีช่องว่างของการบังคับใช้เช่นเดียวกันกับอายุความในกรณีตามมาตรา 95 (1) ในข้างต้น เพราะถึงแม้ว่าอัตราโทษที่ใช้ในการกำหนดอายุความกรณีดังกล่าวนี้จะมีได้ สูงเท่ากับอัตราโทษในกรณีก่อนหน้า แต่ก็มีอาจปฏิเสธได้ว่าอัตราโทษที่ใช้เป็นเกณฑ์ ในการกำหนดระยะเวลาอันเป็นอายุความในกรณีนี้ก็อปัตราโทษที่สูงเช่นเดียวกัน อีกทั้ง ยังเป็นอัตราโทษที่กำหนดขึ้นใช้บังคับตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2500 เช่นเดียวกันอีกด้วย โดยเมื่อทำการพิจารณาถึงความสอดคล้องสัมพันธ์กันของหลักเกณฑ์และเจตนารมณ์ ทางกฎหมายในกรณีการกำหนดอายุความสำหรับขึ้นบังคับใช้ในกรณีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ไม่ถึงยี่สิบปีนั้นจะเห็นได้ว่า สมควรที่จะต้องมีการ พิจารณาและแก้ไขปรับปรุงในเรื่องของระยะเวลาของอายุความเสียใหม่เพื่อให้มีความ

สอดคล้องสัมพันธ์กับฐานความผิดและอัตราโทษที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งทางผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการแก้ไขปรับปรุงกำหนดอายุความดังกล่าวสมควรที่จะยึดเอาหลักการกำหนดอายุความในคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันเป็นต้นแบบ

นอกจากนี้ การกำหนดอายุความบังคับโทษในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดสำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี และอายุความบังคับโทษสำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ไม่ถึงยี่สิบปี ตามมาตรา 98 (1) และ (2) แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทยก็มีปัญหาในการบังคับใช้เช่นเดียวกัน โดยอายุความในการลงโทษตามมาตรา 98 นี้ถือเป็นอายุความที่มีเจตนารมณ์ในเรื่องของการเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานตำรวจทำการจับกุมตัวจำเลยในคดีซึ่งเป็นผู้ที่ศาลได้ตัดสินแล้วว่ากระทำความผิดจริงมารับโทษในการกระทำความผิดที่ตนได้ก่อขึ้น แต่การกำหนดความสั้นยาวของอายุความในการลงโทษตามมาตรา 98 (1) และ (2) นั้นกลับไม่สอดคล้องสัมพันธ์กันกับอัตราโทษที่จำเลยในคดีจะต้องได้รับตามคำพิพากษา ตลอดจนยังไม่ได้สัดส่วนที่สมเหตุสมผลและเหมาะสมกันกับความร้ายแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อีกด้วย

ดังนั้น ทางผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า เห็นสมควรที่จะนำเอาหลักการการกำหนดอายุความในการลงโทษของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมาใช้เป็นต้นแบบของการปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมายในเรื่องของการกำหนดอายุความของไทย เพราะถึงแม้ว่าอายุความในการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันนั้นจะใช้อัตราโทษที่ต่ำกว่ามาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดระยะเวลาของอายุความ แต่กลับมีลักษณะเป็นการกำหนดอายุความที่คำนึงถึงความสัมพันธ์และความสอดคล้องกับอัตราโทษที่จำเลยในคดีจะต้องได้รับตามคำพิพากษา ตลอดจนความร้ายแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อย่างมีสัดส่วน สมเหตุสมผลและเหมาะสมกว่าประเทศไทยเป็นอย่างมาก

ดังความในข้างต้นได้แสดงให้เห็นว่า แม้ว่ามาตรการในเรื่องของอายุความนี้ประเทศไทยจะได้มีการตรารื้อขึ้นบังคับใช้เป็นลายลักษณ์อักษรที่แน่นอนแล้วก็ตาม แต่หากพิจารณาให้ลึกซึ้งถึงประสิทธิภาพในการสร้างความเป็นธรรมขึ้นของกระบวนการยุติธรรมนั้นจะสังเกตเห็นได้ว่า อายุความในคดีอาญาถือว่าเป็นอีกหนึ่งมาตรการทางกฎหมายที่มีความสำคัญในลักษณะของการเป็นเงื่อนไขที่ทำให้การบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย

ในการลงโทษผู้กระทำความผิดเกิดประสิทธิผลขึ้นได้ ดังนั้น การปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอายุความในคดีอาญาให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันให้ได้มากที่สุดนั้นจึงยังจะเป็นการทำให้มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวสามารถบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง ดังเจตนารมณ์สำคัญของการบัญญัติอายุความในคดีอาญาขึ้นบังคับใช้ตั้งแต่แรก อีกทั้ง ยังเป็นการให้ความคุ้มครองแก่บุคคลเกี่ยวกับการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากลและมาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (United Nations Standards on Criminal Justice) ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีและได้ให้สัตยาบันเอาไว้อีกด้วย

อีกทั้ง การแก้ไขเพิ่มเติมอายุความดังกล่าวยังเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นในขั้นของการสืบสวนสอบสวนเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ การสั่งฟ้อง หรือแม้กระทั่งการพิจารณาพิพากษาเพื่อตัดสินชี้ขาดคดีทั้งนี้ ก็เพื่อให้การรับรองสิทธิแก่ประชาชนทุกคนแม้กระทั่งตัวของผู้กระทำความผิดเองนั้นก็ได้รับความคุ้มครองและไม่ถูกกลืนสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และได้รับความเป็นธรรมจากการพิจารณาอาญาด้วยความถูกต้องแม่นยำและรวดเร็วตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้อย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน

7. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในประเด็นปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอายุความคดีอาญาระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า มาตรการทางกฎหมายในเรื่องดังกล่าวของต่างประเทศนั้นแม้จะมีการใช้เกณฑ์ในการจำแนกประเภทและกำหนดระยะเวลาความสั้นยาวของอายุความเช่นเดียวกันกับประเทศไทย แต่กลับมีการกำหนดอายุความในคดีอาญาขึ้นบังคับใช้ได้อย่างเหมาะสมและมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับลักษณะของการกระทำความผิดอัตราโทษและความทันสมัยของสังคมและเทคโนโลยีต่าง ๆ มากกว่าการกำหนดอายุ

ความที่ได้บัญญัติวางหลักไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจากการที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาดังกล่าวแล้วนั้น ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการขยายอายุความคดีอาญาในกรณีความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีขึ้นไปตามประมวลกฎหมายอาญาโดยมีข้อเสนอแนะในกรณีดังกล่าวดังต่อไปนี้

1) เห็นควรให้มีการขยายอายุความคดีอาญาในกรณีความผิดต้องระวางโทษ ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปีตามมาตรา 95 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทยจากเดิมที่ได้กำหนดอายุความในกรณีดังกล่าวไว้ 20 ปี ให้เปลี่ยนมาเป็นอายุความ 30 ปี โดยผู้วิจัยเห็นควรให้ทำการขยายระยะเวลาของอายุความคดีอาญาในกรณีความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปีตามมาตรา 95 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทยขึ้นใหม่ ใจความว่า

“มาตรา 95 ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาอย่างศาล ภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

(1) สามสิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี ...”

2) เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอายุความคดีอาญาในกรณีความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปีตามมาตรา 95 (2) แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทยจากเดิมที่กำหนดอายุความเอาไว้ 15 ปี ให้เปลี่ยนมาเป็นอายุความ 20 ปี โดยผู้วิจัยเห็นควรให้ทำการขยายระยะเวลาของอายุความคดีอาญาในกรณีความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปีตามมาตรา 95 (2) แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทยขึ้นใหม่ ใจความว่า

“มาตรา 95 ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาอย่างศาล ภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

...

(2) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี...”

3) เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอายุความคดีอาญาตามมาตรา 98 (1) – (2) แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทยซึ่งเป็นอายุความในการลงโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดสำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบปี และอายุความในการลงโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดสำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี จากเดิมที่กำหนดอายุความเอาไว้ 20 ปี และ 15 ปี ตามลำดับนั้นให้เปลี่ยนมาเป็นอายุความ 25 ปี และ 20 ปี ตามลำดับแทน

สำหรับการแก้ไขเพิ่มเติมอายุความคดีอาญาตามมาตรา 98 (1) – (2) แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทยตามที่ผู้วิจัยเห็นควรนั้นมีใจความว่า

“มาตรา 98 เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมีได้รับโทษก็ได้รับโทษแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้ายังมีได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี แล้วแต่กรณี เกินกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ เป็นอันล่วงเลยการลงโทษ จะลงโทษผู้นั้นมิได้

(1) ยี่สิบห้าปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบปี

(2) ยี่สิบปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี ...”

รายการอ้างอิง

หนังสือ

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ขาติ ชัยเดชสุริยะ และณัฐวสา ฉัตรไพฑูริย์. (2548). **อนุสัญญา
ระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม.
กรุงเทพฯ: วิทยุชน.**
- คณิต ฅ นคร. (2563). **กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 7).** กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์วิทยุชน.
- คณิต ฅ นคร. (2553). **อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมัน
ก่อนฟ้อง.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิทยุชน.
- จิรนิติ หะวานนท์. (2546). **สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ
(พิมพ์ครั้งที่ 3).** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิทยุชน.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2548). **กฎหมายว่าด้วยนิติธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 4).** กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเทือง ธนิยผล และคณะ. (2550). **รายงานการวิจัยเรื่องการสืบค้นแนวคิด
เกี่ยวกับการกำหนดอายุความทางอาญาในบริบทสังคมไทย.** กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์เสมอธรรม.
- พิพัฒน์ จักรางกูร. (2527). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
นิติบรรณาการ.
- สมนึก ลิ่มเทียมเจริญ. (2556). **อายุความในการดำเนินคดีอาญาศึกษาเฉพาะกรณี
ผู้กระทำผิดหลบหนี.** กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.

วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

- ฉวีวรรณ แก้วเหมือน. (2556). **ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายอายุความฟ้องคดีอาญา**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชลวิภา วิริยะกุล. (2562). **การกำหนดอายุความในคดีอาญา**. การค้นคว้าอิสระนิติศาสตร์มหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช .
- ธนพร เอื้ออรชรพงศ์. (2563). **การขยายอายุความในคดีอาญาที่ผู้เยาว์เป็นผู้เสียหาย**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัชชัย สุระคำแหง. (2563). **อายุความในคดีอาญา: ศึกษาการนำอายุความสะดุดหยุดอยู่มาใช้ในความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ปริธีพนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นฤสรณ์ ไทรแก้ว. (2563). **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอายุความในคดีอาญา**. บทความวิชาการ เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เพ็ญประภา ฤทธิปัญญาวงศ์. (2552). **อายุความในคดีอาญา: ศึกษาการกำหนดอายุความสำหรับคดีทุจริตคอร์รัปชัน**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วินัย หิมสุหรี. (2552). **การกำหนดอายุความอาญากับการดำเนินคดีอาญาบางประเภท**. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รายงานการวิจัย

ประเทือง ธนิยผล และคณะ. (2550). *โครงการวิจัยเรื่อง การสืบค้นแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดอายุความทางอาญาในบริบทสังคมไทย*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย และพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ฐานข้อมูลออนไลน์

ทีมข่าวอาชญากรรม. (2565). **ป.ป.ส.เผย ผู้ต้องหาหนีหมายจับคดียา 8,040 คดี กบดานประเทศเพื่อนบ้าน ประสานช่วยเหลือตัว** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/crime/detail/9650000100005>, (30 กันยายน 2566)

ภาษาต่างประเทศ

- Cheibub, J. A. (2007). **Presidentialism, Parliamentarism and Democracy**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dando, S. (1965). *Japanese Criminal Procedure*. New Jersey: Fred B. Rothman & Co.
- Raz, J. (1979). **The Authority of Law: Essays on Law and Morality**. Oxford: Oxford University Press.
- Rix, K. (2008). 'The Elimination of Corrupt Practices in British Elections'? Reassessing the Impact of the 1883 Corrupt Practices Act. *The English Historical Review*, 123(500), pp. 65-97.
- Rutherford, A. (1993). **Criminal justice and the pursuit of decency**. Oxford: Oxford University Press.
- Sourdin, T. & Burstyner, N. (2014). Justice Delayed is Justice Denied. *Victoria University Law and Justice Journal*, 4(1), pp. 49-62.

Stephen, J. F. (1883). **A History of The Criminal Law of England.**

London: McMillan.

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2022). **Synthetic**

Drugs in East and Southeast Asia: Latest developments and challenges 2022. Vienna: Global SMART Programme.

Walker, N. (1978). **Punishing, denouncing or reducing crime?.**

New York: Stevens and Sons.

หลักเกณฑ์การพิจารณาบทความ

การเตรียมต้นฉบับ

ในการเตรียมผลงานเพื่อขอรับการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารกฎหมาย ผู้เขียนจะต้องระบุรายละเอียดและดำเนินการตามรูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ต้องระบุ

1) ชื่อผลงาน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ที่กระชับ ครอบคลุม และสื่อถึงเนื้อหาของผลงานอย่างชัดเจน โดยให้พิมพ์ไว้ที่ตรงกลางของหน้าแรก ขนาดตัวอักษร 18 ตัวหนา

2) ชื่อ-สกุลของผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อยู่ใต้ชื่อเรื่องโดยขีดขอบกระดาษด้านขวา ขนาดตัวอักษร 16 อักษรตัวเอียงหนา

3) ตำแหน่งทางวิชาการของผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

4) ชื่อหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

5) E-mail ของผู้เขียน

6) บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวทั้งสองภาษาไม่ควรเกิน 350 คำ หรือ 20 บรรทัด

7) คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ

8) ผลงานวิชาการจะต้องใช้ตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์ตามที่กำหนดไว้ในหัวข้อ “ตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์”

2. รูปแบบผลงาน

1) บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับดังนี้

1.1 ชื่อบทความวิชาการ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

1.2 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

1.3 คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

1.4 บทนำ (Introduction)

- 1.5 เนื้อเรื่อง (Content)
- 1.6 บทสรุป (Conclusion)
- 1.7 รายการอ้างอิง (References)
- 2) บทความวิจัย ให้เรียงลำดับดังนี้
 - 2.1 ชื่อบทความวิจัย ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
 - 2.2 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
 - 2.3 คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
 - 2.4 บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหา กรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์การวิจัย
 - 2.5 ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการ ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การหาคุณภาพเครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.6 ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตาม วัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน
 - 2.7 อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็น ถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่ผ่านมา
 - 2.8 บทสรุป (Conclusion)
 - 2.9 ข้อเสนอแนะ (Recommendation)
 - 2.10 รายการอ้างอิง (References)
- 3) ผลงานวิชาการจะต้องใช้ระบบการอ้างอิงตามแบบ Turabian
- 4) กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจสอบและแก้ไขความถูกต้องตาม หลักไวยากรณ์ในบทคัดย่อภาษาอังกฤษโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้เขียนทราบล่วงหน้า
- 5) เนื้อหาของผลงานรวมบรรณานุกรมไม่ควรต่ำกว่า 10 หน้า และไม่เกิน 15 หน้า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของกองบรรณาธิการ

3. การอ้างอิง

การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิงของวารสารนิติสาร ยึดรูปแบบการอ้างอิงแบบ Turabian

ตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์

1. ตัวอักษร: ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK, Single Space

ด้านบน 1 นิ้ว ด้านล่าง 1 นิ้ว ด้านซ้าย 1.25 นิ้ว ด้านขวา 1 นิ้ว

2. รูปแบบการพิมพ์

รายการ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร
ชื่อบทความ	ตัวหนา	กลางหน้ากระดาษ	18
ชื่อผู้เขียนบทความ	ตัวเอียงหนา	ชิดขวา	16
บทคัดย่อ	ตัวหนา	กลางหน้ากระดาษ	18
เนื้อหาบทคัดย่อ	ตัวปกติ	-	16
หัวข้อใหญ่	ตัวหนา	ชิดซ้าย	18
หัวข้อรอง	ตัวหนา	-	16
หัวข้อย่อย	ตัวปกติ	-	16
เนื้อหาบทความ	ตัวปกติ	-	16
เชิงอรรถ	ตัวปกติ	-	12
รายการอ้างอิง	ตัวหนา	กลางหน้ากระดาษ	18

การส่งต้นฉบับผลงาน

ผู้นิพนธ์ส่งต้นฉบับทั้งในรูปแบบ Microsoft Word และ PDF ไปยังทั้ง 2 ช่องทาง ดังนี้

1. ส่งต้นฉบับทั้งในรูปแบบ Microsoft Word และ PDF ผ่านระบบออนไลน์ของวารสารนิตินสาร ที่ <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/ll>

2. ส่งต้นฉบับทั้งในรูปแบบ Microsoft Word และ PDF ผ่านอีเมลของวารสารที่ nitisarn.swu@gmail.com ระบุหัวข้อ “ขอเสนอผลงานวิชาการเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารนิตินสาร”

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

กองบรรณาธิการวารสารนิตินสาร

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 ถนนสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

E-mail: nitisarn.swu@gmail.com

Website: <https://ejournals.swu.ac.th/>

ขอเชิญชวนผู้ที่สนใจทุกท่านส่งบทความเข้ามาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์
ในวารสารนิตินสาร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โดยไม่มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความแต่อย่างใด

SWU LAW UPDATE

คอลัมน์พิเศษ “SWU LAW UPDATE” ของวารสารนิติสาร เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทาง หลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้จัดทำขึ้น ภายในปีการศึกษา 2567 ซึ่งสื่อให้เห็นว่าทางหลักสูตรนิติศาสตร์ บัณฑิตนี้ไม่เพียงแต่จัดการศึกษาให้ความรู้แคในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังมีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างรุ่นพี่ รุ่นน้อง และยังได้ออกไปศึกษาหาความรู้นอกห้องเรียนอีกด้วย

กิจกรรมนิติวิชาการ ครั้งที่ 1 เนื่องในโอกาสครบรอบ 5 ปี

วันที่ 5 กรกฎาคม 2567

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้จัดโครงการพัฒนาทักษะนักกฎหมาย: กิจกรรม “นิติวิชาการครั้งที่ 1 เนื่องในโอกาสครบรอบ 5 ปี นิติศาสตร์ มศว” โดยได้จัดการแข่งขัน การตอบปัญหากฎหมายระดับชั้นมัธยมศึกษา และการแข่งขันกล่าวสุนทรพจน์ระดับชั้น มัธยมศึกษา ซึ่งได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิมาหมายเป็นกรรมการการตัดสินการแข่งขัน อาทิ คุณพิชัย นิลทองคำ คณะที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม, คุณอมรพันธ์ นิตธีรานนท์ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, อาจารย์ ดร.ปวีณา เอี่ยมศิริกุลมิตร อัยการ ประจำสำนักงานอัยการสูงสุด, คุณกัญชนิตา กุญชร ณ อยุธยา ทนายความและผู้ประกาศข่าว, คุณอมรพันธ์ นิตธีรานนท์ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น

SWU LAW UPDATE

กิจกรรม LAW แรกพบ (SWU LAW FIRST DATE)

วันที่ 19 กรกฎาคม 2567

กิจกรรม “LAW แรกพบ” จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นิสิตหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 เกิดกระบวนการคิดและความเข้าใจ เกิดความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน รวมไปถึงสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อน รุ่นพี่ และคณาจารย์ประจำหลักสูตร และเป็นการสร้างความประทับใจให้นิสิตชั้นปีที่ 1 ตั้งแต่แรกเริ่ม

พิธีวางพวงมาลาหน้าพระรูป “พระบิดาแห่งกฎหมายไทย” เนื่องในวันรพี

วันที่ 7 สิงหาคม 2567

คณาจารย์และนิสิตหลักสูตร ร่วมวางพวงมาลาถวายสักการะพระรูปพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ฯ ณ ศาลฎีกา กรุงเทพมหานคร เพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อวงการกฎหมายไทย ที่ทรงปรับปรุงแก้บทกฎหมายใหม่ให้ระบบกฎหมายของประเทศไทยเจริญมั่นคงมาตราบนานทุกวันนี้

SWU LAW UPDATE

กิจกรรมปฐมนิเทศนิสิต หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต

วันที่ 30 กันยายน 2567

โครงการปฐมนิเทศนิสิต เป็นโครงการเตรียมความพร้อมและปรับพื้นฐานให้แก่นิสิตใหม่ ประจำปี 2567 โดยได้รับเกียรติจาก ท่านศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ให้เกียรติเป็นวิทยากรบรรยายในหัวข้อ “การเตรียมตัวเป็นนักกฎหมายในยุคปัจจุบัน” อีกทั้งยังได้จัดพิธีประดับตั้งตราชูให้แก่นิสิตชั้นปีที่ 1 และกล่าวปฏิญาณตนในการเป็นนิสิตที่ดี

SWU OPEN HOUSE หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์

วันที่ 9-10 พฤศจิกายน 2567

SWU LAW OPEN HOUSE จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปได้รู้จักหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์หลักสูตรในอีกรูปแบบหนึ่ง อีกทั้งยังส่งเสริมให้บุคลากรและนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิตในทุกส่วนงานได้จัดกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

SWU LAW UPDATE

กิจกรรมพัฒนาทักษะนักกฎหมายในศตวรรษที่ 21

วันที่ 15-16 พฤศจิกายน 2567

โดยกิจกรรมนี้จัดขึ้นเพื่อให้บัณฑิตหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิตมีการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาศักยภาพที่จะสามารถเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ในด้านทักษะวิชาการ และการประกอบอาชีพในอนาคต รวมถึงตระหนักถึงการเป็นนักกฎหมายในศตวรรษที่ 21

พิธีพระราชปริญญาบัตรบัณฑิตหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รุ่นที่ 2
ปีการศึกษา 2567

SWU LAW UPDATE

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันกล่าวสุนทรพจน์ระดับปริญญาตรี เนื่องในวันรพี
ประจำปีการศึกษา 2567 จัดโดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งขันกล่าวสุนทรพจน์ ภาคภาษาไทย
และรางวัลชมเชยการแข่งขันกล่าวสุนทรพจน์ ภาคภาษาอังกฤษ
เนื่องในวันรพี ประจำปีการศึกษา 2567 จัดโดยสภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งขันตอบปัญหากฎหมาย
ด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลระดับอุดมศึกษา “PDPA CHALLENGE SEASON 2”
จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการระดับอุดมศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล ร่วมกับธนาคารกรุงไทย

SWU LAW UPDATE

โครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อศึกษาเรียนรู้สถานที่ต่าง ๆ
และประวัติศาสตร์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ณ วัดพระศรีศาสดาราม และพิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

กิจกรรมสัมมนาการจัดทำยุทธศาสตร์ของหลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิต
SWU LAW LET'S GROW TOGETHER โดยมีคณาจารย์ และนิสิตร่วมกันทำ 7S, PEST
และ SWOT เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนยุทธศาสตร์
ของหลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิตในอนาคต

ศึกษาดูงาน ณ เรือนจำพิเศษ
กรุงเทพมหานคร

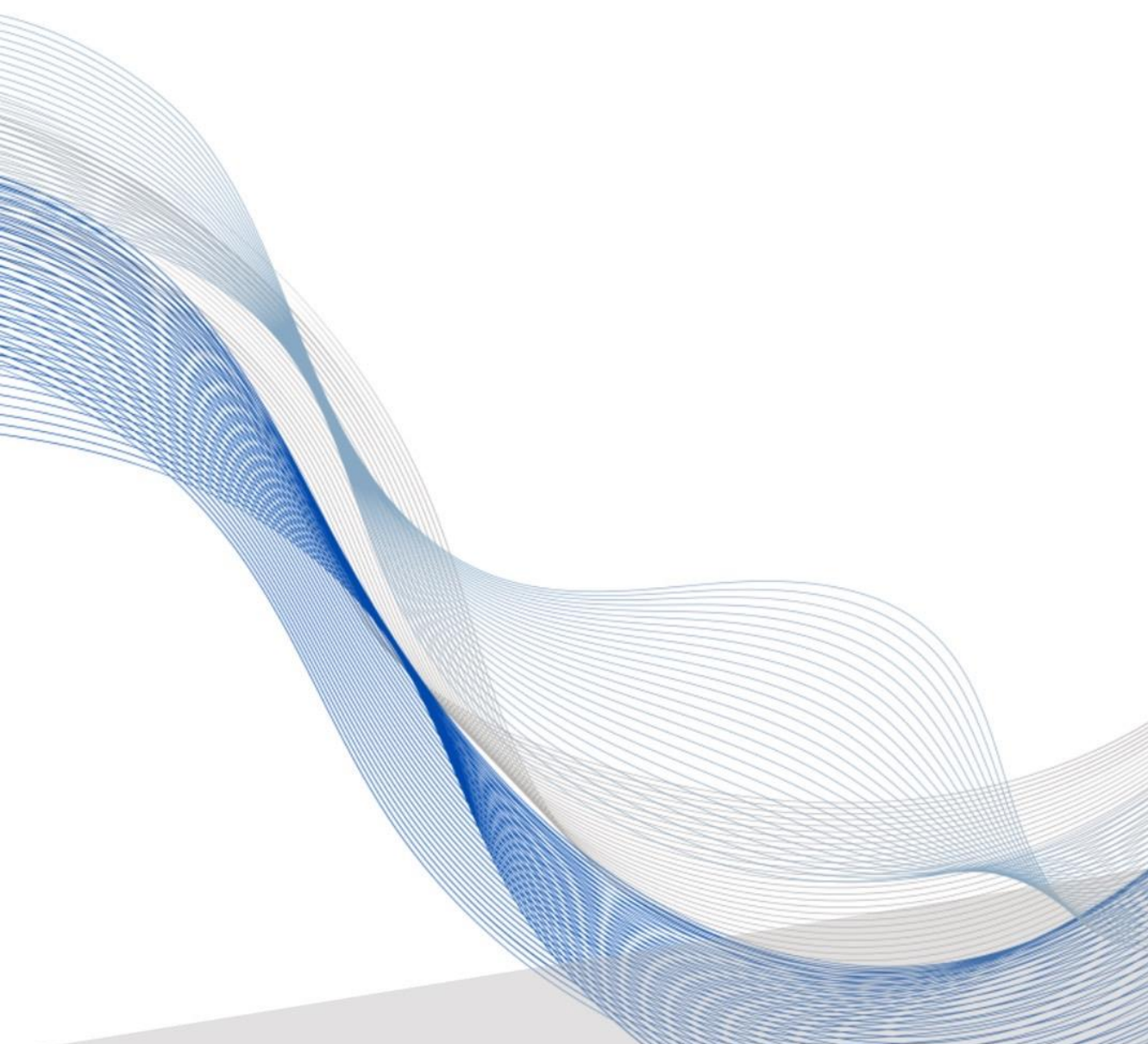
ศึกษาดูงาน ณ กรมองค์การ
ระหว่างประเทศ

วารสาร

นิติสาร

NITISARN JOURNAL

หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ